

Conflict and Peace Studies Journal

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

บทความพิเศษ

1. Sarawak after 61 years in the Malaysian Federation: Where to Now?

Murray Hunter

บทความวิจัย

2. Living the Civil Disobedience Movement: An Examination of the Motivations and Consequences for Myanmar's University Teachers

Ei Khine, Mya Mya San, and Coeli Barry

3. Third-Party Roles in Thailand's Hijab Ban Conflict: A Case Study of a School

Sawinant Karlken, Duanghathai Buranajaroenkij, Amporn Marddent,
and Padtheera Narkurairattana

4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16

ชายนีย์ ช. บุญพันธ์ และนิวัติ สาหิม

5. การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาติกา: มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี

พิรธานา ทะแวกาจิ และณัฐนันท์ ทองนุ่น

บทความวิชาการ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความชอบธรรม การแบ่งปันอำนาจ และการสร้างสันติภาพ
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี

บทแนะนำหนังสือ

7. การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา

วิชญพงษ์ สรรพา

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา (Conflict and Peace Studies Journal)

เจ้าของ

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์ของวารสาร

เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา

ขอบเขตสาขาวิชาบทความที่เปิดรับ

- ความขัดแย้งและสันติศึกษา
- ความมั่นคง ความรุนแรง และการก่อการร้าย
- จิตตปัญญา
- พหุวัฒนธรรมและความหลากหลาย
- มานุษยวิทยา
- รัฐประศาสนศาสตร์
- รัฐศาสตร์
- สังคมวิทยา
- สิทธิมนุษยชน

ประเภทบทความที่เปิดรับ

- บทความวิจัย
- บทความวิชาการ
- บทความพิเศษ
- บทแนะนำหนังสือ
- บทวิจารณ์หนังสือ

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

จำนวนที่พิมพ์

150 เล่ม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา ภูไใหญ่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทรแดง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ธรรมศาสตร์ โสเถธิพันธุ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เกษียณอายุราชการ)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุริชัย หวันแก้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เกษียณอายุราชการ)

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ อุณโณ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(เกษียณอายุราชการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภิสา ไหวพจรเกียรติ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

สำนักงานคณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ดร.อิมรอน โสะสัน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.อนุสรณ์ ชัยอักษรเวช

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

Dr. Md. Mahbubul Haque

Universiti Sultan Zainal

Abidin (UniSZA), Malaysia

ฝ่ายจัดการและประสานงาน

นายวาริช ฤทธิหมุน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ถ.กาญจนวนิชย์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 0 7428 9461

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

พิมพ์ที่

พี.ซี.พรีนตัง

บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านกระบวนการ
พิจารณากลั่นกรองคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์
ของบทความนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งนี้ บทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็น
แนวคิดของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร
ความขัดแย้งและสันติศึกษา

บทบรรณาธิการ

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567 ฉบับนี้ ดำเนินการโดยสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สหิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ทางกองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่มีคุณภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งและสันติภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ วารสารฉบับนี้จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้เป็นเวทีของการนำเสนอความรู้ของนักวิชาการที่สนใจงานด้านความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวนทั้งสิ้น 7 บทความ ซึ่งประกอบด้วย บทความพิเศษ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทแนะนำหนังสือ โดยบทความแรกซึ่งเป็นบทความพิเศษ เรื่อง *Sarawak after 61 Years in the Malaysian Federation: Where to Now?* ในส่วนของบทความวิจัย จำนวน 4 บทความ ซึ่งเป็นบทความที่สองถึงห้า ได้แก่ บทความที่สอง เรื่อง *Living the Civil Disobedience Movement: An Examination of the Motivations and Consequences for Myanmar's University Teachers* บทความที่สาม เรื่อง *Third-party Roles in Thailand's Hijab Ban Conflict: A Case Study of a School* บทความที่สี่ เรื่อง *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16* บทความที่ห้า เรื่อง *การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา: มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี สำหรับบทความที่หก ซึ่งเป็นบทความวิชาการ เรื่อง *ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความชอบธรรม การแบ่งปันอำนาจ และการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* และบทแนะนำหนังสือซึ่งเป็นบทความที่เจ็ด เรื่อง *การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา**

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับผู้อ่าน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้อ่านที่ได้ให้ความสนใจติดตามวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินและพิจารณา กลั่นกรองบทความให้มีคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้สนใจสามารถอ่านวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการขอโน้มรับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ จากผู้อ่านและผู้สนใจทุกท่าน ซึ่งจะทำให้กองบรรณาธิการได้มีโอกาสดำเนินการ ปรับปรุง พัฒนาวารสารให้มีคุณภาพ และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป กองบรรณาธิการจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

บทความพิเศษ

1. Sarawak after 61 years in the Malaysian Federation: 1
Where to Now?
Murray Hunter

บทความวิจัย

2. Living the Civil Disobedience Movement: An Examination 27
of the Motivations and Consequences for
Myanmar's University Teachers
Ei Khine, Mya Mya San, and Coeli Barry
3. Third-Party Roles in Thailand's Hijab Ban Conflict: 55
A Case Study of a School
Sawinant Karlken, Duanghathai Buranajaroenkij,
Amporn Marddent, and Padtheera Narkurairattana
4. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพ 83
ในจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16
ฆายนีย์ ช. บุญพันธ์ และนิวัติ สาหิม
5. การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก: 106
มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา
ในจังหวัดปัตตานี
พิรธานา หะแวกาจิ และณัฐนันท์ ทองนุ่น

บทความวิชาการ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความชอบธรรม การแบ่งปันอำนาจ 131
และการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี

สารบัญ (ต่อ)

บทแนะนำหนังสือ

7. การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา
    วิษณุพงษ์ สรรพา

161

Special Article

Sarawak after 61 Years in the Malaysian Federation: Where to Now?

*Murray Hunter*¹

(Received: September 27, 2024; Revised: November 13, 2024; Accepted: December 2, 2024)

Abstract

Sarawak was thrust into a federation, along with Malaya, Singapore, and Sabah (North Borneo) on September 16, 1963. Sixty-one years later, Sarawak finds itself still reckoning with history, due to continued negotiation with Putrajaya on the Malaysia Agreement (MA63), and a cultural and political void between itself and peninsula Malaya. There are now a number of contentious issues between Sarawak and Putrajaya, plus a rebound in Sarawak nationalism which are shaping the region's future directions. This article will look at these issues and canvas aspirations for further governmental autonomy and/or eventual independence from Malaysia.

---

¹ Independent Researcher and Writer, E-mail: murrayhunter58@gmail.com

Part 1: The Past Makes the Present

On September 4th, 1841, the land extending from Tanjung Datu to Samarahan River in north-west Borneo was ceded as a reward by Sultan Omar Ali Saifuddin of Brunei to James Brooke. Brooke became Rajah and governor for suppressing the rebels against the Sultan of Brunei. The expansion of Sarawak to today's borders was secured in successive stages with the takeover of Brunei's territories by the second Rajah Charles Brookes, taking in the districts of Lawas and Limbang by 1917. The land, known as Sarawak, recognized by the United States in 1850, and Great Britain in 1864, is bordered by Indonesian Kalimantan to the south, Brunei and Sabah to the east, with the shores of the South China Sea running along the north of the territory. In 1888, Great Britain and Sarawak signed a protectorate treaty.

In 1867, a legislative council, formally called the Sarawak General Council was established by Rajah James Brooke in the small fishing village of Bintulu, with 5 British officers, 16 Malay and Melanau community leaders, and Rajah Brooke as the president. The third Rajah Vyner Brooke in 1941 proclaimed the Sarawak Constitution, with Nine Cardinal Principles² to mark a century of Brooke rule. The aim was to prepare Sarawak for self-rule, where power from Rajah Brooke would eventually be devolved to the people of Sarawak, as a secular, democratic, and pluralist state.

---

² See Nine Cardinal Principles reprinted in Sarawak: The Real Deal (2013), vi.

After the Japanese occupation ended in 1945, the British had planned to consolidate all British colonies in the Malay-archipelago, into what was described as the Malayan Union. With Sarawak's treasury practically empty after the war, Rajah Vyner Brooke was 'convinced' to cede the sovereignty of Sarawak to the British, even though there was already a long-standing protectorate agreement. Amid protests by representatives of the indigenous people, Sarawak³, became a crown colony on May 17th, 1946.

This wasn't accepted very well by a number of native teachers and civil servants of Sarawak, who expressed their disappointment through organized protests against cession of Sarawak to the British. This cession of Sarawak was denounced, where the restoration of an independent state under Rajah Brooke was demanded. This led to mass resignations from the civil service in what is now called '338' (the number of native civil servants who resigned).

Civil unrest climaxed on December 3rd, 1949, where the commander-in-chief Governor Sir Duncan Stewart was assassinated in Sibü. The two youths that were involved in Stewart's assassination were convicted of murder and hanged along with two other conspirators⁴, who were believed to be members of a political

---

³ See letter to Raja Muda Sarawak in in Sarawak: The Real Deal (2013), pp. 9.

⁴ In 1975, the name of SMK Bandar Sibü School in Sibü was changed to SMK Rosli Dhoby in commemoration. Rosli Dhoby's remains were removed from Kuching Prison to Sarawak's Heros Mausoleum in Sibü in March 1996, where he was given a State Funeral by the Sarawak Government.

group, aiming for union which the newly independent Indonesia (Thomson, 2016).

The United Nation's stand against colonialism, and the need for the British to let go of its colonies in the 'Far East' by United Nations pressure, eventually led to the independence of Malaya on August 31st, 1957, after lengthy negotiations with Tunku Abdul Rahman and group of multi-ethnic leaders. Similarly, negotiations by the British in Singapore, Sarawak, Brunei and North Borneo (no Sabah) continued.

Moving forward to 1962, the Committee for Greater Malaysia or the Cobbold Commission of Inquiry was well aware of opposition to the formation of Malaysia by natives and some political parties⁵, although this was not made clear in the final report. The commission heavily supported the positions of the Malayan prime minister Tunku Abdul Rahman, and the chief minister of Singapore Lee Kwan Yew.

There was great concern that the Borneo territories were not ready for self-government, and lacked respect for the rule of law. The members of the Cobbold Commission believed that 'one man one vote' in the Far East has not been a wild success, especially with unsophisticated peoples. Subsequently, no plebiscite in North Borneo or Sarawak was ever undertaken.

The Commission made the conclusion that the entry of North Borneo and Sarawak into Malaysia would be in the territories'

---

⁵ See assorted letters and declassified documents, in Sarawak: The Real Deal (2013), pp. 14-54.

best interests. The Commission report had the firm belief that those groups in North Borneo and Sarawak opposed to a merger would eventually dissipate (Cobbold Commission, 1962).

The report ignored the strength of the anti-Malaysia campaign. The Sarawak United Peoples Party (SUPP) had a membership of 41,386 scattered across Sarawak, with a primary platform to create a sovereign independent nation. Many minority groups feared the domination of a Malaysia by the Malays⁶. The monarch of the nation Malaysia would never come from Sarawak, the national language Bahasa Malaysia, and Islam as the state religion ran all against the tenets of life for a great majority of Sarawakians.

Any independence by merger into Malaysia would not be regarded as any fulfilment of the aspirations of the people for independence. It would merely be a transfer of political power from Great Britain to Malaysia, a continuation of colonialism.

SUPP had concerns that any Malaysian military house more than 300 miles away across the South China Sea would not be adequate in protecting Sarawak. Sarawak could easily make alternative security arrangements with Great Britain (like Brunei later did). In addition, Sarawak had been economically sufficient on its own for hundreds of years, and didn't need to be part of a greater Malaysia.

Consequently, the Malaysia agreement was considered by SUPP to be detrimental to the interests of the peoples of Sarawak.

---

⁶ Sarawak is the only state or territory in Malaysia where Islam is a minority religion.

Moreover, the pledge made by the Crown when Sarawak was ceded to Great Britain by Rajah Brooke, was for Britain to uphold the 1941 Sarawak Constitution and Nine Cardinal Points.

SUPP submitted a memorandum to the Cobbold Commission in the form of a petition, signed by 114,000 Sarawakians⁷. This was supported by public meetings opposing the merger all over Sarawak, which was not reported in the Cobbold Commission Report. Tunku Abdul Rahman took the opportunity to paint SUPP as a communist influenced organization.

In December 1962 after uprisings in Brunei, Sultan Omar Ali Saifuddin III, decreed that Brunei would not join the Federation of Malaysia. In Sarawak, British authorities, undertook a country-wide sweep, leading to the arrest and detention of 6,000 ‘subversives’ suspected of being against the formation of Malaysia. Around 1,500 youths fled across the border to Kalimantan, Indonesia to begin a guerilla war of liberation.

On July 22nd, 1963, Sarawak’s first chief minister Stephen Kalong Ningkan, was sworn in by the Governor Sir Alexander Waddell. Five Assembly members were then sworn in as council members. This was self-government, but has been reframed as pseudo independence (Borneopost, 2015) by the former chief minister, the late Adenan Satem in 2016. The day has been officially

---

⁷ The total population of Sarawak at the time was 745,000.

gazetted as a holiday, which became known as ‘Sarawak Independence Day’ (Goh, 2016).

Just before the formation of Malaysia, Indonesia and the Philippines requested that the support of the people of the Borneo territories be ascertained by an independent and impartial authority, through a referendum, by the United Nations. A nine person UN Mission travelled to Kuching in August 1963, and was met by demonstrations against the merger into Malaysia. The UN group saw signs of resistance to the merger all around Sarawak as they travelled. The UN team on September 2nd, reached the conclusion, based upon a ‘grassroot survey’ that the people of Sarawak were pro-Malaysia⁸. It found little evidence of articulate and organized opposition to the Federation, which quelled Indonesian and Philippine disquiet.

The proclamation of Malaysia didn’t achieve the August 31st target to coincide with Malayan independence day, and the Federation of Malaysia came into being on September 16th, 1963. According to a telegram dated August 21st, 1963, Tunku Abdul Rahman caused resentment in both Jesselton (now Kota Kinabalu) and Kuching on the news that Sabah and Sarawak would only be states in the new Federation, alongside the other states in the peninsula⁹.

---

⁸ See assorted letters and declassified documents, in *Sarawak: The Real Deal* (2013), P. 109.

⁹ See assorted letters and declassified documents, in *Sarawak: The Real Deal* (2013), P. 118.

Part 2: The Kuching-Putra Jaya Relationship Today

After 61 years in the Malaysian Federation, Sarawak has contributed more to the nation's revenue, through oil and gas, than it has received. While the peninsula is almost fully developed with a good road system, and modern infrastructure, Sarawak's roads and infrastructure outside of major towns is very poor. In terms of absolute poverty, Sarawak ranks third in Malaysia, after Sabah at 19.5 percent, Kelantan at 12.4 percent, and Sarawak at 9 percent, on 2019 figures (Koh, 2023).

To Sarawak's benefit, the historical, demographic, language, and cultural differences with the peninsula have spared the territory the race tainted political and Islamic fervour, wrapped up in Malaysia nationalism or *Ketuanan Melayu*. Such politics is not practiced in Sarawak. Peninsula based political parties only hold two seats in the Sarawak State Assembly.

Unlike Sabah, where migrants were assisted in a clandestine program, in what was dubbed "Project IC" to assist on influencing elections, Sarawak with a population of 2,907,500 (at 2020) is largely unaffected by migration, except from Kalimantan, where the culture is similar. There are an estimated 138,027 foreign workers from Indonesia, Philippines, Myanmar, China, and India, under a controlled immigration program (Lumayang, 2020).

Dr. Johan Ariffin Samad, the former executive director of the Sabah based think tank Institute of Development Studies (IDS) said in a CNA interview that “the two states (Sabah & Sarawak) have been relegated to the sidelines of the nation’s decision-making process” (Aqil & Bedi, 2024). Samad felt there was a blatant disregard of the Malaysia Agreement 1963 (MA63), the legal document that forms the basis of the formation of the Federation of Malaysia. Sarawak’s Parti Bumi Kanyalang (PBK) president Voon Lee Shun puts the above argument much stronger when he said “Sabah and Sarawak and are in-fact ‘colonies’ of Malaya, and Malaya is in control of power, education, health, government service, economy, social life, politics and religion” (SarawakTribune, 2021).

The major source of contention between Kuching and Putrajaya has been the MA63. The MA63 guarantees autonomy for Sarawak, but there is disappointment by some professional and educated people, that this was not honoured by the Federal Government, over the last 61 years.

The MA63, recognises Sabah and Sarawak as equal partners with Malaya in the formation of Malaysia, but Sabah and Sarawak have been treated as mere states. Article 1 (2) of the Malaysian Constitution still lists Sabah and Sarawak as states, alongside other states in the Peninsula.

Negotiations on MA63 between Sabah, Sarawak and the Federal government are ongoing, where both Sabah and Sarawak

want increased financial autonomy, with a 40 percent share of revenue collected, and a much larger number of seats in the current 222 member Dewan Rakyat or lower house. Currently, Sabah has 25 seats and Sarawak 31 seats. This is perhaps one of the very few issues Sabah and Sarawak are politically unified on the point of wanting Borneo to have 35 percent of the seats in the Dewan Rakyat. Other contentions with Putra Jaya concern control of the continental shelf of Sarawak. Currently, Sarawak has rights over a 3 nautical mile (5.3km) limit from the shores, where the Federal government controls the rights the exclusive economic zone (EEZ) reaching 200 nautical miles (371km) from shore. At stake are oil and gas reserves and future revenues. Sarawak possesses at least 800 million barrels of proven oil reserves, with recent discoveries extending this figure greatly. This accounts for more than 60 percent of Malaysia's oil and gas reserves. Sarawak's Premier Abang Johari Openg has given The Malaysia national oil and gas producer until October 1st, 2024 to come to an agreement with Sarawak. At the time of writing, Petronas is seeking a court injunction to delay the deadline (Battersby, 2024).

Sarawak holds 90 percent of Petronas gas stocks, and the Sarawak state-owned Petroleum Sarawak Berhad (Petros) is now the sole gas aggregator, pushing Petronas out of buying and selling gas in Sarawak.

Sarawak is relying upon a state law, the Oil and Gas Mining Ordinance 1958, which was passed before the formation of Malaysia in 1963. The Sarawak government is claiming this law is still in force. The federal government has left this issue to Petronas to settle.

A Change in the Balance of Power Nexus

In November 2022, the balance of power dramatically changed between Kuching and Putra Jaya after the last general election. With the general election resulting in a hung parliament, the first of its kind in Malaysian federal election history, the support of Sarawak's Gabunan Parti Sarawak (GPS) coalition with 23 parliamentary seats was necessary to create a stable federal administration under Anwar Ibrahim, the prime minister.

This forced Anwar, to make a number of concessions to the Borneo parties. For the first time in federal history, a deputy prime minister position was given to Fadillah Yusof, a member of Parti Pesaka Bumiputera Bersatu (PBB), a member of the GPS coalition. Ten out of 43 minister came from Borneo (8 from Sarawak), and 13 out of 35 deputy ministers (6 from Sarawak) came from Borneo. This gave the Borneo parties, particularly Sarawak an unprecedented position in the federal government in recognition of being the kingmaker in the formation of the Anwar government.

Sarawak has not been slow to use its position to takeover powers and responsibilities at state level. With a perceptively weak prime minister, the current Sarawak state government has pushed

back on a federal government directive to use Bahasa Malaysia in the civil service, and strongly stated that the Sarawak government would continue to utilise English as the official medium (FMT, 2024a). Sarawak would also create its own school assessments (FMT, 2024b) and is on-track to provide free higher education at Sarawak owned universities in 2026 (Tawie, 2024a).

In addition, Sarawak has taken over an airline MASwings to begin operations at the end of 2024 (Curran, 2024), finalising conditions for the takeover of Bintulu Port from the Federal Government (Tawie, 2024b), and negotiating the purchase of Affin Bank (Bernama, 2024a) to specifically serve the needs of Sarawak. Under Sarawak's own immigration jurisdiction, the state has developed its own expatriate migration program, called Sarawak Malaysia My Second Home (MM2H) to compete with the Federal program to attract expatriate retirees (Ling, n.d.).

Such initiatives would have not been possible under previous federal governments. Political analysts differ on their views about how far the Sarawak government can push the current Anwar administration, where one pundit believes the recent pledges of loyalty from six opposition Bersatu MPs to the government, would enable the Anwar administration to survive anymore pressure from Abang Johari's government in Kuching (Malaysiatoday, 2024).

Part 3: The Way Ahead for Sarawak

Many consider the MA63 agreement the major stumbling block between Kuching and Putra Jaya. Lina Soo, President of the Sarawak People's Aspiration Party (SPAP) describes the MA63 as “a broken mirror, which cannot be patched up to serve its purpose of providing a good reflection”, metaphorical of a broken-down relationship which can't be healed or salvaged¹⁰.

UMNO vice president Mohamad Hasan (Tok Mat) said a new Malaysia Agreement is the best approach to restore the rights and interests of Sabah and Sarawak (FMT, 2022). The Democratic Action Party mentor Lim Kit Siang went even further saying there should be a complete reappraisal of all federal-state relations, greater decentralization, and autonomy from Putra Jaya¹¹. There have also been suggestions of Borneo having ‘veto power’ in some way or the other in the federal parliament (Malaysiakini, 2024).

Such a new agreement, according to Soo (2013) would be far sighted and potentially change the dynamics between Sarawak and Putra Jaya. A new agreement may solve much political instability. This could be an opportunity for a new Malaysia that not just Sarawakians hope for¹².

---

¹⁰ Private communication.

¹¹ Private communication.

¹² Private communication.

Sarawak's Future Options

There are three major options ahead for Sarawak;

1. No Change, Just Stay the Same

The vote on constitutional amendments and changing the status of Sabah and Sarawak from Negri or state to Wilayah or region is more symbolic than any great substance. What is more important are the MA63 discussions now ongoing.

However, the inertia for the status quo is now being challenged by the Sarawak state government itself. The moves it has been taking over the last couple of years indicate this. Increased pressure by PBB on peninsula based political parties like Parti Keadilan Rakyat (PKR) and the Democratic Action Party (DAP), which holds two state seats not to run in the coming Sarawak state election, due in 2026 is increasing.

Issues that prevent Sarawak further developing economically are additional push factors against the inertia of just staying the same.

A major structural problem is the domestic economy. The local economy lacks enough diversity to provide sufficient jobs for Sarawak's youth. This forces Sarawakians to travel to the peninsula or Singapore in search of jobs, due to lack of industry, and well-rounded and growing agricultural and SME sectors. In addition, lack of agricultural development beyond corporate owned plantations brings food security issues to Sarawak (Rosni & Hunter, 2014).

Sarawak lacks competitive merchant shipping to enable the state trade with the rest of the world. A National Cabotage¹³ policy was introduced into Malaysia in the 1980s, mandating all ships plying Malaysian ports must be registered in Malaysia, where foreign vessels cannot off-load or on-load cargo except in Port Klang in the peninsula. The need to trans-ship goods greatly stifles the potential future economic growth, due to these increased costs. Exports and imports into and out of Sarawak are unnecessarily expensive, preventing both the development of a domestic private economic sector and international trade (Wong, 2023).

“No change, just staying the same” will depend on Sabah and Sarawak remaining as “king makers” in federal politics. This will greatly depend upon whether the Malay vote remains split between Perikatan Nasional (PN) and Pakatan Harapan-UMNO in the next federal election due by 2027.

2. Secession-Independence

The nomenclature, secession or independence, depends upon one’s interpretation of history, something beyond this review. Much has been written about this subject. An independent Sarawak would remain just a romantic sentimental notion, unless the economics can be substantiated. Only a small number of urban middle-class and professionals inside of Sarawak strongly support

---

¹³ Cabotage laws apply to merchant ships that have a coastline and want to protect the domestic shipping industry from foreign competition.

the secession option, fuelled on by a vocal diaspora domiciled in cities like London, Melbourne, Sydney, and Adelaide.

In addition, national defence must now be considered a major issue with the Chinese Coast Guard regularly in Sarawak's waters (Bernama, 2024b).

Another factor would be the potential damage done to the Sarawak economy if a Trump presidency resulted in crippling tariffs on Malaysia for assisting Iran (Hunter, 2024).

Moves towards independence and leaving the Federation of Malaysia would revive the anguish of the Malayan elite in the loss of Singapore, when it left the federation in 1965. The Malay rulers would exercise a great say on this issue, and its uncertain what their views would be, thus taking any decision away any final decisions from the politicians. Any attempt of Sarawak to leave the Federation could lead to a violent road, which would be met with hyped up security surveillance, and suppression. The symbolic deployment of the Royal Malaysian Army 10th Rangers in Kuching attests to this, and is a constant reminder to Sarawakians.

Any independence would presumably occur after an exercise of self-determination, ideally an independent referendum with international observers. However, even if this currently unimaginable scenario occurred, achieving a positive vote for secession from the federation, referred to as "Sarexit", would not be straight forward for the reasons mentioned above. It would be

doubtful Putra Jaya would recognise any positive result for leaving the federation.

2.1 The Elephant in the Room

Any secession from the Malaysian Federation would be purely futile if the same Melanau elite rule Sarawak. PBB with its coalition partners garnered 62.2 percent of the popular vote in the last state election.

There are very close patriarchal political relationships across Sarawak through all levels of government and the judiciary. Many are the result of family and clan ties. Sarawak has its own version of Ketuanan Melayu or Malay nationalism, being redefined as “Ketuanan Malanau”, or Melanau dominance in government. This is evident in the Sarawak civil service. To some degree the Dayaks and Ibans and other minority groups are subservient to the Malanau and Brunei Malays.

Thus, what is probably more important for Sarawak today is developing a more inclusive notion of politics, democracy and governance. Indigenous sovereignty of tribes in the deep inland areas of Sarawak is another major unreconciled issue. Ancestral and tribal lands are continuing to be leased to ‘crony corporations’ with close connection to the Sarawak political elite. Historical injustices, discriminatory practices and a grossly inadequate share of state resources are issues to be overcome if there was ever to be any equitable independence.

The focus on Putra Jaya as the oppressor takes attention away from which group is the real “feudal lord in residence”. However, all is not black and white. GPS has been able to maintain the integrity of Sarawak much better than Sabah over the last 61 years. Sarawak is the only region in Malaysia not to have a state religion, and the only region to have pushed back on edicts from Putra Jaya.

This has been at the cost of what ‘Marxists’ would call a lumpen bourgeoisie in Sarawak, made up of connected people who have accepted roles in government, serving the interests of the elite who put them there. This creates a system of privilege, patronage, nepotism, and exclusion, and an environment of exploitation.

The question for political scientists in the future is which is best, an ethnically and politically concentrated government that is strong-minded about the mission, or an inclusive government that continually bickers over issues? These are ‘value judgement’ arguments.

3. Greater Autonomy

The relatively weak position of the prime minister Anwar Ibrahim towards Sabah and Sarawak today, due to his need to keep the federal coalition intact, has allowed Sarawak to gain greater autonomy over the last 18 months.

However, autonomy itself is a wide continuum which in the extreme would mean Putra Jaya would be restricted to looking after

defence and foreign policy, and the Sarawak government responsible for all other matters. This would imply an extremely complex revenue agreement, which would take a long time to negotiate and implement.

Greater autonomy is the most likely pathway for Sarawak, where the current state government and many ‘activists’ see as a realistic alternative in the future – “a state within a state” solution. This is an option that requires imagination, education, and negotiation on reaching a vision in both government and the people of Sarawak could share. However, this is where it becomes a naivety to think such collaboration could possibly occur.

In addition, one of the collateral spillovers of Sarawak autonomy is that it will lead to a ‘chain reaction’, where more states would seek the same or similar degrees of autonomy. Sabah would be next, with Kelantan and Terengganu following suit. Johor and Penang would also have aspirations for more autonomy. This would completely redraw Malaysia’s current nexus of federal-state relations, which have been in the federal government’s favour for the last six decades.

Attitudes of the Sarawak Government

What is important is the attitude of the state government, which is controlled by GPS coalition, made up of three parties, Parti Pesaka Bumiputera Bersatu (PBB), Parti Rakyat Sarawak (PRS), and

Sarawak United Peoples' Party (SUPP). All three parties are Sarawak-centric, receiving 62.2 percent of the vote at the 2021 state election. A very senior figure within PBB told the author that seniors within the party believe Sarawak cannot go alone, and fundamentally must remain in Malaysia (mainly security and economic reasons), but with maximum autonomy and little interference in state affairs from Putra Jaya¹⁴.

The prime disenchantment with Putra Jaya is over oil revenue issues, which appear to encourage official resurgences in calls for more autonomy from time to time. Counterintuitively, GPS abstained from voting on a constitutional amendment to restore Sabah and Sarawak as equal partners back in 2019 for domestic political considerations (Ling, 2019).

Sarawakians still need more deployment of basic education that reaches deep into the interiors, so people can understand the issues involved in civics and community. The reinstatement of local elections would widen the scope of future discussion, and provide new leaders from diverse backgrounds. Democracy must be opened up at the grassroots and nurtured up the hierarchy of governance to give a real sense of what Sarawakian's really think and how their destinies should be intertwined.

There are those who feel that Sarawakians have been betrayed by many parties through history and they have been

---

¹⁴ Private communication.

prevented from sovereignty, once guaranteed to them by Clause 7 of the Nine Cardinal Principles in the preamble of the 1941 Sarawak Constitution which read *“The people of Sarawak shall be entrusted in due course with the governance of themselves, and that continuous efforts shall be made to hasten the reaching of this goal by educating them into the obligations, the responsibilities and privileges of citizenship.”*

Then questions can be asked about what Sarawak should look like in the future. How should Sarawak be governed? Should Sarawak focus on development? If so, what type of development? Should Sarawak focus on maintaining cultural integrity? Should Sarawak open up to the world, or maintain a sense of isolation? These are all questions for the next generation.

References

Aqil, H. M., & Bedi, R. S. (2024, September 14). IN Focus: Push for Greater Autonomy by Sabah and Sarawak is Stronger than Ever, but will They Finally Succeed?. *CAN*. Retrieved September 21, 2024, from <https://www.channelnewsasia.com/asia/Malaysia-sabah-sarawak-autonomy-ma63-anwar->

- Battersby, A. (2024, September 11). Petronas mulls court injunction as sarawak seeks greater control over hydrocarbon assets: report. *Upstream*. Retrieved September 21, 2024, from <https://www.upstreamonline.com/politics/petronas-mulls-court-injunction-as-sarawak-seeks-greater-control-over-hydrocarbon-assets-report/2-1-1707401>
- Bernama. (2024a, September 21). Sarawak to announce Affin Bank deal within a week. *FMT*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.freemalaysiatoday.com/category/highlight/2024/09/21/sarawak-to-announce-acquisition-of-affin-bank-within-a-week/>
- Bernama. (2024b, July 24). Mindef to probe China coast guard's presence in S'wak waters, says Khaled. *FMT*. Retrieved August 12, 2024, from <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2024/07/28/mindef-to-probe-china-coast-guards-presence-in-swak-waters-says-khaled/>
- Borneopost. (2015, November 9). July 22, 1963 not the day Sarawak gained independence-Prof Leigh. *Borneo Post Online*. Retrieved September 20, 2024, from <https://www.nst.com.my/news/2016/05/147981/public-holiday-sarawak-july-22>

- Cobbold Commission. (1962). *Report of the Commission of Enquiry, North Borneo and Sarawak, Chapter 4/general matters*. pp. 55-56, Retrieved September 20, 2024, from https://en.wikisource.org/wiki/Report_of_the_Commission_of_Enquiry,_North_Borneo_and_Sarawak,_1962/CHAPTER_4/general_matters
- Curran, A. (2024, April 15). Sarawak premier still bullish on 2h24 takeover of MASwings. *ch-aviation*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.ch-aviation.com/news/139212-sarawak-premier-still-bullish-on-2h24-takeover-of-maswings#:~:text=Sarawak%20State%20Premier%20Abang%20Johari,transport%20ministry%2C%20the%20Malaysian%20Aviation>
- FMT. (2022, July 5). Just a suggestion, tok mat says after new Malaysia agreement idea criticized. *Free Malaysia Today*. Retrieved May 16, 2024, from <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2022/07/05/just-a-suggestion-tok-mat-says-after-new-malaysia-agreement-idea-criticised/>
- FMT. (2024a, January 1). Sarawak may takeover other major entities this year. *Free Malaysia Today*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2024/01/01/sarawak-may-take-over-other-major-entities-this-year-says-abang-jo/>

- FMT. (2024b, July 12). Sarawak won't be pressured to reduce use of English, says deputy minister. *Free Malaysia Today*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2024/07/12/sarawak-wont-be-pressured-to-reduce-use-of-english-says-minister/>
- Goh, P. P. (2016, May 26). Public Holiday for Sarawak July 22. *New Straits Times*. Retrieved September 21, 2024, from <https://www.nst.com.my/news/2016/05/147981/public-holiday-sarawak-july-22>
- Hunter, M. (2024, July 19) *Malaysian Trade under a Trump presidency*. Murray Hunter Substack. Retrieved July 19, 2024, from https://murrayhunter.substack.com/p/malaysian-trade-under-a-trump-presidency?publication_id=347364&utm_campaign=email-post-title&r=7va4z&utm_medium=email
- Koh, S. (n.d.). *SDG 1 (indicator 1.2.1): Population under National Poverty Line*. SDGs for Malaysian States. <https://sdg-for-malaysian-states-sdsn.hub.arcgis.com/pages/sdg-1-indicator-121-population-under-national-poverty-line>
- Ling, A. (n.d.) *The insider's guide to Sarawak-Malaysia My Second Home (Sarawak MM2H)*. Official MM2H Resources. Retrieved September 23, 2024, from <https://officialmm2h.com/sarawak-mm2h/>

- Ling, S. (2019, April 10). Rohani: GPS MPs abstained from voting as constitutional amendment needs more study. *The Star*. retrieved May 10, 2024, from <https://www.thestar.com.my/news/nation/2019/04/10/rohani-gps-mps-abstained-from-voting-as-constitutional-amendment-needs-more-study/>
- Lumayag, L. A. (2020). Foreign labour migration in Sarawak, East Malaysia. *International Migration*, 58(6), 195–209. Retrieved September 23, 2024, from (PDF) Foreign Labour Migration in Sarawak, East Malaysia: Labour migration in Sarawak, Malaysia
- Malaysiatoday. (2024, September 8). Abang Jo's Luck is Running Out – Part 2. *Malaysia Today*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.malaysia-today.net/2024/09/17/abang-jos-luck-is-running-out-part-2/>
- Malaysiakini. (2024, September 22). Comment: Veto power for East M'sia in Dewan Negara. *Malaysiakini*. Retrieved from <https://www.malaysiakini.com/columns/720056>
- Rosni, B., & Hunter, M. (2014). *The Development and Marketing Strategies for Local Products of Sarawak*, Kuching. Unit Pembangunan Usahawan Bumiputera (UPUB), Chief Minister's Office, Government of Sarawak, pp. 23-30.

- Sarawaktribune. (2021, February 7). Greater autonomy for Sabah, Sarawak doubtful. *New Sarawak Tribune*. Retrieved September 21, 2024, from <https://www.newsarawaktribune.com.my/greater-autonomy-for-sabah-sarawak-doubtful/>
- Soo, L. (2013). *Sarawak: The Real Deal, 2013*. Kuching, Self-Published.
- Tawie, S. (2024a, July 27). Sarawak on track to provide free higher education for qualified Sarawakians by 2026. *New Straits Times*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.nst.com.my/news/nation/2024/07/1082498/sarawak-track-provide-free-higher-education-qualified-sarawakians-2026>
- Tawie, S. (2024b, September 20). Bintulu Port takeover: Compensation to federal government still under review. *New Straits Times*. Retrieved September 23, 2024, from <https://www.nst.com.my/news/nation/2024/09/1108187/bintulu-port-takeover-compensation-federal-government-still-under-review>
- Thomson, M. (2012). The stabbed governor of Sarawak. *BBC*. Retrieved August 17, 2024, from <https://www.bbc.com/news/magazine-17299633>
- Wong, P. P. M. (2023). *Why Independence is Sarawak's Best Option: Strategies to develop Sarawak independently of the federal government*. Kuching, Self-Published.

Research Article

Living the Civil Disobedience Movement: An Examination of the Motivations and Consequences for Myanmar's University Teachers¹

Ei Khine² Mya Mya San³ Coeli Barry⁴

(Received: October 28, 2024; December 6, 2024; Accepted: December 16, 2024)

Abstract

This study examines what motivated university teachers in Myanmar to leave their secure positions in the academe and join the Civil Disobedience Movement (CDM) in the wake of the 2021 coup there. Using a phenomenological approach and semi-structured interviews with CDM university teachers, our findings reveal a high degree of idealism and the conviction that working under military rule would not be tenable. Our research looked at the lived experiences of and longer-term consequences for the university teacher CDM participants, an issue that has not received much scholarly attention. The themes that emerged include belief that the coup

---

¹The Pyin-Nya-Man-Daing (PNMD) Program has kindly provided support that has allowed this research to progress. The study project, focus, analysis, and conclusions do not represent the opinions of any of the organizations listed above. The first and second authors bear full responsibility for interpretation, translation and transcription, data errors, validity and accuracy of interviews, and conclusions. We also thank Mr. Renato Asa for his generous feedback and editing assistance.

²Independent Legal Researcher, Myanmar

³Independent Legal Researcher, Myanmar

⁴Associate Professor Dr., Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University,
E-mail: coeli.barry@gmail.com (Corresponding Author)

was unjust, concern for democratic backsliding and worries over the working conditions within universities under military rule, as well as personal safety concerns, economic hardships, social isolation, and repercussions in their professional lives. In communicating through the interviewees' words what it is like to continue to survive, our findings also allow us to identify some common issues. By looking at the economic and emotional, as well as professional, consequences of 'living CDM' and capturing insights into how people survive, we enrich post-coup Myanmar studies and the study of civil disobedience more widely.

Keywords: Civil Disobedience Movement (CDM), Myanmar University Teachers, Non-violent Resistance, Motivations, Consequences

Introduction

On February 1, 2021, a military coup took place that disrupted Myanmar's course to democracy. Following the coup, a civil disobedience movement (CDM) began, and the public was encouraged to take part in non-violent acts in protest. After a prominent physician from the Myitkyina General Hospital, Kachin State, refused to go to work, other healthcare professionals followed and joined the CDM. Many government staff from different sectors joined the CDM, seeming to follow the example of the physician (Anonymous, 2021). The public, including businesspeople, participated in civil disobedience by refusing to pay their taxes and fees to the military regime, or stopped selling products of military-owned and -affiliated firms (NUG, 2021). Hundreds of thousands of government employees such as doctors, nurses, teachers, and other administrative staff participated in that social movement. The contributions of university teachers were also visible.

Civil servants form a major part of the CDM. The participation of nearly 400,000 teachers from basic and higher education was crucial in spearheading the non-violent resistance against the junta. (Spring University Myanmar, 2022). By May 2021, over 13,000 staff or nearly 45% of higher education staff were suspended from their duties due to their involvement in the CDM (Spring University Myanmar, 2023). Student and teacher unions campaigned against reopening schools in June 2021 (Anonymous, 2021) and many students encouraged and supported the participation of university teachers in this movement (Anonymous, 2021). After the coup, some university teachers and students continued to express their opposition to the coup by wearing red

ribbons and joining street protests clad in teachers' uniforms. The military targeted these university teachers in its crackdowns.

The military's crackdown on CDM intensified, with university teaching staff getting evicted from their government-provided housing (Drechsler, 2021) and dismissed from their job positions (Wong & Kareng, 2023). The pressure forced life-altering decisions among the university teachers, with lasting personal and professional consequences (Wai, 2022). Hundreds of lecturers and rectors faced up to three years in prison under Section 505 (a) of the Penal Code, commonly used against political activists, and over 100 educators are now in custody (Moon, 2021).

This study investigates the motivations and consequences of the university teachers' involvement in CDM and sheds light on their personal convictions and the impact of their participation on their academic careers and lives. The significance of this article is in presenting the views of university teachers who joined CDM and continue to live in the country, playing a crucial role in this movement to resist the military coup. These university teachers are "living CDM," living with the consequences of the decision to leave their positions that provided status and economic security.

Since 1988, nationwide protests for democracy have been held in Myanmar, and later, protests against the government's policies and laws have occurred. In Myanmar's history, many revolutions against military regimes arose by defending non-violent movements. For example, the 1988 democracy uprising, and the Saffron Revolution were non-violent movements (King, 2022). The yearly commemoration of 1988 serves as an occasion for Myanmar people to recognize present injustices and advocate for political

change. Present-day protesters coopt and transform the memory of the past to fit their political views, using the memory of 1988 as a weapon in their protests against the Burmese government (Allen, 2021). The 2021 CDM can be seen as part of the lineage of previous nonviolent movements. It strengthened the movement, however, by promoting its objectives in digital platforms and incorporating these platforms into its mobilization. It also helped build solidarity with Myanmar's ethnic communities and mobilize all people to participate in the movement. The story of Myanmar's resistance to the military since 2021 is unfinished, recording and reflecting on the voices of those taking part is vital and this is a key aim of our study.

The Research Objectives

This article's first research objective is to examine university teachers' motivations for joining the CDM in Myanmar after the 2021 coup. The second objective is to assess the CDM's challenges and consequences for their professional and personal lives. In analyzing the consequences, we respond to Schock's observation that most literature on civil disobedience focuses on defining what it is, or its philosophical or political justifications, but much less attention is given to its consequences (Schock, 2021).

Research Questions

Two key research questions drive this study: 1) what are the individual motivations of university teachers in Myanmar for engaging in the CDM, and 2) which challenges and consequences did they face in participating in this movement?

Literature Review and Conceptual Framework

This research draws on both civil disobedience and the sense of duty to defend democracy that university lecturers expressed. Within the literature on civil disobedience, our study gives priority to the notion of intent and the convictions of individuals who choose to take part in it; this is known as “principledness.” Brownlee and Delmas highlight the aspect of a person’s moral sense and deep commitment in joining civil disobedience: “[T]he person must intend to protest laws, policies, institutions, or practices that she believes are unjust on the basis of her sincerely held moral or political commitments. The agent may not be correct or even entirely reasonable about her convictions, but she holds them sincerely” (Brownlee & Delmas, 2023). The deliberate and principled features of civil disobedience are often brought together under the umbrella of conscientiousness and equated with seriousness, sincerity, depth of conviction, and selflessness (Brownlee & Delmas, 2023). Barbara A. Peterson’s definition civil disobedience as “nonviolent action that purposely breaks what is perceived to be an unjust rule, policy, or law in order to bring about a more just improvement” (Peterson, 2019) was also a particularly useful explication.

The literature discussed here maps the concepts most salient to the findings and tracks how the concept of civil disobedience was used by activists in the wake of the coup within Myanmar. Recent scholarship draws attention to the fact that ‘classic’ and successful civil disobedience movements took place within what are ultimately liberal democratic regimes. (Scheurman, 2022) and the situation of military rule in Myanmar is quite different,

not least of all because of the repression that CDMers face. Aware of the divergences between the landscapes in which philosophers such as Thoreau or Rawls wrote and the extreme (and potentially violent) repercussions that Myanmar's CDM participants face, we nonetheless include the theorist/philosophers as they were referenced by the activists following the 2021 coup. This was how the respondents came to know what the concept meant, as will be seen in the Findings section.

Political philosopher John Rawls defines civil disobedience as a public, nonviolent, conscientious, yet political act contrary to law, usually done with the aim of bringing about a change in the law or government policies. By acting in this way, one addresses the sense of justice held by most of the community and declares that in one's considered opinion, the principles of social cooperation among free and equal humans are not being respected (Rawls, 1999).

Zain and Yusoff argued that in engaging in civil disobedience, the citizen must disobey the law and most often the law that is being broken is considered unjust. The citizen must have an honest belief that his or her actions are intended to correct a grave injustice, the act must be nonviolent, and the citizen must be willing to accept the consequences of his or her action (Zain & Yusoff, 2017). This latter point is especially relevant: the lecturers interviewed for this research have accepted the consequences of joining and living CDM. While our findings are not sufficient to draw conclusions for comparative civil disobedience studies, we hope this article can contribute to the scholarship.

Diverse factors influenced the decisions of university teachers to participate in the CDM including a strong sense of

personal conviction, a view that the coup was unjust and a concern that it would lead to backsliding. Proserpio and Fiori's (2022) work has been very useful. They identify three common perceptions among CDM academics: that the military cannot be trusted when it comes to education, that the autonomy which higher education reform was bringing about would be a grave loss, and that low levels of education and restrictions on higher education would be revived after the military coup.

Non-violent resistance is also a key form of contestation against repressive regimes. In the face of dangers such as social punishment campaigns, threats, and intimidation (Anonymous, 2021), those who participated chose to join based on their principledness and conscientiousness. They participated in this movement because of their seriousness, sincerity, depth of conviction, and selflessness. The CDMers respondents kept to non-violent resistance even though there was a pull for many towards armed conflict (Vrieze, 2024). As observed by other scholars, people pay a high price in resisting authoritarian regimes (Tarrow 1998, Stephan & Chenoweth, 2011).

Research Methodologies

Given the sensitive nature of the CDM in Myanmar, the authors faced unique challenges in conducting this research. The team comprises three authors: the third author is based outside Myanmar and the first and second authors who are active participants in the CDM live in Myanmar. The identities of the authors living in Myanmar are not disclosed to ensure personal safety and to avoid potential repercussions. Their insider perspective

has been crucial in providing an authentic and nuanced understanding of the motivations and consequences faced by university teachers involved in the CDM. The involvement of an external author has facilitated a broader perspective, enabled a comprehensive analysis while maintained the necessary detachment for objective evaluation. This diverse collaboration has enriched the study, melding firsthand experiences with academic rigor.

This study employed a phenomenological research method to explore the lived experiences of university teachers who joined the CDM against the coup and their understanding of their experience. Phenomenology “seeks meaning through experience and seeks to explain that meaning in terms of the individual’s lived experience” (Smith & Smith 2018).

Semi-structured interviews were used to gather in-depth insights into the university teachers’ motivations, challenges, and consequences. This approach fostered trust, allowing participants to openly share their personal experiences on sensitive topics and offered a flexible framework for expression. The researchers ensured ethical treatment of their stories, given the high-risk nature of discussing their involvement. The researchers’ positionality also played an important role: as university teachers themselves, they gained the trust of respondents. “The importance of a researcher approaching their participant with an open mind cannot be overemphasized,” according to Smith and Smith (2018). Their positionality also enabled them to interpret what the respondents said and what the respondents considered important based on their common experiences. In phenomenological research, “In order to fully understand their lived experience, the researcher has to seek

to understand the world from their participant's point of view," said Smith and Smith (2018).

Fifteen respondents from various universities in Myanmar were interviewed between December 2023 and January 2024. To ensure the intersectionality of perspectives, participants of different ages, genders, roles, and years of service were selected. Due to repressive conditions in Myanmar, respondents were recruited via email, phone, or personal contacts, as had been approved by Mahidol University's Institutional Review Board. Some had fled to Mizoram, India, while others remained in undisclosed locations within Myanmar. Interviews were conducted securely online, with full participant consent. As sensitive information was included in this study, the names of all participants were kept confidential, and all data were kept securely.

Data analysis was carried out during and after the interviews. After data was collected, thematic coding was used to analyze the interviews. Analysis in phenomenological research "involves being able to transform someone's lived experience into a written form that we interpret, and from which we can extract meaning" (Smith & Smith, 2018). Themes were then drawn out from the interviews and based on the research objectives.

The 15 interview participants are university associate professors, lecturers, and tutors. With only one male participant, the rest of them are female. We reached out to three male educators, but only one responded to our message. Given that 80% of lecturers in universities in Myanmar are female (Proserpio & Fiori, 2022), the participants' distribution according to gender was acceptable. The respondents' ages range from 34 to 51 years old. Out of the 15

individuals, two are Chin, one is Mon, one is Rakhine (additional with Karen), the remaining individuals are all Burmese. Additionally, there is a difference in their years of service, from a minimum of four years to a maximum of 21 years.

Results and Discussion

Part I: Motivations for Joining CDM

Decades of military rule left Myanmar's education system neglected, underfunded, and in need of major reforms (Kamibeppu, 2017). Universities operated under military-imposed restrictions. After the 1988 uprising, universities faced long closures, and the State Law and Order Restoration Council or SLORC government imposed further restrictions on academic freedom (Smith, 1992). Faculty members were burdened with non-teaching duties, including monitoring student activities, and were held accountable for students' actions (Cemmel, 2009).

After the start of civilian rule in 2011, reforms were gradually carried out, improving conditions for students and academic staff. The National Education Law, passed in 2014 and amended in 2015, brought some autonomy for universities, for example the right to organize unions and academic control over curricula, changes associated with hallmarks of democratic governance (Kamibeppu, 2017).

After the coup, most university teachers left their jobs to continue resisting and defied military orders through strikes, boycotts and refusal to pay taxes. Many were involved in the parallel education system under the National Unity Government (NUG) while facing the threat of arrest and repression (Moon, 2021). Some have fled to Thailand, while others continue teaching through

alternative platforms (Wong & Kareng, 2023). Moreover, Myanmar's civilian NUG founded the online Myanmar Nway-Oo University, as well as interim university councils through which CDM teachers try to provide courses for students participating in boycotts (Nora, 2023).

Days and weeks after the coup, most university teachers became exposed to the idea of civil disobedience through newspapers and Facebook and other social media. One lecturer said that his ideas about civil disobedience had mostly been associated with Mahatma Gandhi's non-violent resistance. Admitting that "I didn't study it extensively at first," a male university teacher searched online about it after the coup. A female university teacher who has 15 years of service did not know about civil disobedience before the coup, but through social media and Facebook, she learned that it would work to "stop all government machinery". In her words, "I believed that the coup would fail if people joined together peacefully in this movement, and I chose to participate in this movement to help."

An assistant professor said she decided to participate in the CDM because she thought that the coup went against the 2008 Myanmar Constitution. A lecturer explained that she had little knowledge of CDM before the coup and she had not been interested in politics. After the coup, however, she "felt that this military coup was unjust" so she decided to participate in the CDM.

Most of the respondents participated in civil disobedience to restore justice and democracy in the country. More than half of all respondents said that they worried about the country moving backward and that reforms in higher education would be lost. An assistant professor predicted that she would be dismissed under the

Civil Service Law but explained “I had no desire to work under the junta because I felt that this coup was unjust. So, I decided to continue participating in CDM for justice and for the next generation.”

The process of enacting and amending the National Education Law had been evolving to ensure inclusiveness, openness, and transparency, which are essential features of a democratic government. Kamibepu and Chao mentioned that Myanmar needs to consider the requirements for nation-building and the contribution of higher education through citizenship education to ensure sustainable development and transition to democracy (Kamibepu & Chao, 2017). Many CDM university lecturers shared the view that higher education reform was a fundamental aspect of the democratic transition. They believed that they had a responsibility to try and preserve the gains made during the period of the reforms.

Proserpio and Fiori (2022) highlight that standing up for a functioning higher education system is one of the motivations why university teachers joined CDM. Our respondents echo this in expressing the fear that progress in education would be stopped. Some respondents worried that the improvements in the education system would be reversed after the coup. The reform of higher education, starting from 2011, had allowed universities to enjoy more academic freedom in letting university staff set the teaching agendas (Proserpio & Fiori, 2022). However, as Proserpio also notes, contradictions and complexities marked the period of transition in which the higher educational reforms were undertaken such that “tangible pushes for progressive social change coexisted with authoritarian currents and the reinforcement of the position of dominant elites in society” (Proserpio, 2022).

Some respondents worried that the 2021 coup would reinstate restrictions and limitations to the freedom of expression in research. A lecturer described the impact of restrictions in doing research in the period before 2012: researchers faced certain limitations if they conducted research on human rights and democracy. Under the civil government, however, “the conditions for conducting research were freer.” When the coup happened, she could not accept that universities would lose those freedoms. A lecturer with nine years of university experience said that she joined CDM with “a deep conviction for justice and the opportunities of the next generation.” Even as her department called her back to work with the promise of a promotion, she decided not to go back until the CDM’s objectives were fulfilled.

An assistant professor who grew up in the old education system under the previous military government and has 16 years of teaching service worried that international cooperation with universities outside the country might be stopped because of the coup. She cites as an example her experiences of not learning any research methodology both when she was still studying and when she was serving as a teaching staff. She gained experience in conducting research, however, through programs supported by cooperation with other countries. She didn’t want to lose the benefits of higher education reforms. “Reform of the education system and policies would be great for the new generation,” she said. Another lecturer with 12 years of service spoke about why she did not want the country to return to military rule. Prior to 2015, many barriers to conducting research with international scholars existed. She explained: “When I studied with a scholarship abroad,

I had exposure to excellent educational systems. Moreover, I saw that people in those countries enjoy human rights, and their country is modernized. During the regime of former president U Thein Sein, education had been seen as transforming.

University CDMers face many difficulties and challenges, but they continue to participate in CDM, showing their principledness and conscientiousness. Echoing Rawls' (1999) view that civil disobedience gives voice to conscientious and deeply-held convictions, the university teacher CDMers show their convictions in standing up for their beliefs about truth and justice. They took part in the CDM with the deep conviction that it was necessary to pursue justice and to oppose the coup until power could be restored to the duly-elected government.

Part II: Consequences

In this section, we investigate the numerous challenges faced by university teachers during their participation in the CDM from personal safety concerns to emotional stress, and economic hardships. According to Schock, the individual consequences of civil disobedience may be costly, including arrest, along with violence and humiliation that often accompany arrest. Furthermore, jail sentences and criminal records can have turbulent effects on everyday relationships, such as family relations, education, and employment (Schock, 2021).

Safety was the most important concern of the respondents. The lives of CDMers have been in constant danger as the military raided their homes and arrested many of them. Some teachers have been hiding in villages far away from their families for fear of reprisal.

The military does not shy away from blackmailing CDM teachers using family members and forcing teachers to turn themselves in (San, 2021).

One lecturer who worked for the Ministry of Education for nine years and lives in a rural area says that when her students were arrested, she was afraid that she would be arrested too. This fear affects her daily life. “I cannot sleep at night. If I am not at home, I am terrified that the military will do something to my family.” In the village, her life became a shadowy one. “When I lived in the village, I lived carefully without communication with other persons, because of my safety. I did not use social media for over a year. I changed my name when I later used social media. I had to change locations frequently when I would hear that soldiers were approaching the village.” Whenever the army arrived in a village, she would hide her phone and laptop. The army might enter if lights are on in a house, so people turned lights off.

Another respondent said that she was told if she continued to teach outside her home she would be reported to the police. She became careful in her daily activities as she is unsure of who might be dangerous. Among the people who support the CDM, participants are considered as heroes. However, to others, CDM members could be considered as criminals.

One participant who has worked for 20 years at a university noted that “there may be no one to protect us, and anyone can hurt us at any time.” She participates as much as she can in various local groups. These organizations, however, cannot protect her. She said that “there is a Migrant Workers Association for Myanmar. There are also other non-governmental organizations for refugees, but no organization can provide security.” When the clashes between the

military and the anti-coup resistance forces escalated in northwest Myanmar, CDM participants were joined by others in fleeing the violence. According to the Chin Human Rights Organization, more than 52,000 people from Myanmar fled to Mizoram state in India (Fishbein, 2023).

The CDM university teachers face a well-founded fear of legal repercussions. Someone may put them in danger because they joined the CDM. One participant who is an associate professor with 16 years at a university shared about her relatives being detained by police after people not belonging to the CDM filed complaints against them. Her cousin, who also participated in the CDM, was arrested because of a complaint from an individual who did not support the CDM. The teacher said, “my sister lived in the city where she joined the CDM. A non-CDM complained about her because she was teaching online. After about a month, she was released in exchange for a confession.” University teachers who joined the CDM can be prosecuted, resulting in a criminal record. This can have an impact on their personal and professional lives, affecting relationships, education, and employment opportunities.

The effects of CDM on people can be profound, mentally, physically, and economically. Another participant, an associate professor with 21 years of service, said that her academic career of over two decades has vanished. “I feel like, apart from death, this is the worst of all... A job that many people respect and believe in is no longer in existence.” Most university lecturers feel emotional strain, such as worries about potential threats to their family, lack of family support, disappointment at not having a job, depression, fear of leaving the house and anxiety about the future. One participant,

who is a tutor and has served for four years in the university, shared that because of fears and constant worrying, she could not even hear phone calls. Although she has since received help from a doctor, she says that during the peak of her anxiety, she felt that she couldn't even whisper and that her "heartbeat was so fast." She lacked confidence and was worried about her future.

Many university teachers do not interact with non-teaching staff, administrators, supervisors, colleagues, or students who are not CDMs, either in real life or on social media platforms like Facebook. Individuals and communities are struggling under the junta's current policy towards CDM participants and the current approach breeds increasing levels of social division and violence (Soe & Anonymous, 2023). A lecturer with nine years of service expressed how she is taking precautions to avoid interactions due to the political sensitivity and potential repercussions of being associated with the CDM. In her words, "I experienced trauma. I have no desire to meet people. When visitors arrive at my house, I stay inside because I'm afraid they will ask questions regarding the CDM. I don't want to respond to questions about why I don't go to school. For security reasons, I avoid using my real name on social media."

A lecturer with 12 years of service reported that while her relationships with her friends, relatives, and colleagues have not deteriorated because of her involvement in the CDM, family relationships have: "My sister and I have a completely broken relationship." As a result of the CDM, the social relationships among university lecturers have changed. Their social relationships have become fewer and less strong.

Since they have no more work, the university lecturers' income has disappeared, and they are facing economic hardships. Based on the respondents' answers, only one teacher received money from the Union of Students. She is an associate professor who has been serving for 20 years. She commented that "I have received only thirty thousand kyats from the Union of Students, an activist organization that joined the CDM. Until now, I have not received any support from any other organizations". Another lecturer with 12 years of service had to sell her house. She said "I was depressed when I had to sell my house".

These challenges also affected married couples. They may not have enough money to support their spouse, or they may have to borrow from others due to financial constraints. One lecturer who has served for nine years and is his family's primary breadwinner explained that not having a job was financially difficult. It was the time of the COVID-19 pandemic, and his father was in constant need of medicine. He had to sell food to earn an income. He expressed his worries over his father's medications and expenses for the house. "I couldn't provide my wife any money. I felt emotionally hurt because I had no income."

Most of the respondents are working as part-time, short-term freelance teachers or freelance researchers. Two out of the 15 respondents are working for their own small business, for which they do not feel that they have been trained. Three out of the 15 respondents are not working. The respondents who worked for about four years have much less confidence in themselves based on their experience. They also faced loss of educational opportunities and difficulties in research. As one lecturer who has

nine years of service stated, she was awarded an education scholarship by a university abroad, but she was not able to travel there for onsite classes. She also said that she was unable to do any work in her own name. People who participate in CDM lose their opportunity to study abroad because they are barred from going abroad. They face restrictions with studying and working under their own name.

Furthermore, since all participants have lost their job, they were unable to carry on with their professional work. Some people are operating their own businesses during this time, even as they are unable to do so under their own names. They fear that their businesses will be closed if they conduct transactions under their name. They also run the risk of losing money because they are not qualified for positions outside of teaching.

The participants are having trouble finding a new job as business owners are unable to hire them due to their participation in the CDM. The security forces and government officials strictly monitor and prohibit any organization, including private businesses, NGOs, and CSOs, from employing any public servant involved in the CDM. It is regarded as a crime punishable by prison terms and fines and by revocation of business licenses and registrations (Soe & Anonymous, 2023).

Together with the mostly negative consequences are some positive consequences for CDM participants. People who engage in CDMs can think of their experience as very empowering and liberating. They can take active roles in shaping their society and standing for what they believe in, which is a very deeply fulfilling experience (Schock, 2021). Despite the challenges and risks, most participants felt satisfied with themselves for standing up for what

was right through civil disobedience, reflecting the personal fulfillment and a sense of purpose derived from their actions (Moon, 2021). Most of the teachers felt satisfied with themselves because they helped create the CDM and they stood up for what was right. They have gained new experiences outside the university and civil service since they are no longer government employees, and others have developed self-confidence because they have overcome the worst. They were satisfied with the opportunity to live with their families, such as having more time for religious work, research, personal study, and doing more domestic work. Many of them receive support and encouragement from their families.

Conclusions

This research probed Myanmar university teachers' motivations for joining the CDM and the consequences that they faced. Most CDM university teachers were not fully aware of the definition of civil disobedience. Despite this, their reasons are consistent with the ideas of many scholars and thinkers mentioned above. Their understanding of this concept pertains to an act of shutting down the government machinery by joining together peacefully to prevent a military coup from succeeding. However, the main reason they joined this movement was to achieve true democracy and justice. This research finds that their reasons are in line with Thoreau's idea that when a government is unjust, the people have a desire and right to stop that government. Moreover, the CDM university lecturers conscientiously and deliberately broke the law in the interest of justice, not for their self-interest. In other words, they are willing to accept the consequences of their actions.

Therefore, they participated in the CDM with a strong conviction that they will not return to normal life until they get justice and democracy.

The university teachers identified the many reasons and motivating factors for participating in the CDM. Among those factors, their fight for a functioning higher education system is one motivation, because the progress and reform in the field of education in which they served gradually improved during the civil government regime. They worried that this transformation in the education sector will revert to the underdeveloped state of education under the previous military administration. However, respondents felt that the coup was unjust and damaged the country's transformation toward a democratic state. In addition, they participated with a deep conviction to get justice based on their conscientiousness and principledness.

It is impossible to ignore the challenges and consequences faced by university teachers who participated in the CDM. They endure threats to personal safety due to their involvement. The economic and emotional challenges also impacted their lives. They face legal repercussions including arrests and charges. Their social relationships became narrower. Their professional lives have been disrupted, affecting research and teaching. Despite these risks, they persist in advocating for change. While the revolution may bring positive outcomes if it succeeds, for now, the impacts are cumulatively negative.

Future research can examine the motivations of, and consequences for, other sectors of society that are major participants in Myanmar's CDM. They can also compare the motivations and consequences discussed here with those of university teachers or other

sectors of society that participated in other CDMs. As long as people feel that rulers are unjust, CDMs are most likely to continue erupting in other countries and participants' motivations and the consequences that they face will likely continue to be compelling areas of research.

Suggestions

It is obvious that Myanmar's higher education system faces unprecedented challenges at present. The courage of the CDM university teachers underscores the need for continued support and advocacy. Legal aid initiatives should be provided for lecturers facing charges. Emotional trauma and stress among lecturers must be addressed through counseling services. Emergency funds should be established to relieve financial burdens that threaten both the lecturers and their families. Collaboration needs to be encouraged between Myanmar scholars and international scholars to document the impact of the CDM on education and the wider society. Strategies should be developed for rebuilding the higher education system post-conflict, emphasizing inclusivity and democratic values.

In conclusion, Myanmar's university teachers continue to play a pivotal role in shaping the country's future. Their sacrifices and resilience inspire hope for a democratic Myanmar.

Funding

The author(s) disclose receipt of the following financial support for the research project "Social Science and Legal Research Program - Opportunity for Myanmar Scholars". This research was funded by the Pyin-Nya-Man-Daing (PNMD) Programme under the

Embassy of Denmark Grant, supported by the Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Bangkok, Thailand

References

- Allen, B. (2021). *Civil Disobedience in Myanmar: An Analytical Reflection*. Grace Brindle, Retrieved from <https://gracebrindle.dgah.sites.carleton.edu/wp-content/uploads/2021/05/Brindle-POSC-217-Essay.pdf>
- Anonymous. (2021). *The Centrality of the Civil Disobedience Movement (CDM) in Myanmar's Post-Coup Era. Policy Briefing-SEABRO*. New Mandala, New Perspectives on South East Asia, Retrieved from https://www.newmandala.org/wp-content/uploads/2021/10/SEARBO_CDM-Myanmar_paper.pdf
- Cemmel, J. (2009). (rep.). *Academic Freedom International Study: Burma*. University and College Union (UCU) & Education International, Retrieved from https://www.ucu.org.uk/media/3422/Academic-Freedom-International-Study-Burma-chapter/pdf/acdemic_freedom_burma.pdf
- Delmas, C., & Brownlee, K. (2023). Civil Disobedience. In E. N. Zalta & U. Nodelman (Eds.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Metaphysics Research Lab, Stanford University, Retrieved from <https://plato.stanford.edu/archives/fall2023/entries/civil-disobedience/>

- Drechsler, W. (2021). New development: Myanmar's civil service—Responsible disobedience during the 2021 military coup. *Public Money & Management*, 41(7), 577–580, Retrieved from <https://doi.org/10.1080/09540962.2021.1928948>
- Fishbein, E. (2023, August 29). Myanmar's Striking Civil Servants: Displaced, Forgotten, but Holding On. *Al Jazeera*, Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2023/8/29/myanmars-striking-civil-servants-displaced-forgotten-but-holding-on>
- Kamibepu, T., & Chao, Jr., R. Y. (2017). Higher Education and Myanmar's Economic and Democratic Development. *International Higher Education*, (88), pp. 19-20. Retrieved from <https://doi.org/10.6017/ihe.2017.88.9688>
- King, A. S. 2022. Myanmar's Coup d'état and the Struggle for Federal Democracy and Inclusive Government. *Religions*, 13(7), 594. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/rel13070594>
- Moon (pseudonym). (2021, October 25). Targets of Oppression and Scrutiny: Being a University Teacher in Military-Ruled Myanmar. *Tea Circle*, Retrieved from <https://teacircleoxford.com/essay/targets-of-oppression-and-scrutiny-being-a-university-teacher-in-military-ruled-myanmar/>
- National Unity Government of Myanmar (NUG). (2021). (rep.). *Myanmar's Civil Disobedience Movement: A History Endeavour for Peace and Democracy*. Civil Disobedience Movement (CDM), Retrieved from https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/2021-09-17-210916_CDM_Report_edited-signed.pdf

- Nora. (2023, February 10). The Crisis in Education Under Myanmar's Military Rules. *The Irrawaddy*, Retrieved from <https://www.irrawaddy.com/news/burma/the-crisis-in-education-under-myanmars-military-rulers.html>
- Peterson, B. A. (2019). Educating for Social Justice: A Case for Teaching Civil Disobedience in Preparing Students to be Effective Activists, *Democracy and Education*, 27(2), Retrieved from <https://democracyeducationjournal.org/home/vol27/iss2/7/>
- Proserpio, L. (2022). *Myanmar Higher Education in Transition: The Interplay between State Authority, Student Politics and International Actors* (thesis), Retrieved from https://amsdottorato.unibo.it/10350/1/Dissertation_Licia_Proserpio.pdf
- Proserpio, L., & Fiori, A. (2022). Myanmar Universities in the Post-Coup Era: The clash Between Old and New Visions of Higher Education. In G. Gabusi & R. Neironi (Eds.), *Myanmar After the Coup: Resistance, Resilience, and Re-invention*. Torino World Affairs Institute, Retrieved from <https://www.twai.it/articles/myanmar-universities-post-coup-era/>
- Rawls, J. (1999). *A theory of justice: Revised edition*. The Belknap Press of Harvard University Press, Retrieved from <https://giuseppicapograssi.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/08/rawls99.pdf>
- San, S. (2021). Beyond the Coup in Myanmar: Don't Let the Light of Education Be Extinguished. *Just Security*, Retrieved from <https://www.justsecurity.org/76921/beyond-the-coup-in-myanmar-dont-let-the-light-of-education-be-extinguished/>

- Scheuerman, W. E. (2022). Resisting Authoritarian Populism. *Populism*, 5(1), 1-20, Retrieved from <https://doi.org/10.1163/25888072-bja10029>
- Schock, K. (2021). Consequences of Civil Disobedience. In Thoreau, H. et al. (Eds.), *The Cambridge Companion to Civil Disobedience* (pp. 407-428). Cambridge University Press, Retrieved from <https://doi.org/10.1017/9781108775748>
- Smith, M. (1992, December 10). Our Heads Are Bloody but Unbowed: Suppression of Educational Freedoms in Burma. *Censorship News*, (18), Retrieved from <https://www.refworld.org/reference/countryrep/art19/1992/en/52225>
- Smith, R., & Smith, L. (2018). Qualitative Methods. In L. McConnell, & R. Smith (Eds.), *Research Methods in Human Rights*, (pp. 70-93). London and New York: Routledge.
- Soe, S.K.Z., & Anonymous. (2023). *Ramifications of Myanmar Civil Disobedience Movement*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/372110019_Ramifications_of_Myanmar_Civil_Disobedience_Movement?channel=doi&linkId=64a53b4fb9ed6874a5fb2dd7&showFulltext=true
- Spring University Myanmar (SUM). (2022, April 30). Students and Teachers Need Help to Defy an Inhumane Regime. *University World News*, Retrieved from <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20220426104332377>

- Spring University Myanmar (SUM). (2023). Higher Education in Post-Coup Myanmar, Retrieved from <https://www.springuniversitymm.com/research-publications>
- Tarrow, S. G. (1998). *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. Cambridge University Press, Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/books/power-in-movement/E9FC85E59075F0705549710D6A8BD858>
- Vrieze, P. (2024). Movement Escalation and Mobilization for Resistance: From Anti-coup Protest to ‘People’s War’ in Myanmar. *Journal of Political Geography*, 114, Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S096262982400001X>
- Wai, K.S. (2022). Myanmar Universities in the Post-coup Era: The Competing Hands behind Myanmar’s 2021 Democratic Movement. In G. Gabusi & R. Neironi (Eds.), *Myanmar After the Coup: Resistance, Resilience, and Re-invention*. Torino World Affairs Institute, Retrieved from <https://www.twai.it/articles/competing-hands-myanmars-2021-democratic-movement/>
- Wong, M. S., & Kareng, D. (2023). Creativity in crisis: Re-envisioning higher education in Myanmar’s Spring Revolution. *Asia-Pacific Education Researcher*, Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s40299-023-00776-4>
- Zain, Z. M., & Yusoff, M. A. (2017). Civil Disobedience: Concept and Practice. *Asian Social Science*, 13(8), 129, Retrieved from <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/view/68260>

Research Article

Third-Party Roles in Thailand's Hijab Ban Conflict: A Case Study of a School

*Sawinant Karlken¹ Duanghathai Buranajaroenkij²
Amporn Marddent³ Padtheera Narkurairattana⁴*

(Received: December 3, 2024; Revised: December 11, 2024; Accepted: December 23, 2024)

Abstract

This qualitative research examines the conflict over the prohibition of wearing the hijab in schools by analyzing existing documents and relevant studies and conducting in-depth interviews with two third-party organizations involved in the conflict: the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) and the Muslim for Peace Foundation. The study explores the perspectives and roles of third parties in the dynamics of the conflict, employing the concepts of third-party interventions and the Interest/Rights/Power (IRP) concept as the analytical framework. The findings reveal that third-party interventions in the hijab conflict among students manifest in two

---

¹ Independent Researcher, Graduate of the Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, E-mail: inarm.karlken@gmail.com

² Adjunct Faculty, Dr., Gender and Development Studies, Asian Institute of Technology, Thailand, E-mail: duanghathai@ait.asia (Corresponding Author)

³ Assistant Professor Dr., Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University, E-mail: mamporn@gmail.com

⁴ Assistant Professor Dr., Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, E-mail: padtheera.nak@mahidol.edu

primary forms: The first form is facilitating dialogue and communication. The third parties played a role in listening and creating spaces for communication. The second form is balancing power dynamics. The third parties sought to support the less empowered side in the conflict. The study highlights the complexity of conflict management, influenced partly by the power imbalance between the disputing parties and differing attitudes toward human rights principles. This research underscores the importance of a third-party comprehensive understanding of the conflict in relation to its social and cultural context and the power dynamics among the involved actors. Furthermore, raising awareness about human rights and fostering societal acceptance of diversity and multiculturalism can contribute to more effective implementation of related regulations and laws, ultimately promoting peaceful coexistence.

Keywords: Third-Party, Conflict Intervention, Interest/Rights/Power (IRP) Model, Hijab Ban, School

Introduction

In contemporary Thailand, it is now common to see Muslim female students wearing hijabs in various educational institutions nationwide. This practice is permitted under the Ministry of Education's Regulations on Student Uniforms 2008, item 12 (3), which outlines specific guidelines for how Muslim students may wear the hijab. A notable change in the Thai Muslim community has been driven by the growing number of middle-class Muslims and increased access to Islamic lectures. These developments have significantly heightened adherence to religious practices among this group, bringing the hijab into greater focus as a visible marker of religiosity and identity (Panjor, 2012).

However, while this situation appears to reflect progress compared to the experiences of Muslim students two decades ago (1987–1990), the reality tells a different story. During that earlier period, students wearing the hijab faced exclusion or threats of expulsion if they persisted in their choice, often at the cost of missing classes, exams or even losing their student status (Panjor, 2012). Although outright bans or severe penalties have become less common, conflicts surrounding the hijab continue to surface in episodes, revealing that the struggle for religious expression within the educational system remains unresolved.

The history of hijab-related conflicts in Thailand illustrates this ongoing tension. In 1987, a pivotal moment occurred when female students at Yala Teachers' College formally sought permission to wear the hijab. Their request, addressed to the president of the Islamic Ethics Promotion Club and the vice president of student activities, marked an early institutional effort to

advocate for the right to religious attire. Despite this and subsequent moments of progress, the recurrence of disputes underscores the enduring nature of the challenge.

Years later, in 2010, the issue resurfaced when students and parents petitioned for hijab allowances at Wat Nong Chok High School. This highlighted continued tensions between educational policies and the Muslim community's desire to uphold religious practices. In 2018, the conflict escalated when a school in Pattani province implemented a prohibition on students wearing the hijab, drawing widespread attention and sparking debates about freedom of religious expression in schools.

These events illustrate the ongoing challenges and negotiations surrounding integrating religious identity within Thailand's educational framework.

These incidents share common characteristics: 1) Muslim students were in the minority, 2) the majority of teachers were non-Muslim, and 3) the institutions were located within monastery areas such as Pattani Kindergarten and Wat Nong Chok High School. These cases are reminiscent of the large-scale hijab protest in Yala, reflecting a consistent pattern of demands for religious expression, identity preservation, and the right to practice one's faith. While inter-religious dialogues may have achieved short-term success over the past decades, they often failed to foster lasting trust and understanding. As a result, the creation of truly multicultural spaces remains elusive (Wongtanee, 2018).

Conflicts surrounding the hijab in educational settings have attracted the involvement of various agencies. Two notable third-party actors are the Muslim for Peace Foundation and the Office of

the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT). Despite these efforts, the recurring nature of these disputes indicates that past resolutions have not achieved long-term effectiveness.

Therefore, this research aims to examine the Muslim for Peace Foundation's and NHRCT's roles as third-party mediators in conflicts related to hijab-wearing in institutions situated in monastery areas. By applying the Interests/Rights/Power (IRP) model as an analytical framework, this study examines their interventions to derive valuable lessons for future mediators, highlighting the factors contributing to both the escalation and resolution of such conflicts. Hopefully, these insights will benefit practitioners working in the complex field of social and interfaith relations.

The next section reviews concepts of conflict interventions and the role of power in such processes. It explores how power dynamics influence the outcomes of third-party interventions and examines strategies that have been effective in similar conflicts. This review offers a theoretical foundation for understanding the complexities of conflict intervention and its potential to transform power imbalances while mitigating tensions.

Third Parties' Conflict Intervention

Third parties intervening in the conflict are not direct parties or responsible for resolving the issue but are invited by the parties involved to balance power between asymmetric parties. They attempt to understand the underlying issues and create an environment where those involved in the conflict are willing to engage in joint problem-solving.

A third party, or a third person, refers to an individual or group that plays a role in assisting conflicting parties and those involved in the conflict to manage and resolve the issue (Folger et al., 2021). According to this definition, the third party is not the direct problem solver or manager but rather someone who creates an environment that enables those involved in the conflict to work together towards a solution. In simple terms, the third-party acts as a facilitator, with the parties involved in the conflict playing their roles based on their own distinct needs and desires. During the process, there are many occasions when the third party may not be able to determine their role in advance, and instead must rely on insight and analytical skills to adapt to the situation. Therefore, individuals assuming the role of a third party must possess the key quality of being able to analyze the situation and adjust their role according to the context. The third party's role becomes clearer once they enter the situation, observe it, and understand its nature. Once understood, the third party's role can vary depending on the circumstances (Folger et al., 2021).

William Ury (2000) identifies ten distinct roles for third parties involved in conflict intervention, which he categorizes into three overarching groups. The first group encompasses roles aimed at preventing conflict. These include *the provider*, who addresses people's needs to preempt potential disputes; *the teacher*, who equips individuals with the skills necessary for managing conflict; and *the bridge-builder*, who fosters relationships across divisions to reduce tension.

The second category focuses on resolving conflict. Key roles here are *the mediator*, who facilitates reconciliation of conflicting

interests; *the arbiter*, who determines disputed rights; *the equalizer*, who works to balance power dynamics by democratizing power and leveling the playing field; and *the healer*, who helps mend damaged relationships.

The third category addresses containing conflict when resolution efforts are unsuccessful. This includes *the witness*, who monitors and draws attention to escalating tensions; *the referee*, who sets boundaries for acceptable behavior during disputes; and *the peacekeeper*, who ensures safety and provides protection to prevent violence (Ury, 2000).

Burgess (2004) states that intractable conflicts often require external intervention for resolution or constructive transformation, as these conflicts are typically complex and deeply rooted. Such interventions can take formal and informal forms, with mediation being one of the most recognized methods. In mediation, a neutral third party—whether an individual, organization or even a country—assists the disputing parties by helping them clarify their interests and needs, working towards a mutually acceptable solution. Unlike arbitrators or judges, mediators cannot impose a settlement but facilitate the negotiation process. This process is often challenging and time-consuming, particularly for conflicts that have persisted for months or years, involving multiple interconnected issues and parties. In addition to mediation, several other intervention strategies address intractable conflicts. These include conflict assessment, where an external party evaluates the situation and provides recommendations for resolution; Facilitation, where a third party aids in communication and problem-solving; and education, in which parties are taught conflict management or negotiation skills.

Another approach, dialogue, involves facilitated discussions focusing on increasing mutual understanding rather than finding a final solution. Consensus building brings many parties together with a mediator or facilitator to agree on complex issues. Additionally, Problem-Solving Workshops involve disputants and conflict scholars working together to identify underlying problems and potential solutions (Burgess, 2004).

The effectiveness and expectations of these roles often shift depending on the dynamics between more powerful in-parties and less powerful out-parties. In-parties refer to those within the conflict with significant influence or control over the situation. They often prefer neutral third-party interventions that preserve the status quo and maintain their existing advantages. Conversely, out-parties, typically marginalized or less powerful groups, seek support from third parties to address issues of asymmetric power, injustice, and systemic change. These differing expectations highlight the complex interplay of power and justice in conflict resolution efforts, emphasizing the need for third parties to adapt their approaches based on the stakeholders' distinct goals and needs (Ramsbotham & Woodhouse & Miall, 2011).

Analyzing Conflict Intervention Dynamics through the Interests/Rights/Power (IRP) Model

In many cases, conflicts persist due to imbalances in the underlying interests, rights, and power dynamics between the parties involved. The Interests/Rights/Power (IRP) model, a key analytical framework for this study, offers valuable insights into how conflicts escalate and transform based on these three dimensions. According to Furlong (2020), conflicts typically begin with "interest-

based" disputes, which are the most manageable and easiest to resolve. These conflicts arise when parties have differing needs or desires that can often be addressed through negotiation or compromise. However, if these interest-based issues are not resolved, the conflict can escalate into a "rights-based" conflict. This stage occurs when one party perceives that its legal or moral rights are being violated, making the resolution more complex and difficult to achieve without external intervention.

If rights-based solutions fail to resolve the conflict, it may escalate further into a "power-based" conflict, where one or both parties attempt to assert control or dominance over the other. Power-based conflicts are often marked by a breakdown in communication and negotiation, leading to a situation where the parties lose control of the conflict, and the costs of resolution increase. As Furlong (2020) suggests, this progression of conflict—from interests to rights to power—highlights the importance of addressing issues at the earliest stage to prevent further escalation.

The IRP model serves as a useful framework for understanding how conflicts evolve, with particular emphasis on the need for early intervention at the interest-based level. Transforming asymmetric conflicts, as discussed by Adam Curle (1971), also relies on a balanced approach to power dynamics. Curle's steps, from conscientization to power equality through third-party intervention, illustrate the process of shifting from power imbalances to mutual understanding and negotiation. In this context, the third-party role becomes critical in helping to shift conflicts from the power-based stage to a more manageable and resolution-oriented phase.

While power asymmetries often complicate the conflict resolution process, understanding and addressing the underlying interests and rights of the parties involved can prevent conflicts from escalating to more destructive power struggles. In the Thai context, where cultural and institutional hierarchies shape power relations (Wungaeo, 2004, p. 52-53), applying the IRP model and focusing on interest-based interventions may provide opportunities to reduce tensions and foster more constructive dialogue. In the case of the hijab ban at the selected school, examining these power dynamics is essential for understanding how third-party actions influence the conflict's progression and outcomes. Thus, an understanding of both the IRP model and power dynamics is essential for effectively managing conflicts and guiding them toward peaceful and mutually beneficial solutions.

Research Methodologies

This qualitative research uses a case study approach to analyze a specific phenomenon. It employs an instrument case study method to interpret findings. After conducting in-depth, semi-structured interviews with key informants, the researcher analyzes and compares the data with the informants' experiences in resolving the issue. The primary informants are lawyers from the Muslim for Peace Foundation and officials from the Office of the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT).

To understand the dynamics of conflict, interventions, and events, the researchers collected data through literature review, academic document analysis, and examination of relevant publications. Four in-depth interviews were conducted with

stakeholders involved in the conflict over hijab-wearing bans in schools. The third-party groups involved in conflict resolution include the first group, comprised of individuals from non-governmental organizations, such as lawyers from the Muslim for Peace Foundation, and the second group were individuals from independent agencies, including NHRCT officials, such as the Deputy Secretary-General, Director of the Screening and Complaint Coordination Division, and senior human rights academics specializing in human rights.

A limitation of this study is the inability to interview women, as initially planned, due to limited engagement with them and the passage of several years since the case. As a result, the perspectives of women, particularly those directly involved in the hijab request in the educational setting, are notably absent from the data. Thus, the lack of interviews with women in this study limits our ability to fully capture the perspectives of those directly impacted by the hijab ban and, more broadly, the cultural rights of girls within the educational context. Future research would benefit from engaging directly with female students to better understand their specific experiences and challenges in navigating cultural and institutional barriers related to religious expression.

To ensure transparency and replicability, this study employed a systematic approach to identifying, coding, and analyzing themes. The process began with a thorough review of interview transcripts and relevant documents to familiarize the researcher with the data. A thematic analysis was then conducted, with initial codes generated based on recurring patterns, key concepts, and significant phrases. These codes were organized into

broader categories and refined into coherent themes aligned with the research objectives. The final themes were analyzed in relation to the research questions and the conceptual framework of the I/R/P model, with direct quotes and supporting evidence from the data ensuring consistency, depth, and robust interpretation.

The following section presents and discusses findings from the study by examining the phenomenon of conflict intervention in the context of hijab bans in schools, focusing on the perspectives and roles of third parties. A selected school is used as a case study (with the school's and informants' names preserved for confidentiality) because it provided an opportunity to engage directly with key informants who had firsthand experience with the conflict. Additionally, the informants were able to provide information, offering valuable insights into the dynamics of the situation. The study hypothesizes that third-party actions or interventions can have both positive and negative impacts on the conflict (Ramsbotham et al., 2011). By analyzing these interventions, the study highlights flaws in current approaches and draws lessons that can be useful for designing more effective interventions in the future.

Findings: Third Parties' Engagement and Forms of Interventions

1. Factors Influencing Third-Party Engagement and Acceptance by Disputants in Conflict Intervention

Before this issue garnered public and media attention, it began with a request from the Islamic Committee of Bangkok. The committee submitted a letter asking for 17 female students at a particular school to be allowed to wear hijabs in accordance with Islamic principles. However, the school declined, citing its

regulations, school culture, and appropriateness, as the institution is located on temple grounds (Isranews, 2018).

The students and their parents attempted to negotiate with school administrators and teachers, emphasizing that wearing the hijab is fundamental to preserving their Muslim identity and is a matter of individual freedom of religion, a right guaranteed by the Constitution. They believed their choice reflected their faith and beliefs. However, the situation coincided with ongoing violence in Thailand's southern border provinces and widespread Islamophobia, which complicated internal negotiations within the school. Consequently, the students and their parents sought external support from organizations.

Representatives from the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) reflected on the situation, noting they had received phone calls reporting restrictions on religious freedom.⁵ In response, they conducted an on-site investigation. Their involvement as third parties was primarily due to their official roles:

"At the time of the incident, I was working in the inspection unit and was assigned to investigate this case following a complaint." (NHRCT officials, Interview, September 11, 2022).

Similarly, the Muslim Lawyers for Peace became involved after receiving complaints from the students, who reported feeling pressured by teachers not to wear the hijab. The lawyers and foundation staff sought meetings with the school's director and

---

⁵ Given that many years had passed since the conflict, some officials involved had retired and were unavailable for interviews. However, another official who later worked in the same department but did not directly engage with the disputing parties provided additional insights into the case.

teachers identified in the complaints. When progress stalled, they attempted to engage school administrators and the temple abbot to negotiate on behalf of the Muslim students. However, the school often rejected their efforts, which will be discussed in the following section.

This case highlights a critical factor in third-party involvement: the request and support from one disputant. The Muslim Lawyers for Peace intervened based solely on the students' and parents' appeals without mutual acceptance by both parties. This lack of equal communication and agreement on resolution pathways underscores all disputants' importance of third-party acceptance (Fisher, 2001). Inviting a third party by only one side can exacerbate mistrust, particularly when the intervening party shares an identity with one disputant, potentially raising concerns about impartiality.

In contrast, the NHRCT officials were able to engage school personnel due to their formal authority and mandate. However, even this authority did not guarantee trust or acceptance. One official recounted:

"I visited the school as part of a committee with police officers. There was visible dissatisfaction; they even asked me whether I was Buddhist or Muslim. Given the situation in the southern border provinces, tensions were high, and outsiders were often viewed with suspicion. Some questioned why external actors were intervening when the surrounding community did not show any issues with the matter" (NHRCT official, Interview, September 11, 2022).

In conclusion, gaining acceptance from all disputants is crucial for third-party intervention. If any party opposes third-party involvement, the intervention risks obstacles and ineffectiveness.

Acceptance by all disputants fosters collaboration and paves the way for voluntary, mutually satisfying solutions. Such inclusivity ensures a fair and creative resolution process, guaranteeing that no party feels discriminated against by the third party (Fisher, 2001).

2. Roles and Forms of Third-Party Intervention

The two third-party groups involved in this conflict demonstrated differing roles and forms of intervention, shaped by their respective mandates and positions of authority. The National Human Rights Commission of Thailand (NHRC) assumed the role of a “*witness*” by observing and attempting to facilitate “*channels of communication*.” At the same time, the Muslim Lawyers for Peace acted as a “*voice*” for the complainants.

2.1 Witnessing and Facilitating Communication Channels

NHRC officials functioned as witnesses, gathering information and observing the emotional dynamics of the parties involved. They engaged in discussions with school administrators and the abbot of the temple where the school was located. Early interactions suggested a degree of flexibility from the school’s side, as reflected in the remarks of one NHRC official:

"Initially, the school seemed cooperative. The principal even facilitated our meeting with the abbot, who offered constructive suggestions. He emphasized the need to clarify matters to teachers and students to prevent further issues" (NHRC Official 1, Interview on September 11, 2022).

However, subsequent interactions revealed that the dynamics shifted when NHRC officials met with the assistant abbot rather than the abbot himself. The assistant abbot’s firm stance intensified the conflict.

"We spoke with the assistant abbot, a younger and more assertive monk, who remarked, 'If the school wishes to permit this [hijab], they should relocate outside temple grounds.' This escalated tensions further" (NHRC Official 3, Interview on September 11, 2022).

These interactions highlight the critical importance of conflict analysis and actor mapping, as proposed by Lederach (2005) and Fisher (2001). NHRC officials lacked a strategic plan for engaging stakeholders and navigating power dynamics, which ultimately constrained their effectiveness. Recognizing the impasse with the temple's representatives, the NHRC officials suggested involving higher Buddhist authorities, such as the National Office of Buddhism and the Sangha Supreme Council.

"Freedom of religion is a constitutional right, but practical enforcement often fails. In this case, the temple's rigidity left even the National Office of Buddhism powerless. Resolving such issues ultimately falls under the Sangha Supreme Council's jurisdiction" (NHRC Official 3, Interview on September 11, 2022)

NHRC officials acknowledged limitations in their mandate to mediate religious conflicts deeply rooted in cultural and institutional structures. Their reflections underlined the intricate interplay between human rights principles and religious norms, often influenced by Thailand's sociopolitical history as a Buddhist-dominant state.

2.1.1 Institutional and Structural Constraints

Under the 2007 Constitution of Thailand, the National Human Rights Commission (NHRC) is established as an "independent organization under the constitution" with the mandate to address human rights violations and recommend appropriate remedies, as outlined in Article 257. However, the scope of their authority is limited to specific functions. First, they are tasked with investigating

and reporting instances of human rights violations, as well as proposing corrective measures to relevant authorities. Second, they are responsible for making policy recommendations, including proposing amendments to laws and policies, to the parliament or cabinet to enhance the promotion and protection of human rights.

In the hijab case, NHRC officials' ability to mediate was restricted by the structural power dynamics of a predominantly Buddhist state. The NHRC, established within the framework of a state dominated by Buddhist institutional structures, lacks the authority to challenge entrenched cultural norms. This historical marginalization reflects the challenges of integrating universal human rights principles into a society where religion is deeply intertwined with governance. Furthermore, the third party's decision to engage with stakeholders played a critical role in shaping the conflict's progression. While the NHRC initially aimed to address the conflict through a rights-based approach, the intricate dynamics of stakeholder interests and structural constraints caused the conflict to escalate into a power-based struggle. They gradually lost control over the conflict's trajectory. This shift painted the importance of a thorough conflict and stakeholder analysis to foresee potential escalations and better navigate power dynamics in culturally sensitive disputes. On the other hand, the assertion of rights in this case became a source of influence for the third party, challenging the Buddhist institution and triggering the phase of power confrontation as outlined by Curle (1976).

2.1.2 Empathy and Communication Barriers

Attempts to mediate were further hindered by the inability to foster mutual understanding. NHRC officials noted the absence of empathy between the conflicting parties:

"The school, situated on temple grounds, must adhere to the abbot's authority. While the abbot's decision is final, it reflects broader individual attitudes rather than structured legal principles. Religious issues are inherently sensitive, particularly in temple jurisdictions where the temple wields absolute authority" (NHRC Official 3, Interview on September 11, 2022).

The NHRC's limited engagement highlights the importance of empathy as a bridge toward mutual understanding in conflict resolution. However, the officials perceived their role as narrowly defined by procedural constraints, leaving substantive resolution efforts to Buddhist institutions.

In summary, the NHRC's intervention in assisting communication channels was constrained by structural limitations, cultural sensitivities, and insufficient conflict analysis. This underscores the need for a more integrated approach that considers the interplay of human rights principles, institutional dynamics, and cultural context to address conflicts involving religious and cultural identities effectively.

2.2 The Role of Amplifying the Voices of the Marginalized

The Muslim for Peace Group has positioned itself as a neutral third party rather than a direct stakeholder, with a clear stance in supporting the demands of Muslim students who face restrictions on their cultural rights. Acting as advocates, the group engaged with school administrators to address complaints regarding requests to wear the hijab. Initially, the principal appeared receptive,

expressing willingness to uphold the students' constitutional rights and facilitate discussions with teachers. However, subsequent developments revealed a lack of action, as students reported continued denial of their requests, leading to further meetings.

An attorney representing the Muslim for Peace Group explained:

"At the time, a group of students wished to wear the hijab but faced pressure from their homeroom teachers. When the matter reached the school administration, the students approached us. We clarified the legal and cultural aspects to the principal and an Islamic studies teacher during the first meeting. Unfortunately, the teacher did not fully understand their role as an educator. Initially, the principal assured us that students would be allowed their constitutional rights and pledged to address the issue with teachers. However, after this meeting, the students returned, reporting that permission was still denied, necessitating a second round of discussions" (Interview with the attorney from the Muslim for Peace Group, February 13, 2023).

While the school acknowledged the issue, they requested that students adhere to the standard uniform policy, pending further review. In response, the group formally submitted another request advocating for the right of female students to dress per Islamic principles, citing religious doctrines, constitutional rights, and school regulations. Despite their efforts, the requests were denied. Repeated attempts by the attorney to negotiate with the school were met with resistance, reflecting deeper systemic issues.

The attorney noted that the school appeared influenced by a rigid national identity narrative entrenched in Thai educational institutions, which marginalized non-Buddhist cultural expressions:

"We cited legal principles and the importance of multicultural coexistence, but the school remained inflexible. Over five attempts were made to engage through meetings, discussions, and legal appeals, but the situation

did not improve. The school administrators' lack of understanding of multicultural coexistence led to a deeply conservative stance. This reflects the legacy of past Thai administrative frameworks, particularly those from the era of Field Marshal Plaek Phibunsongkhram, which prioritized Buddhist-centric identity in state institutions. This cultural entrenchment has marginalized anything perceived as non-Buddhist, pushing it to the periphery" (Interview with the attorney from the Muslim for Peace Group, February 13, 2023).

This resistance to recognizing religious and cultural diversity has had direct negative consequences for Muslim female students seeking to wear the hijab. Scholars, such as Arthit Thong-in (2011), argue that as long as Thai society perceives "difference" as a threat and "sameness" as unity and stability, efforts to grant marginalized groups greater autonomy over their lives will be viewed as problematic and unattainable.

The group's advocacy drew media attention, with some outlets framing their actions as "surrounding the school" due to the involvement of various supporters. This portrayal caused concern among local Buddhist institutions, as described by a representative from the National Human Rights Commission (NHRC):

"The school administrators were inclined to avoid conflict, but the temple feared reputational damage. They worried that if the issue became widely publicized, it could create tensions between Buddhists and Muslims. Despite their long-standing coexistence, they feared scrutiny and potential disputes that could attract media and external attention" (Interview with NHRC representative, September 11, 2022).

The involvement of a third party, while amplifying marginalized voices, inadvertently escalated tensions, leading stakeholders to retreat from direct dialogue. Neither the NHRC representative nor the group's attorney had an opportunity to engage fully with the temple leadership.

From a conflict transformation perspective, the third party's efforts to amplify the voices of marginalized stakeholders were vital in drawing attention to the unequal power hindering conflict resolution (Curle, 1972). However, such advocacy also risked widening the relational gap between parties, complicating negotiations. Lederach (2005) emphasizes the importance of creating safe spaces for communication to restore relationships, a foundational step toward constructive conflict resolution. Ensuring balanced power dynamics and fostering dialogue are essential for addressing such deeply rooted systemic challenges.

Discussion on Stakeholder Interventions and Interactions Impacting Conflict Dynamics

1. Negotiations on Interest-Based and Rights-Based Grounds Rejected

The conflict originated from disputes over wearing the hijab in schools. As previously discussed, schools and temples initially rejected interest-based negotiations as a means of resolving the issue. This impasse led stakeholders to invoke rights-based frameworks, leveraging legal and constitutional guarantees of religious rights. Muslim lawyers attempted to utilize human rights mechanisms to negotiate with schools and lodged complaints with the Ministry of Education. The Ministry responded by sending representatives to clarify regulations affirming Muslim students' rights to wear religious attire.

One lawyer from the Muslim for Peace Group described the process:

“When discussions with the schools failed, we had to resort to legal mechanisms, including appeals to the government and direct petitions to the Minister of Education. The Ministry’s response consistently affirmed that students had the right to dress according to their religion, and schools had no authority to prohibit this. Officials from the Ministry even engaged directly with school administrators and temple abbots to ensure these rights were upheld” (Interview, February 13, 2023).

Despite these efforts, many local Muslim families refrained from asserting their rights due to fears of retaliation from school staff. Students who insisted on wearing the hijab often faced increased scrutiny and pressure, hindering their ability to study in a supportive environment. Consequently, the effectiveness of rights-based solutions was limited, as the weaker party (the students) lacked negotiating power. Moreover, cultural hierarchies in which temples and monks wield significant influence hindered progress in framing the issue as a human rights matter. Nonetheless, some schools adjusted their regulations to align with constitutional rights.

A representative from the National Human Rights Commission (NHRC) noted:

“Legal and policy mechanisms exist, including Ministry regulations on attire that align with constitutional rights. However, compliance remains inconsistent. Some schools, such as Satri Wittaya, have adjusted their rules, showing gradual progress. Yet the NHRC still has a role to play in raising awareness about respecting human rights in such matters” (Interview, September 11, 2023).

The NHRC collaborated with the Ministry of Education to align dress codes with constitutional principles, emphasizing freedom of religion as a protected right. Despite these efforts, schools located on temple grounds often invoked directives from the Sangha Supreme Council (SSC), which prohibited overt religious symbols to preserve “Buddhist customs.” This restriction created a

tension between constitutional rights and cultural traditions, leaving affected students without effective redress.

A Muslim lawyer observed:

“Laws lack enforceable penalties for rights violations, leading to repeated infringements without consequences. Victims, such as students, often face prolonged legal battles without resolution, enduring harm in the process” (Interview, February 13, 2023).

In conclusion, the conflict over the hijab in schools shifted from an interest-based approach, focused on finding a mutually acceptable solution, to a rights-based framework, where the legal right to religious expression became central. While rights-based arguments, grounded in constitutional guarantees of freedom of religion, provided a legal basis for advocacy, they were ultimately undermined by cultural and religious factors. Despite the legal recognition of students' rights to wear the hijab, cultural norms, and religious authority, particularly from temples and the Sangha Supreme Council, continued to deny these rights in practice. This tension between constitutional guarantees and cultural-religious traditions highlights the complexities of resolving conflicts when legal rights collide with deeply ingrained cultural beliefs.

2. Conflict Management Shifting Toward Power Dynamics

The hijab issue reflects more profound sensitivities linked to the unrest in Thailand's southern border provinces. Stereotypes associating Islam with separatism perpetuate a social narrative that views “difference” as a threat and “sameness” as unity. This perspective limits any perceived legitimacy of granting minority groups autonomy over cultural or religious practices.

A NHRC representative remarked:

“Some schools comply with constitutional guidelines, but underlying tensions persist. The broader societal fear of Islam, fueled by unrest in the south, exacerbates these conflicts. Power dynamics within schools and temples often result in discriminatory practices despite the legal framework guaranteeing rights” (Interview, September 11, 2023).

In cases where schools are located on temple land, the temples' authority frequently overrides constitutional provisions. Temple officials have stated: “If the school wishes to allow hijabs, it should relocate off temple grounds.”

This unilateral imposition of authority demonstrates the interplay of structural and cultural violence, as conceptualized by Johan Galtung. Structural violence manifests through institutional constraints, while cultural violence is entrenched in societal attitudes that perpetuate inequity. Together, they sustain a cycle of conflict where one party monopolizes decision-making and suppresses dialogue.

Ultimately, attempts to address the hijab conflict reveal a broader societal challenge: balancing constitutional protections for individual rights with entrenched cultural and institutional hierarchies.

Conclusion

This study reveals the critical role of third-party interventions in addressing the hijab prohibition conflict within Thai schools, highlighting both opportunities and challenges inherent in such engagements. Employing the analytical frameworks of conflict transformation and the Interest/Rights/Power (IRP) model, as well as examining power dynamics and third-party interventions, the research highlights two primary intervention strategies: assisting

dialogue and balancing power dynamics. These interventions reveal the complexities of managing culturally and institutionally rooted conflicts while emphasizing the importance of fostering empathy, understanding, and collaborative problem-solving.

The findings emphasize the interplay between constitutional guarantees of religious freedom, entrenched cultural hierarchies, and power imbalances. While third parties such as the National Human Rights Commission of Thailand (NHRCT) and the Muslim Lawyers for Peace sought to mediate the conflict through a rights-based approach, their efforts were constrained by power-based structural and cultural dynamics. The NHRCT facilitated communication and highlighted legal frameworks but faced limitations due to its procedural mandate and the dominant influence of Buddhist institutions. Meanwhile, the Muslim Lawyers for Peace amplified the voices of marginalized students, yet their advocacy efforts sometimes escalated tensions, revealing challenges around impartiality and trust-building in polarized environments.

An important insight from this study is that human rights organizations and other interveners can still play valuable roles in resolving conflicts, but their success depends on gaining acceptance from all parties and stakeholders. Firstly, in the Thai context, there is often limited acceptance of the role of third parties in conflict resolution. When conflicts arise at societal levels, professional third parties such as mediators, negotiators, or facilitators are rarely involved, either due to a lack of institutionalization of these roles or because the parties involved do not seek external assistance due to trust issues. Secondly, shifting the focus of intervention from a rights-based to an interest-based approach can help mitigate the risk of the conflict escalating into a power-based struggle. This shift

encourages finding common ground and addressing underlying needs rather than focusing solely on legal entitlements. Thirdly, a comprehensive conflict analysis, which is often ignored by those involved in or intervening in conflicts, is essential. Effective conflict and actor analysis, along with clear and open communication between interveners, is crucial for managing such delicate situations.

In conclusion, this study highlights how societal attitudes, including Islamophobia and rigid national identity narratives, perpetuate structural and cultural violence, hindering inclusive negotiations and the enforcement of human rights principles. Achieving peaceful coexistence requires more than legal solutions—it demands a cultural shift toward embracing diversity and mutual respect. The effectiveness of third-party interventions depends on their ability to navigate complex power dynamics, foster empathy, and engage stakeholders at all levels. By integrating human rights principles with cultural awareness and adopting interest-based approaches, third-party actors can play a transformative role in conflict resolution, fostering understanding and contributing to a more inclusive and harmonious society.

References

- Burgess, H. (2004). *Intervention Processes*. Beyond Intractability.
Retrieved from
https://www.beyondintractability.org/essay/large_scale_intervention
- Curle, A. (1971). *Making Peace*. London: Tavistock.
- Fisher, R. J. (2001). *Methods of Third-Party intervention*. Germany: Berghof Foundation.

- Furlong, Gary T. (2020). *The Conflict Resolution Toolbox: Models and Maps for Analyzing, Diagnosing, and Resolving Conflict* (2nd ed). John Wiley & Sons.
- Folger, J. P., Poole, M. S., & Stutman, R. K. (2021). *Working Through Conflict*. Routledge. Retrieved from eBooks. <https://doi.org/10.4324/9781003027232>
- Isranews. (2018, June 6). Revisiting the Supreme Sangha Council's Resolution on Strict Rules for Schools on Monastic Land: Decisive Ruling on the "Muslim Santichon - Wat Nong Chok" Issue. *Isranews Agency*. Retrieved from <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/66630-maha.html>
- Lederach, J. P. (2005). *The moral imagination: The Art and soul of building peace*. New York: Oxford University Press.
- NHRC. (2020). *Summary of the National Human Rights Commission Act, B.E. 2560 (2017)*. Retrieved from <https://www.nhrc.or.th/th/Organic-Art/5675>
- Panjor, R. (2012). *Hijab Protest in Yala: Memories of Negotiation*. Thammasat University.
- Ramsbotham, O. & Woodhouse, T. & Miall, H. (2011). *Contemporary Conflict Resolution: The Prevention, Management and Transformation of Deadly Conflict*. USA: Polity Press.
- Thongin, A. D. (2011). *Special Administrative Areas in the Southern Border Provinces: What is Thai Society Afraid of Regarding This?*. Deep South Watch. Retrieved from <https://deepsouthwatch.org/node/2357>

- Wongtanee, C. (2018, June 19). The Hijab Ban at Pattani Kindergarten: Considerations in Sensitive Situations. *The Momentum*. Retrieved from <https://themomentum.co/hijab-ban-in-pattani/>
- Wungaeo, C. B. (2004). *An Introduction to Understanding Nonviolence and the Nature of Conflict in Thai Society*. Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute.

บทความวิจัย

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพ ในจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16

ผายนีย์ ช. บุญพันธ์¹ นิวัติ สาหิม²

(Received: October 1, 2024; Revised: November 17, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 และเพื่อศึกษาความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 มีบทบาทสำคัญในการหนุนเสริมหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย และยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรม เชื่อมด้วยกิจกรรมทางศาสนา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: kayanee.b@psu.ac.th (Corresponding Author)

² นักวิจัย ดร. สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: niwadee.s@psu.ac.th

และกีฬาเป็นหลัก นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่าย เป็นตัวกลางประสาน และสร้างกลไกความร่วมมือ โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือกลุ่มเด็กและเยาวชน สำหรับปัจจัยที่เป็นความท้าทาย ได้แก่ งบประมาณ กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และการสรรหาบุคลากรที่มาทำงานในพื้นที่

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 การสร้างสันติภาพ จังหวัดชายแดนใต้

Research Article

Role of Local Administrative Organizations in Peacebuilding in the Southernmost Provinces of Thailand toward the SDG 16

Kayanee Chor Boonpunth¹ Niwadee Saheem²

Abstract

This research aims to study the role of local administrative organizations in promoting peace in the three southern border provinces of Thailand under Sustainable Development Goal 16, as well as to examine the challenges faced by these organizations in fostering peace in the region under the same goal. This is a qualitative research study, using in-depth interviews. The key informants were specifically selected, comprising 21 representatives of the executives of local administrative organizations. The research findings indicate that the role of local administrative organizations under Sustainable Development Goal 16 is crucial in supporting state agencies responsible for maintaining peace and order. Additionally, these organizations place significant importance on improving the quality of life for

---

¹ Assistant Professor Dr., Department of Public Administration, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, E-mail: kayanee.b@psu.ac.th (Corresponding Author)

² Researcher, Dr., Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University,
E-mail: niwadee.s@psu.ac.th

local citizens by organizing activities that promote multiculturalism, with a focus on religious and sports-related events. Furthermore, local administrative organizations play a key role in establishing networks, acting as mediators, and creating mechanisms for collaboration, with a primary target group being children and youth. The challenges include budget limitations, regulations, and personnel recruitment for working in these areas.

Keywords: Local Administrative Organizations, SDG 16, Peacebuilding, Southernmost Provinces of Thailand

บทนำ

ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ถือเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทยมากกว่า 20 ปี นับจากการปะทุขึ้นมาระลอกที่ 2 ของผู้ก่อเหตุในเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อปี 2547 ในขณะที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต่างพยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่ แต่เหตุการณ์ความรุนแรงก็ยังคงดำเนินต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการลอบวางระเบิด วางเพลิง ชุ้มยิง ทุกเหตุการณ์ล้วนส่งผลกระทบอย่างมากต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ในพื้นที่ ไม่ว่านับถือศาสนาใด หนึ่งในหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทอย่างมากในการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่นี้ก็คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ เนื่องจากการดำเนินนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การสร้างสันติภาพได้ สำหรับประเทศไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 มาตราที่ 50 เทศบาลมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ในภาพรวมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงมีแนวทางปฏิบัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศความปรองดองและความสามัคคีในระดับท้องถิ่น

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศ

สมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน ต่อมา United Cities and Local Government (UCLG, 2015) ได้อธิบายถึงความสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030 ทั้ง 17 ข้อ ในงานตีพิมพ์ “The Sustainable Development Goals: What Local Governments Need to Know” โดยได้อธิบายถึงความสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ข้อที่เกี่ยวข้องกับงานประจำของรัฐบาลท้องถิ่นและระดับภูมิภาค สำหรับขอบเขตงานวิจัยชิ้นนี้ให้ความสนใจในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ ซึ่งตรงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

เพราะเหตุใดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 จึงมีความสำคัญให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้呢 ก็เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 นี้ได้เรียกร้องให้รัฐบาลท้องถิ่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและรับผิดชอบต่อประชาชนให้มากขึ้น โดยต้องมีการจัดการกับการทุจริตและเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน หลายทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลท้องถิ่นได้ทดลองการนำรูปแบบใหม่ ๆ ในการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมมาใช้ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดทำงบประมาณของท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การลดความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ได้ (UCLG, 2015)

ที่ผ่านมาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่ความขัดแย้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงพยายามที่จะดำเนินโครงการและแผนงานดังปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ บทความนี้จึงได้ศึกษาถึงบทบาทและความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนนโยบายในการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16
2. เพื่อศึกษาความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16

เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน 15 ปี เพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ ค.ศ. 2016 ไปจนถึง ค.ศ. 2030 โดยเอกสารที่ประเทศสมาชิกทั้งหมดลงนามรับรองเป็นพันธะสัญญานั้นเรียกว่า “Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” บางครั้ง

SDGs อาจถูกเรียกว่า Agenda 2030 หรือ Global Goals เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย (Goals) ภายใต้หนึ่งเป้าหมายจะประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อย ๆ ที่เรียกว่า เป้าหมายย่อย (Targets) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 169 เป้าหมายย่อย และมีตัวชี้วัด (Indicators) จำนวน 232 ตัวชี้วัด เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเป้าหมายย่อยดังกล่าว (United Nations Thailand, Website, n.d.)

UCLG (2015) ได้นำเสนอเป้าหมายย่อยของทั้ง 17 เป้าหมายที่รัฐบาลท้องถิ่นควรให้ความสำคัญ โดยครอบคลุมตั้งแต่การแก้ไขปัญหาความยากจน การยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การศึกษาที่มีคุณภาพ เศรษฐกิจชุมชนที่มีการเติบโต การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สำหรับเป้าหมายที่ 16 เป็นการส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ (Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels) ประกอบด้วยเป้าหมายย่อยที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ทั้งสิ้น 10 เรื่อง อาทิ การลดความรุนแรงทุกรูปแบบ (16.1) ยุติการข่มเหง หาประโยชน์ และความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก (16.2) นิติธรรมและการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม (16.3) ลดการลักลอบค้าอาวุธ ฟอกเงิน และต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม (16.4) ลดการทุจริตคอร์รัปชัน (16.5) พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส (16.6) มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (16.7) เพิ่มการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในองค์กรโลกบาล (16.8) เอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน (16.9) และการเข้าถึงข้อมูลและการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (16.10)

บทความนี้ได้อ้างอิงจาก UCLG (2015) ที่เน้นเฉพาะเป้าหมายย่อยที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย 5 เรื่อง ได้แก่

เป้าหมายย่อย 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมายย่อย 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

เป้าหมายย่อย 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ

เป้าหมายย่อย 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ

เป้าหมายย่อย 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

2. การสร้างสันติภาพและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวแบบการสร้างสันติภาพ (Peace-Building Model) ของ Ryan (1990) ที่ได้รวมเอากลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งซึ่งได้คิดค้นโดย Galtung และพัฒนาต่อโดย Harbottle และเพิ่มเติมโดย Mitchell ให้เป็นระบบแบบสามฝ่าย ซึ่ง Peace-Keeping คือการรักษาความสงบไม่ให้เกิดการปะทะหรือเผชิญหน้ากันระหว่างคู่ขัดแย้ง ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญคือรัฐบาลและกลุ่มผู้เห็นต่างซึ่งนิยมใช้ความรุนแรงและอาวุธในการจัดการความขัดแย้ง ส่วน Peace-making คือความพยายามในการใช้นโยบายการพูดคุย การเจรจาตกลง

จากทั้งสองฝ่ายเพื่อจัดการผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกัน คือการเลี่ยงใช้มาตรการและวิธีรุนแรงแต่ใช้นโยบายหรือวิธีการเมืองแทนนั่นเอง และขั้นสุดท้ายที่ทั้ง Peace-Keeping และ Peace-Making ประสบความสำเร็จแล้ว นั่นก็คือ Peace-Building ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่ทุกฝ่ายปรารถนาเพราะเป็นขั้นที่ความขัดแย้งได้รับการแก้ไขทั้งด้านโครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้ง ด้านทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล (Galtung, 1967, as cited in Chaijaroenwatana, 2018)

อีกตัวแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมนำไปใช้ในการใช้เป็นแนวทางการสร้างสันติภาพก็คือปิรามิดตัวแสดงและวิธีนำไปสู่การสร้างสันติภาพของ Lederach (1997) ที่แสดงให้เห็นภาวะผู้นำของตัวแสดงระดับต่าง ๆ พร้อมวิธีการสร้างสันติภาพและของตัวแสดงเหล่านั้น ปิรามิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำในระดับต่าง ๆ รวมถึงระดับรัฐบาลท้องถิ่น ที่มีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งยิ่งเรามุ่งไปที่ผู้นำในระดับล่างเท่าไรผลกระทบต่อประชาชนก็จะยิ่งมีมากเท่านั้น อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนในทุกระดับมีความสำคัญในกระบวนการสร้างสันติภาพไม่น้อยไปกว่ากัน กล่าวคือวิธีการสร้างสันติภาพจำเป็นต้องใช้ผู้นำหลายระดับเพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน

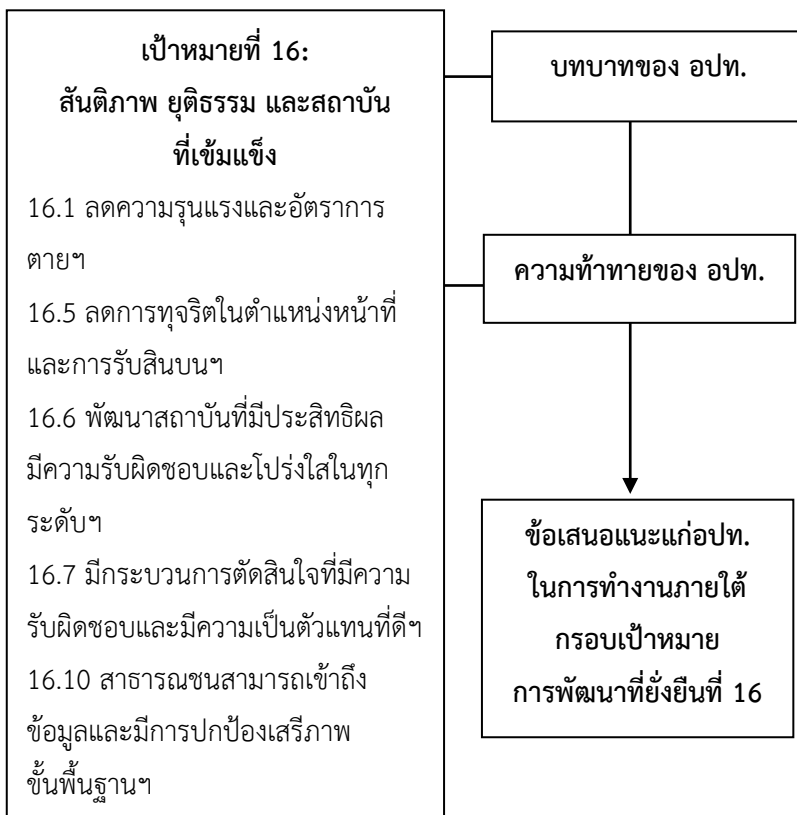
Jackson & Scott (2008) ได้กล่าวว่าปัญหาความขัดแย้งและความซับซ้อนของปัญหาในระดับท้องถิ่นมีมากกว่าที่หน่วยงานของรัฐบาลส่วนกลางจะคาดการณ์ได้ ในขณะที่เดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มักจะถูกมองข้ามถึงบทบาทในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้ ทั้ง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นหนึ่งในองค์กรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาหลังความขัดแย้ง (Post Conflict) ซึ่งสันติสุขไม่สามารถสร้างขึ้นพร้อมกันในทุกพื้นที่ของประเทศ ดังนั้นการริเริ่มการสร้างสันติสุขในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาคที่ใดที่หนึ่งก่อนการเริ่มต้นพร้อมกันทั้ง

ประเทศจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานจะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเองที่จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาและความตึงเครียดระหว่างกลุ่มเชื้อชาติที่มีอยู่ ซึ่งในประเด็นนี้จะนำไปสู่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์ในระดับประเทศได้ ในสังคมที่มีความขัดแย้งที่ซึ่งรัฐบาลกลางต้องการลดบทบาทของกองทัพ รวมทั้งมีความจำเป็นในการฟื้นฟูสภาพของสังคมผ่านการดำเนินงานโดยหน่วยงานท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลเงื่อนไขและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับชุมชน มีหน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ การให้บริการสาธารณะและจัดสรรทรัพยากรแก่กลุ่มประชาชนในพื้นที่

ในบทความเรื่อง “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในกระบวนการสร้างสันติสุขชายแดนใต้” ของ Chomaitong (2020) พบว่าในระดับท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างก็พยายามดำเนินแผนงานและโครงการเพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศความปรองดองให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตนเอง นอกจากนี้ยังพบหนึ่งในปัจจัยขับเคลื่อน นั่นก็คือ การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการโดยกลุ่มประชาชนในชุมชน โดยจะต้องมีการถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนในชุมชน และให้ประชาชนเหล่านั้นถ่ายทอดความรู้กันเองให้กับกลุ่มอื่น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาจัดการ ซึ่งประเด็นนี้จะเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะกิจกรรมที่ถูกดำเนินการโดยคนในชุมชนจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่และช่วยสร้างความยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การลดความขัดแย้งเนื่องมาจากเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความ

ต้องการของประชาชนในชุมชนเองที่ร่วมกันคิดและดำเนินกิจกรรมโดยไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Questions) โดยมีกรอบคำถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง รวมถึงความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีการกำหนดเกณฑ์และเหตุผลสำคัญ เพื่อใช้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นตัวแทนผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล เนื่องจากขอบเขตบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคำถามในการวิจัยมากกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา คือ สามจังหวัดชายแดนใต้ และผู้ให้ข้อมูลหลักจะขึ้นอยู่กับความสมัครใจของหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รองนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รองปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นตัวแทนหน่วยงาน โดยได้ข้อมูลการสัมภาษณ์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานี จำนวน 7 แห่ง จังหวัดยะลา จำนวน 8 แห่ง และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 6 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 แห่ง

ผลการวิจัย

1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16: สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

บทบาทหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคืองานด้านการให้บริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สำหรับหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยมั่นคงเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนงานด้านความมั่นคงมากกว่าการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก เมื่อถามถึงมุมมองถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับความรับผิดชอบเรื่องงานด้านความมั่นคง ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นดังนี้

“...ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานบริการไม่ใช่หน่วยงานปกครอง...เรามีหน้าที่ให้บริการสาธารณะ งานของเรามีขั้นตอนที่เชื่อมโยงกับประชาชน ทำแผนพัฒนาเทศบาลว่าปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่คืออะไร นโยบายของนายกฯ นโยบายจากส่วนกลาง นโยบายจากจังหวัด มารวมกันเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา กีฬา ท้องเที่ยว เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และสตรี จะมีกิจกรรมทั้งหมด แต่ไม่สามารถตอบได้ว่ากิจกรรมทั้งหมดนี้จะลดความรุนแรงทางตรง แต่เป็นทางอ้อมมากกว่า...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 17

“...เรื่องการไปสนับสนุนหน่วยงานอื่นที่ทำเรื่องความมั่นคงโดยตรงก็มี เช่น การดูแลความปลอดภัยบนท้องถนน หรือในชุมชน ป้องกันระงับเหตุต่าง ๆ ภัยพิบัติ อัคคีภัย...อำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นถ้าเกี่ยวกับความมั่นคงโดยตรงมันไม่มี ส่วนมากเป็นบทบาทในเชิงพัฒนามากกว่าไม่ใช่เรื่องของความมั่นคง ไม่ใช่การป้องกันปราบปรามเหตุร้าย แต่บทบาทการสนับสนุนมีทั้งทางตรงและทางอ้อม เรื่องความมั่นคงถ้าเป็นเรื่องการต่อสู้ การป้องกันมันเป็นเรื่องยุคเก่ามาแล้ว ความมั่นคงจริง ๆ คือ การดำรงชีวิตของชาวบ้านอย่างผาสุก” ผู้ให้ข้อมูลที่ 7

“...ในฐานะเทศบาล เราสนใจแต่เรื่องการพัฒนาอย่างเดียว ไม่ได้เกี่ยวกับความมั่นคง เพราะฉะนั้นเราเป็นที่รักของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านเดือดร้อนก็จะมาที่เทศบาล...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 16

“...เราจะเน้นการพัฒนาเป็นหลักถ้าจะให้เราทำเรื่องของความมั่นคงด้วย มองว่าไม่ใช่ เพราะ พ.ร.บ. เทศบาลก็ไม่ได้เอื้ออำนาจ เราจะเน้นการพัฒนาในพื้นที่เป็นหลัก...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 10

เป้าหมายย่อย 16.1 ลดความรุนแรงและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

จากการสำรวจแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันระงับเหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น โครงการขยายเขตไฟฟ้าภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สัญจรมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โครงการจัดตั้งยามท้องถิ่นเพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน โครงการอบรม อปพร.หรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการป้องกัน ปราบปรามเหตุร้าย อีกทั้งการอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในชุมชน การช่วยเหลือปฐมพยาบาลผู้ประสบภัยต่าง ๆ นอกจากนี้เกือบทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดโครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดหรือ CCTV ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง โครงการเหล่านี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล้วนส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีความอุ่นใจ มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น อีกทั้งทำให้อาชญากรรมและเหตุการณ์ความรุนแรงลดลงด้วย

เป้าหมายย่อย 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

บทบาทที่ช่วยลดการทุจริตของผู้ที่ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เกี่ยวกับการอบรม ให้ความรู้ เกี่ยวกับ

การต่อต้านทุจริต โครงการดังกล่าวจะจัดอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงาน และลูกจ้าง เพื่อให้เจ้าหน้าที่เกิดความตระหนักในการทำงานป้องกันการทุจริต ในหน้าที่ ประพฤติตนเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ดีเกิดประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังมีบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดโครงการเพื่อบ่มเพาะเด็กและเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลหลายคนยกตัวอย่างโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใสสะอาดปราศจากคอร์รัปชัน ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการป้องกันปราบปรามการทุจริต ฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานและลูกจ้าง โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ทับซ้อนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับประโยชน์ทับซ้อน โครงการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ โครงการคาราวานร่วมใจต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โครงการชาวสุระสมิแลร่วมใจต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อรณรงค์ให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ส่งผลให้หน่วยงานปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน และโครงการอบรมเยาวชนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริต เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

เป้าหมายย่อย 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการยกตัวอย่างโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ โดยโครงการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในการทำงานให้แก่คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล พนักงานครูเทศบาล ลูกจ้างประจำและพนักงานจ้าง ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของคณะผู้บริหาร

และพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาเทศบาล บุคลากร โครงการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสาธารณะ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน นอกจากนี้ยังจัดโครงการเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรของท้องถิ่นตามประมวลจริยธรรม เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน โครงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม

เป้าหมายย่อย 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ

อีกบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญนั่นก็คือการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และการสร้างเครือข่าย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นเวทีกลาง และเป็นหน่วยงานกลางที่จัดโครงการเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเยี่ยมเยียนผู้นำศาสนา และประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการปกครอง

“...การให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เทศบาลต้องทำ เราได้ดำเนินการมาตลอดซึ่งเทศบาลเองก็ได้จัดเวทีการมีส่วนร่วม เทศบาลสัญจร การประชุม มีสภาภาพทุกเดือน เป็นสิ่งที่เราพยายามทำมาอย่างต่อเนื่อง...”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 20

“...งบประมาณของเราเองน้อย แต่เราพยายามหาเครือข่ายหรือทำกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้งบประมาณก็ได้ งบประมาณก็เป็นส่วนหนึ่งแต่บางอย่างไม่ใช้เลย โดยเราผ่านกลไกในพื้นที่ซึ่งเราให้เทศบาลเป็นเครื่องมือในการพูดการผ่านในพื้นที่เรามีการไปพูดคุยกับเครือข่ายว่ามีภารกิจที่เหมือนกันมั้ยและทำร่วมกันโดยเราไม่ต้องออกงบประมาณเองเลย...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 13

“...การเป็นพื้นที่กลางการพัฒนาเป็นหน้าที่หลักของท้องถิ่นอยู่แล้ว หน่วยงานของรัฐต้องเป็นคนกลาง เช่น ประชาสังคม หรือให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ท้องถิ่นมีข้อจำกัดอะไรต้องแก้อย่างไร เขาสามารถพูดได้ในฐานะตัวแทนของรัฐและตัวแทนของประชาชนด้วย...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 8

16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐซึ่งถือเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ITA หรือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โครงการที่เกี่ยวกับบทบาทดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี เช่น โครงการเผยแพร่ความรู้ข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร และโครงการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องของกฎหมายในชีวิตประจำวันและเรื่องประชาธิปไตย

2. ความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในการทำงานภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16: สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจะมองว่าไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 มากนัก แต่ก็ยังมีบางประเด็นที่ถือเป็นความท้าทายในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นี้อยู่ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ ความไม่มีอิสระใน

การทำงานและอำนาจในการตัดสินใจ ระเบียบราชการที่ไม่ยืดหยุ่น และการขาดแคลนกำลังคน

ประเด็นแรกคือ งบประมาณ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้าน และหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่และครบถ้วน

“...กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น อาซูรอ ที่เราอยากจะทำอย่างต่อเนื่อง เพราะเราจะสามารถดึงคนมาร่วมกับเทศบาลได้ เราจะให้เวทีและจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมส่งเสริมเรื่องอาซีฟ ถ้าเรามีงบประมาณที่เพียงพอสามารถส่งเสริมได้ แต่งบประมาณมักมีจำกัดและไม่เพียงพอ...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 6

ความมีอิสระในการทำงาน และอำนาจในการตัดสินใจเป็นปัจจัยถัดมาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมองว่าเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานของการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น

“...ท้องถิ่นขออิสระในการหารายได้ เพื่อนำงบประมาณมาดูแล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจนหรือการศึกษา...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 20

ประเด็นต่อไปคือ ระเบียบราชการที่ไม่ยืดหยุ่น มีความซ้ำซ้อน จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน ขาดความคล่องตัว

“...ระเบียบไม่ได้เปิดช่องให้มากพอ แม้เห็นปัญหาอยู่ตรงหน้าก็แก้ไขไม่ได้ ขั้นตอนของการแก้มีหลายชั้น ต้องให้อำนาจกับท้องถิ่นให้มากขึ้น...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 8

“...ในพื้นที่จะเน้นเรื่องความเสมอภาค เน้นพหุวัฒนธรรม แต่ด้วยระเบียบและข้อกฎหมายทำให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ยากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกีฬา ชุมชน กิจกรรมทางศาสนา ก็มีข้อกำหนดต่าง ๆ มากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้บางอย่างที่เคยทำได้กลับทำไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่วนกลางไม่เข้าใจสภาพความ

เป็นอยู่ในพื้นที่ มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายที่ไม่คงที่ เกิดปัญหากับท้องถิ่น อยากให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้น...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 12

ประการสุดท้ายที่ถือเป็นอีกประเด็นที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ก็คือกำลังคน เนื่องจากคนถือเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาการทำงาน แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องความปลอดภัยในพื้นที่ เมื่อใช้การสอยรวมศูนย์จากส่วนกลางทำให้คนที่มิถุนาลำเนาในพื้นที่ที่สอยผ่านเพื่อเข้าทำงานได้ยาก ส่วนคนที่ไม่ได้มิถุนาลำเนาอยู่ในพื้นที่ก็มักจะเข้ามาบรรจุเพื่อรอขอย้ายออก ทำให้หน่วยงานขาดแคลนคนทำงานอย่างต่อเนื่อง

“...งานบุคคลมีปัญหาเรื่องบุคลากรด้วยพื้นที่ถูกมองว่าน่ากลัว ไม่ปลอดภัย แต่อยากเชิญชวนให้คนมาอยู่ในพื้นที่ และให้เด็กในพื้นที่มาทำงานที่ท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่นโอกาสเติบโตในสายงานเร็วกว่า อยากจะให้รักษาไว้และสนับสนุนส่งเสริมคนในพื้นที่เข้ามารับราชการท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น พนักงานจ้างที่ทำงานในเทศบาลมานาน ควรจะมีการให้เป็นข้าราชการกรณีพิเศษ แต่ต้องหาวิธีให้คนในพื้นที่เข้ามามากยิ่งขึ้น บางคนมาเพื่อเอาตำแหน่งแล้วย้ายออก...” ผู้ให้ข้อมูลที่ 16

สรุปและอภิปรายผล

ในปัจจุบันบทบาทสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คืองานด้านให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น แต่สำหรับหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ในการสนับสนุนงานด้านนี้มากกว่า ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางท่านก็มีความเชื่อมั่นว่าท้องถิ่นสามารถทำงานด้านนี้ได้ดีเช่นกัน เนื่องจากตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระจายและการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนาจได้

รองรับหน้าที่ของท้องถิ่นในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเมื่อเทียบกับหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Jackson and Scott (2008) ที่เห็นว่าบทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นมีความสำคัญในการสร้างสันติภาพในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง

ทั้งนี้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นบทบาทที่เรียกว่า Peacebuilding ซึ่งถือเป็นสันติภาพขั้นสูงสุดที่มีความยั่งยืนเนื่องจากเป็นขั้นที่ความขัดแย้งได้รับการแก้ไขทั้งด้านโครงสร้าง การดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้ง ด้านทัศนคติ และพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลได้รับการฟื้นฟู และสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน (Galtung, 1967, as cited in Chaijaroenwatana, 2018)

นอกจากนี้โครงการและกิจกรรมส่วนใหญ่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพหุวัฒนธรรม สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่มีการแบ่งแยกศาสนา เพื่อสร้างความสามัคคี ความปรองดองสมานฉันท์ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chomaitong (2020) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับประเด็นความท้าทายในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าบางแห่งประสบปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ ขาดอิสระในการทำงาน ระเบียบราชการที่ไม่ยืดหยุ่น จึงทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน และ

สุดท้ายคือเรื่องกำลังคน ที่มองว่าอยากให้คนในพื้นที่ได้มีโอกาสในการทำงานในบ้านเกิดมากกว่าได้คนจากต่างพื้นที่เพื่อความต่อเนื่องในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งขึ้นด้วยการปรับแก้กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เช่น ด้านงบประมาณ หรือ ด้านกำลังคน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นที่กลางที่สร้างความเชื่อใจและลดความหวาดระแวงของคนพื้นที่ได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน และความมั่นคงในระยะยาว

2. ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีบทบาทและส่วนร่วมในการแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ได้มีการกำหนดหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ไว้อยู่แล้ว นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน และเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

3. นอกจากการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภาครัฐที่ดีหรือธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ควรขยายการให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการทำงานของภาครัฐให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนด้วย เพื่อเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและทำให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Chaijaroenwatana, B. (2018). *Conflict Management: An Introduction and Case Studies*. Songkhla: Prince of Songkla University.
- Chomaitong, S. (2020). Local Administrative Organizations in the Process of Building Peace in the Southern Border Provinces. *Journal of Public Administration and Politics*, 9(1), 133-160.
- Jackson, P. & Scott, Z. (2008). *Local Government in Post-Conflict Environments: United Nations Development Programme Oslo, Norway*. Retrieved from <https://gsdrc.org/documentlibrary/local-government-in-post-conflict-environments/BbbbbB>
- Lederach, J. P. (1997). *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Ryan, S. (1990). *Ethnic Conflict and International Relations*. Hants: Dartmouth Publishing Company.
- United Nations Thailand, Website. (n.d.). *Sustainable Development Goals 16*. Retrieved June 15, 2024, from <https://thailand.un.org/th/sdgs/16>
- UCLG: United Cities and Local Government. (2015). *The Sustainable Development Goals: What Local Governments Need to Know*. Retrieved February 5, 2024, from <https://www.uclg.org/en/media/news/sustainable-development-goals-what-local-governments-need-know>

การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา: มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา ในจังหวัดปัตตานี

พริฮานา หะแวกาจิ¹ ณัฏฐนันท์ ทองนุ่น²

(Received: November 11, 2024; Revised: December 12, 2024; Accepted: December 17, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติของคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี ต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา 2) ศึกษาทัศนคติของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา ต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา และ 3) เสนอแนะการแสดงออกในอัตลักษณ์ของนักเรียนตาดีกาและสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและกิจกรรมของนักเรียนตาดีกาโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ คัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา จำนวนกลุ่มละ 5 คน นักเรียนโรงเรียนตาดีกา

---

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: fir.firhana@gmail.com (Corresponding Author)

² ผู้อำนวยการกลุ่มงานศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดปัตตานี สำนักงานจังหวัดปัตตานี E-mail: pnut2565@gmail.com

จำนวน 2 คน และศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์ วิเคราะห์ หาข้อสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี มองว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสม เป็นเรื่องที่ดีงามที่ต้องการสื่อสารให้ทุกคนได้รับรู้ซึ่งอัตลักษณ์ที่ควรมีการแสดงออกของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา คือ ภาษามลายู การแต่งกายแบบมลายู และวัฒนธรรมที่มีการส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การสละม และ การปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยการปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่น สิ่งแวดล้อม ครอบครัว และพื้นฐานความรู้ด้านศาสนาเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแสดงออกทางอัตลักษณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้ต้องการแสดงออกทางอัตลักษณ์ โดยนักเรียนโรงเรียนตาดีกามีความรู้สึกภาคภูมิใจ และรู้สึกดีที่สามารถแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ และการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์นั้นมีคุณค่าเชิงพหุวัฒนธรรมและมีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันของสังคมที่หลากหลาย การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจหน่วยงานรัฐต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์และความเป็นมลายู เพื่อเข้าใจความเป็นตัวตนของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา หน่วยงานรัฐต้องเปิดใจและมองการแสดงออกทางอัตลักษณ์ว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่มีประเด็นความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานรัฐควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกทางอัตลักษณ์ และไม่ควรมีการกีดกัน หรือขัดขวางการจัดกิจกรรมหรือการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ตาดีกา คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำศาสนา

Expression of Identity of Tadika Students: Perspectives of New Generation Community Leaders, Government Officials, and Religious Leaders in Pattani Province

Firhana Hawaekachi¹ Nuttanan Thongnon²

Abstract

This study aims to 1) examine the attitudes of the new generation, community leaders, government officials, and religious leaders in Pattani province on the expression of identity by Tadika school students; 2) explore Tadika students' perspectives on their own identity expression; and 3) provide recommendations for identity expression that foster understanding and coexistence in the region. A qualitative research methodology was employed. Environment, context, and activities of the Tadika students were observed. Interviews and in-depth/semi-structured interviews were conducted on key informants. The participants and key informants were selected based on relevant experiences, or direct involvement in pertinent events. The key informants included a total of 20 individuals from four groups (five

---

¹ Graduate Student, Master of Public Administration, Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University, E-mail: fir.firhana@gmail.com (Corresponding Author)

² Director, The Pattani Damrongtham Center, Office of the Provincial Governor, Pattani Province, E-mail: pnut2565@gmail.com

each): 1) the new generation, 2) community leaders, 3) government officials, and 4) religious leaders. Other 2 Tadika school students were also selected as informants. The study also incorporated a review and synthesis of relevant research literature to analyze and form conclusions, leading to a set of recommendations.

The research findings indicate that the key informants generally view identity expression of Tadika students as both appropriate and positive, with an emphasis on the importance of communicating this identity to the wider public. Key aspects of identity expression identified for Tadika students include the Malay language, traditional Malay attire, and cultural practices passed down through generations, such as customary greeting and adherence to Islamic teachings. Identity expression is influenced by factors such as environment, family, and religious knowledge. These factors serve as both a reflection of pride, and a catalyst for expressing one's identity. Tadika students feel a sense of pride in their ability to express their identity, which is seen as a valuable contribution to multiculturalism and coexistence in a diverse society. The study recommends that government agencies should foster understanding of the Malay identity and Tadika students' sense of self-expression, as well as encourage a perspective that recognizes identity expression as cultural norm without security implications. Furthermore, it is suggested that government agencies should support identity-related activities and refrain from obstructing or restricting such expressions.

Keywords: Tadika's Identity, New Generation, Community Leaders, Government Officials, Religious Leaders

บทนำ

ตาตีกาเป็นสถาบันในการปลูกฝังหลักการศาสนาเบื้องต้น ให้เยาวชนเป็นมุสลิมที่ดี เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจริยธรรม เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐาน ตาตีกาเกิดขึ้นมาขึ้นเพื่อให้คงความเป็นมุสลิมของเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย ไม่ว่าเรื่องภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี การที่รัฐบาลได้เปิดสอนสายสามัญ นักเรียนชาย ใส่กางเกงขาสั้น และต้องพูดภาษาไทย ตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนสามัญเมื่อครั้งอดีต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็ก ๆ เยาวชนมุสลิมมีความรู้ทางด้านศาสนาขั้นพื้นฐาน ทุกวันหลังเลิกเรียนสามัญ หรือวันเสาร์และวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุด เด็ก ๆ เหล่านี้จะไปรวมตัวกันที่มัสยิด เพื่อเรียนหนังสือศาสนา โดยที่ครูผู้สอน หรืออุซตะ จะทำการสอนโดยมีหนังสือเรียนเป็นภาษามลายู ภาษามาเลย์ และภาษาอาหรับ การอธิบายของครูและการสื่อสารจะใช้ภาษามลายู การศึกษาของเด็ก ๆ ในชนบทยังไม่มีการพัฒนาและรัฐก็ยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องนี้มากนัก ทำให้การเรียนการสอนยังคงใช้ความเป็นบ้าน ๆ ของครูชนบทแบบไม่มีพิธีรีตอง ในการสอนเป้าหมายมุมมองชีวิตของการศึกษาก็ยังมีเป้าหมายไม่ชัดเจน นอกเสียจากการเป็นคนดีอยู่ในคำสอนศาสนาเท่านั้นเอง วิธีชีวิตของเด็กตัวน้อย ๆ ถูกห่อหุ้มไปด้วยธรรมเนียมชาตชนบท ทั้งภาษาพูด เขียน และขนบธรรมเนียมประเพณี ชีวิตเต็มไปด้วยความบริสุทธิ์เรียบง่าย

หน่วยงานภาครัฐมักจะกล่าวหาโรงเรียนตาตีกา สถาบันปอเนาะ และโรงเรียนสอนศาสนาเอกชนบางแห่งเป็นแหล่งบ่มเพาะของกลุ่มขบวนการ BRN Co – ordinate ในการผลิตนักบรุษใหม่เพื่อทำการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยฝ่ายที่กล่าวหาได้พยายามหยิบยกเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ปิดล้อมตรวจค้นขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อสื่อให้สังคมเห็นว่าโรงเรียนตาตีกา สถาบันปอเนาะ และโรงเรียนสอนศาสนาเอกชนบางแห่งเป็นแหล่งบ่มเพาะของกลุ่มขบวนการ BRN Co – ordinate จริง เช่น จากกิจกรรมขบวนพาเหรดกีฬาสีของตาตีกาแห่งหนึ่งใน อ.จะนะ ซึ่งจัดขึ้นมาตั้งแต่กลางเดือนมีนาคม 2566 มีการโพสต์ภาพในเพจเฟซบุ๊ก พบการถ่ายภาพเด็กชายหนึ่งนิ้ว ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ISRA News, 2023)

เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566 ที่ผ่านมา มีการถือรูปผู้ต้องหาติดความมั่นคงที่เสียชีวิตจากการยิงปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายคือ “ถูกเจ้าหน้าที่วิสามัญฯ” เดินอยู่ในขบวนพาเหรดเหมือนเชิดชูเป็นวีรบุรุษ (ISRA News, 2023) และจากกรณีการปรากฏภาพข่าวการจัดกิจกรรมตาดิกาสัมพันธ์ระดับอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ในพื้นที่ตำบลตะโละโกลทอง เมื่อวันที่ 6 - 7 พฤษภาคม 2567 ที่ผ่านมา ในลักษณะการชี้นำความคิดที่ไม่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นการปลูกฝังภาพจำด้านความรุนแรงและความขัดแย้งให้กับเยาวชนในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งสร้างผลกระทบด้านจิตใจให้กับผู้พบเห็นภาพดังกล่าว (ISRA News, 2024) และมีการตั้งคำถามกับเหตุการณ์นี้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ทำให้เกิดความกังวลว่าจะมีการลอกเลียนแบบ หรือปลูกฝังแนวคิด “แบ่งแยก” ในหมู่เยาวชน ซึ่งถือเป็น “เป้าหมายอ่อนไหว” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของคนที่เห็นภาพเหล่านี้ ภายหลังเหตุการณ์ได้มีการเชิญครูผู้สอน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครอง ผู้จัดงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมเพื่อหาสาเหตุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ หาตัวผู้อยู่เบื้องหลังเพื่อดำเนินคดี เพราะเรื่องนี้ถือเป็นความผิดละเมิดสิทธิเด็ก และกำหนดมาตรการในการดำเนินการที่เหมาะสม รวมทั้งหามาตรการป้องกันการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำอีกในอนาคต ดังนั้น จึงเป็นความสำคัญในเรื่องที่ควรศึกษา การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดิกา ในทัศนะหรือมุมมองของคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะและหาแนวทางให้เยาวชนซึ่งคือนักเรียนโรงเรียนตาดิกาในพื้นที่ได้สามารถแสดงออกทางอัตลักษณ์ได้อย่างปลอดภัยและเปิดเผย ในการศึกษาเน้นการศึกษาความคิดเห็นโดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ได้แก่ คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา เพื่อให้เข้าใจถึงทัศนคติและได้มีข้อเสนอแนะต่อการแสดงออกในอัตลักษณ์ของนักเรียน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี ต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา
3. เพื่อเสนอแนะการแสดงออกในอัตลักษณ์ของนักเรียนตาดีกา และสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่อง “การแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา: มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี” มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) แนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และอัตลักษณ์มลายู และแนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ตามรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

ความหมายของตาดีกา

สำนักพัฒนาการศึกษาได้ให้ความหมายของตาดีกาว่า ตาดีกา เป็นคำย่อของภาษามลายู ซึ่งประกอบด้วยคำย่อสามคำ คือ “ตา” มาจากคำย่อในภาษามลายูของ คำว่า “ตามัน” หมายถึง สวน อุทยาน หรือสถานที่ คำว่า “ดี” มาจากคำย่อในภาษามลายูของคำว่า “ดีดีกัน” หมายถึง การสั่งสอนอบรมบ่มนิสัย และคำว่า “กา” มาจากคำย่อในภาษามลายูของคำว่า “กาน็อก ๆ” หมายถึง เด็ก ๆ ดังนั้น ตาดีกา หมายความว่า สถานที่จัดอบรม สั่งสอนเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของศาสนาอิสลามแก่เด็ก ๆ โดยใช้อาคารเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิด

ตาตีกาเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามและเป็นสถาบันการศึกษาสำหรับเยาวชนมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เดิมทีสถาบันการศึกษาลักษณะนี้จะถูกเรียกว่าเสอโกละฮ์ฟัรฎูอีน มัตราสะฮ์ เสอโกละฮ์มลาญ์ หรือ บาลาเศาะ ที่มาจากคำว่าบาลัยเศาะลาฮ์ สถานที่ที่มักจะนำมาเป็นตาตีกาเมื่อมีการใช้คำว่าตาตีกาในประเทศมาเลเซีย คำว่า “ตาตีกา” ก็ถูกนำมาใช้เรียกสถาบันการศึกษาลักษณะนี้ (Narongraksakhet et al., 2012)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปผลได้ว่า ตาตีกาคือศูนย์ที่จัดการอบรมสั่งสอนให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชน เกี่ยวกับสิ่งที่พื้นฐานที่เกี่ยวกับหลักศรัทธาคุณธรรมจริยธรรมและหลักปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวันของมุสลิม โดยปกติจะเปิดทำการเรียนการสอนทุกวันเสาร์และอาทิตย์ สำหรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 4 - 12 ปี ดังนั้น ตาตีกาจึงเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านซึ่งมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา

แนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม

การปลูกฝัง จิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยต้องดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การ “ปลูก” และการ “ปลุก” ในส่วนของการ “ปลูก” นั้นใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่เปรียบเป็นดั่งผ้าขาวและจะเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคตเพื่อเจริญงอกงาม เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมที่จะเผยแพร่ในสังคมไทยต่อไป ส่วนการ “ปลุก” นั้น ใช้กับผู้ใหญ่ที่บางครั้งได้หลงลืมหรือละเลยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดการระลึกนึกถึง ตระหนักถึงความสำคัญในการนำคุณธรรมจริยธรรมกลับมาใช้ในการดำรงตน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนต่อไป (Kraywichian, 2016)

แนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมต้องมีการทำความเข้าใจด้วยตนเองให้ชัดเจนว่า ค่านิยม และจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง ก็ให้เหตุผลตามความเชื่อของศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าค่านิยมจะเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม หรือจริยธรรมจะเป็นส่วนประกอบของค่านิยมก็ตาม สรุปได้ว่าหลักการมีความคล้ายคลึงกัน คือ การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม

จำเป็นต้องหาแนวทางและวิธีการ เพื่อให้เยาวชนของแต่ละชาติมีคุณลักษณะที่ดี
ความประพฤติปฏิบัติเป็นที่พอใจของตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และอัตลักษณ์หลาย

คำว่าอัตลักษณ์ในภาษาอังกฤษ คือ Identity มีรากศัพท์มาจากภาษา
ลาติน โดยที่ Identity มีความหมายในภาษาอังกฤษสองนัยคือ 1) ความเหมือนและ
ความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น ๆ การตีความหมาย
เหมือนกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์และการเปรียบเทียบระหว่างคนหรือสิ่งของ
ในสองแง่มุม คือความคล้ายคลึงและความแตกต่าง (Leepreecha, 2004)

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเด่นที่กลุ่มชนตระหนักแล้วรักษาเอาไว้ อีกทั้ง
ยังสามารถสร้างใหม่ได้ สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น ประเพณี อาหาร อาคาร
บ้านเรือน ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ หรือสิ่งที่แสดงความเป็นตัวเอง หรือลักษณะที่
แสดงถึงความเป็นตัวเอง ซึ่งนัยของคำว่าตัวเองในที่นี้ก็คือ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ
นั่นเอง (Fueangfoosakul, 2003)

อัตลักษณ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท (Chotchui, 2011) คือ 1) อัตลักษณ์
ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการรู้จักตนเองการรับรู้
ตนเอง การยอมรับตนเอง ความมั่นใจในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง และ
2) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงผลของการขัดเกลา
ทางสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและระบบการศึกษา ทั้งนี้ สิ่ง
ที่แสดงออกมาจะปรากฏในรูปของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และแบบแผน
พฤติกรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึงลักษณะเฉพาะ
ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเดียวกัน บ่งบอกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจ
เดียวกัน หรือเป็นพวกเดียวกันกลุ่มเดียวกัน อัตลักษณ์มี 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์
ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์ นั้นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า
เอกลักษณ์ อัตลักษณ์นั้นอธิบายภาพรวมของบุคคล สังคม เชื้อชาติ ศาสนา แต่
เอกลักษณ์มีความหมายในทางเปรียบเทียบ ต้องการเป็นหนึ่งเดียวและต้องมีจุดเด่น

จริง ๆ แต่คำว่าอัตลักษณ์ไม่ต้องเป็นจุดเด่นมากก็ได้ เพียงแค่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของสิ่งนั้น และอัตลักษณ์สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามยุคสมัยอย่างไม่จำกัด

แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

สังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิต การนับถือศาสนา เรียกสังคมที่มีลักษณะนี้ว่า สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Hwanlem (2009) ที่กล่าวถึงลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรมไว้ว่า “การที่คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่มาอยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกัน ลักษณะแบบนี้เรียกว่า สังคมพหุวัฒนธรรม” และ Weerasai (1974) ได้ให้กรอบแนวคิดลักษณะสังคมที่มีความหลากหลายเป็นสังคมที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) มีหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาปะปนอยู่ร่วมกันในชาติเดียวกัน 2) มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาแตกต่างกัน 3) มีการขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนา 4) มีบางกลุ่มในเชื้อชาติหลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่ จากองค์ประกอบของพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าสังคมพหุวัฒนธรรมมีปรากฏการณ์ที่ทั้งสองวัฒนธรรมต้องมาสัมพันธ์กันซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

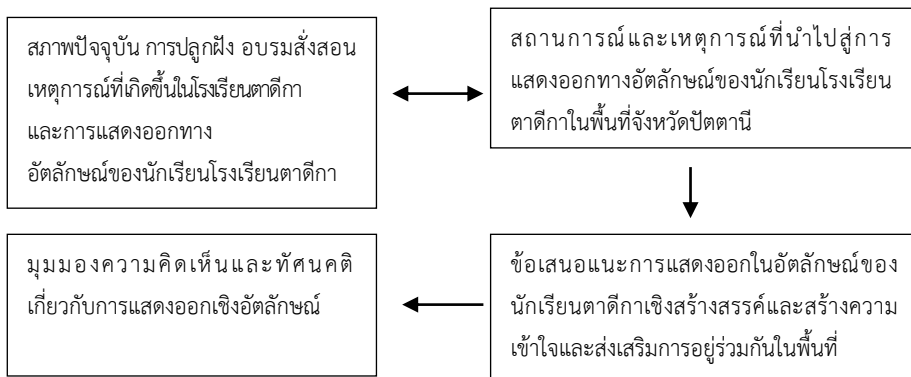
การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อกลุ่มชนหนึ่งที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้ติดต่อสัมพันธ์กัน จะมีการเผยแพร่กระจายและมีการรับวัฒนธรรมกันขึ้น มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย เช่น ชาวไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับชาวจีน จึงรับเอาคำศัพท์ในภาษาจีนหลายคำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคนจีนจะหันมาใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร (Sangngoen, 1999)

ปัจจัยการผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงของประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน ระบบชนชั้น ทศนคติและค่านิยม การเล็งเห็นความจำเป็น นโยบายของผู้ผู้นำในสังคม ระบบความรู้และเทคโนโลยี ความล่าช้าทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางอุดมการณ์ (Sengpracha, 1995)

สรุปได้ว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรมจะมีลักษณะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ลักษณะการปรับตัวทางกายภาพและทางวัฒนธรรม มีการผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรม การกลืนกลายวัฒนธรรม และลักษณะปรากฏการณ์ที่มีลักษณะความขัดแย้ง ซึ่งลักษณะปรากฏการณ์ของพหุวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถนำมาเป็นฐานในการศึกษานี้ เนื่องจากการศึกษาได้เลือกพื้นที่จังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ในการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาศัยอยู่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีทั้งเจ้าหน้าที่ที่เป็นไทยพุทธและมุสลิม ดังนั้น จึงต้องอาศัยแนวคิดพหุวัฒนธรรมในการอธิบายการศึกษาในครั้งนี้

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและกิจกรรมของนักเรียนตติกาโดยการสังเกตและ

สัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเหตุการณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากแต่ละกลุ่มจำนวน 5 คน เช่น นักศึกษา ผู้นำกลุ่มเยาวชน กลุ่มที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น นายอำเภอ วัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี อิหม่าม กอเต็บ บิหลั่น เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะตำบล และผู้นำศาสนาคริสต์ จังหวัดปัตตานี เป็นต้น รวมทั้งมีการสัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนตาดีกา และชมรมตาดีกาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม หน่วยงานภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม ร่วมกับการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ หาข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ กำหนดประเด็นการศึกษาให้ครอบคลุมชัดเจน และกำหนดแนวคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้ศึกษาจะส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์หรือติดต่อผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และขออนุญาตบันทึกเสียงร่วมกับการจดบันทึกด้วย ผู้ศึกษาได้ขออนุญาตสัมภาษณ์เพิ่มเติมและสิ้นสุดเมื่อข้อมูลที่ได้มาไม่มีประเด็นใดแปลกใหม่จากที่เป็นอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย 3 ขั้นตอน (Miles & Huberman 1994, อ้างถึงใน Phothisita, 2006) ได้แก่ 1) จัดการข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2) การแสดงข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้ใส่รหัสไว้แล้วมา

จำแนกเป็นกลุ่ม ๆ ตามประเด็น 3) อธิบายข้อมูล คือ การอธิบายข้อค้นพบทั้งหมด และสังเคราะห์คำอธิบายนั้นเป็นความรู้ที่ใช้ได้กับเรื่องที่ศึกษา

ผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี

1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนตาติกาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบว่า มีความเหมาะสมในการต้องการสื่อให้เห็นถึงอัตลักษณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้การแสดงออกทางอัตลักษณ์ ยังเป็นการแสดงความเป็นอยู่ วิถีชีวิต รวมถึงการปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นหลักศรัทธาในการดำรงชีวิตประจำวัน

1.2 อัตลักษณ์ที่ควรมีการแสดงออกของนักเรียนตาติกา คือ ภาษา การแต่งกาย การสละม หรือการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาเป็นสิ่งที่นักเรียนตาติกาควรมีการแสดงออก

1.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการแสดงออกทางอัตลักษณ์ คือ สิ่งแวดล้อม การปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่น ครอบครัว และพื้นฐานความรู้ด้านศาสนา

1.4 มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี มีความคิดเห็นว่านักเรียนโรงเรียนตาติกามีความรู้สึภาคภูมิใจและรู้สึกดี อาจจะมีในบางครั้งรู้สึกกลัวที่จะแสดงออกทางอัตลักษณ์ เพราะเป็นการบังคับให้แสดงออก และคิดว่ามีคุณค่าในเชิงพหุวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันของสังคมที่มีความหลากหลาย

1.5 มุมมองคนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี มีความคิดเห็นว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเยาวชนในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม การรักษาสถาบันครอบครัว และสถาบันชุมชน

1.6 มุมมองต่อการจัดการหรือการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม มองว่าในกรณีที่หน่วยงานรัฐบางหน่วยมีการจัดการหรือดำเนินการบางอย่างไม่เหมาะสม และเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการที่หน่วยงานออกหมายเรียกเด็กที่แสดงออกทางอัตลักษณ์เพื่อไปสอบถามข้อมูลโดยไม่มีสหวิชาชีพ ทำให้ผู้ปกครองหรือเด็กมีความรู้สึกไม่ดีกับหน่วยงานรัฐ ในทางกลับกัน มองว่าการที่หน่วยงานรัฐให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมการแสดงออกทางอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ดี สมควรจะมีการสนับสนุนหากไม่มีผลประโยชน์อื่นแอบแฝง

1.7 ข้อเสนอแนะในการแสดงออกทางอัตลักษณ์ ได้แก่ ต้องการให้มีการแสดงออกทางอัตลักษณ์อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในเรื่องของการใช้ภาษา การใช้ชุดมลายู การขับร้องเพลงอานาซีตหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1.8 คนรุ่นใหม่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำศาสนาในจังหวัดปัตตานี ต้องการให้หน่วยงานของรัฐมีส่วนสนับสนุนหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา หน่วยงานรัฐไม่ต้องสนับสนุนแค่ไม่มาก้าวร้าวหรือว่ายึดเย็ดความผิดให้กับการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ พร้อมทั้งต้องการให้หน่วยงานรัฐสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการแสดงออกทางอัตลักษณ์ ส่งเสริมด้วยจิตเมตตา เมื่อภาครัฐมองว่านี่คือสิ่งที่เราต้องการ เมื่อเราเข้าไปส่งเสริมเขา ส่งความปรารถนาอยากให้ได้เป็นตัวของตนเอง

2. มุมมองของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา

2.1 การแสดงออกทางอัตลักษณ์นั้น มองว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่ดี ที่ตนเองสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ สามารถที่จะเป็นหรือแสดงความเป็นตัวตน ความเป็นตนเองได้อย่างอิสระ โดยไม่มีความผิดหรือไม่ได้มีผลกระทบต่อกันอื่น รวมทั้งเป็นสิ่งที่มีความค่าที่ได้มีการแสดงออก

2.2 อัตลักษณ์ที่ควรที่จะมีการแสดงออก คือ อัตลักษณ์เกี่ยวกับความเป็นมลายู ความเป็นมุสลิม ได้แก่ การสละม มารยาทที่ดีงาม การแต่งกายชุด

มลายู ชูตบานง ชูตกูรง ชูตโตป อาบายะห์ ภาษามลายูกกลาง ภาษายาวี หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมลายู การร้องอานาซิด การกวนอาซูรอ การทำมาลิด

2.3 ปัจจัยหรือเหตุจูงใจคิดว่า มาจากการปลูกฝัง การอบรมสั่งสอนจากครอบครัวและโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ โดยให้ความเห็นว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์นั้นเป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อความเป็นอยู่ของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากจะทำให้เข้าใจและสามารถเรียนรู้ความแตกต่างของอัตลักษณ์ที่แตกต่าง ได้แสดงความเป็นตัวตนของชาติได้อย่างเต็มที่ อันนำไปสู่การอยู่กันอย่างเข้าใจในความเป็นตัวตนของกันและกัน

2.4 ประเด็นของการจัดการหรือการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ นักเรียนตาดึกาคิดว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร หรือฝ่ายปกครอง ไปที่บ้านแล้วเชิญเพื่อน ๆ ไป สอบสวนหรือสอบถามนักเรียนโรงเรียนตาดึกาโดยไม่มีผู้ปกครองหรือคุณครูไป ทำให้มีความรู้สึกกลัว รู้สึกตนเองเหมือนเป็นคนร้ายที่ทำผิด ทำให้มีความคิดในแง่ลบเกี่ยวกับหน่วยงาน หรือทำให้รู้สึกอคติกับหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ในพื้นที่ จนในบางครั้งจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับรัฐเท่าที่ควรนัก

3. ข้อเสนอแนะการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนตาดึกา และการสร้างความเข้าใจและการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่

3.1 อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก การมองในอีกมุมหนึ่ง เปิดประตูใจของเราออกมาแล้วยอมรับให้สิ่งเหล่านั้นเข้ามาในใจของเราบ้าง เอาเราไปนั่งในใจของเขาบ้าง แล้วก็เรียนรู้ซึ่งกันและกันแบบจริงใจ ก็เกิดภาวะที่เราจะจัดการหรือบริหารเรื่องแบบนี้ได้อย่างมีความฉลาดรู้ และสามารถจัดการได้อย่างสวยงาม

3.2 มีความคิดที่จะสร้างอัตลักษณ์ของตัวเองแล้วเราก็ต้องการให้มองว่าเป็นภาพกิจกรรม เป็นวันสำคัญของเขา แล้วก็นำไปสู่วัฒนธรรมของเขา แล้วก็บางเรื่องการแสดงออกของเขาอาจจะส่งผลต่อเยาวชนเด็กรุ่นใหม่ การทำอาซูรอที่กำลังจะหายไป ต้องการให้สืบทอดต่อถึงทุกวันนี้

3.3 ต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้าใจแบบจริงจัง ถ้ามีอะไรก็ต้องการให้มาคุย ไม่ต้องการได้แบบเอาหมายเรียก เพราะเราไม่ได้เป็นโจรไต่กันทุกคน ใครจะเป็นโจรไต่

3.4 หน่วยงานรัฐควรเปิดใจ บางคนอาจจะมีหลายมุมมอง เวลาเราจัดกิจกรรมเราไม่ได้จัดกิจกรรมที่มันจะส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน ควรจะมีการไตร่ตรอง หรือควรที่จะเปิดใจ คือ อย่าให้อคติมากับเรา รู้สึกว่าเราจะโดนอะไรหลาย ๆ อย่างจากหน่วยงานรัฐ

3.5 ต้องการให้ทางหน่วยงานรัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้น มีการเข้ามาพูดถึงประวัติที่จะนำไปสู่ชีวิตประจำวันของเขาวนึ่งเมื่อก่อนการใช้ภาษาหมายถึงการใช้ภาษาในพื้นที่อยู่แล้วก็จะสามารถดำเนินการต่อไปได้เลย

3.6 ต้องแยกมิติของการแสดงทางอัตลักษณ์ กับแยกในมิติของด้านความมั่นคง ในเรื่องของการแบ่งแยกดินแดน ต่อเรื่องนี้ต้องชัดเจนในมิติของการทำงาน แต่เอาสองอย่างมาปนกัน มันก็ทำให้คิดคนละเรื่องราวกันแค่นั้นเอง เพราะฉะนั้นความมั่นคงก็ว่ากันไป เฉพาะคนที่ในการที่จะเอาจุดอ่อนอะไรต่าง ๆ ในการบริหารจัดการ หลัก ๆ คือไม่เข้าใจกัน ก็มั่วกันไปมั่วกันมา แค่นั้นเอง ถ้าเราเข้าใจเรื่องนี้ เราก็ส่งเสริม ประเด็นก็คือไม่ใช่เราช่องทางนี้เป็นเรื่องของการสร้างความแตกแยก คนที่สร้างความแตกแยกนั้นแหละที่เราต้องดำเนินคดี ผมเลยส่งเสริมเลย ผมรองผู้ว่าราชการจังหวัด เราไปแต่งชุดนั้นด้วย นายอำเภอแต่งด้วย แล้วดูมันคืออะไร มันไม่มีอะไรเลย แต่เราเข้าใจมั่วไปหมด

3.7 โรงเรียนตาติกาได้มีการปรับตัว มีผู้ก่อตั้งโรงเรียน หรือครูสอนศาสนาเอง มีความต้องการและมุ่งหวังจะให้ลูกศิษย์ มีความรู้ คุณคุณธรรม อยู่บนหลักเกณฑ์ทางศาสนา ก็จะเป็นตัวกำหนดจิตใจให้กับคนในการสังคมอยู่อย่างมีศีลธรรม แต่สิ่งเหล่านั้นมองว่ามันเป็นเรื่องที่เขา กำลังปรับตัว ถามว่ามีข้อเสนอแนะ จะให้ตั้งคณะกรรมการนู่นนี่นั่น ซึ่งมันอยู่ในคนละบริบท และก็อยู่ในการพัฒนาของคนที่เป็นผู้สอนมากกว่าเพื่อไม่ให้โรงเรียนตาติกาต้องการจัดงาน ก็ให้แจ้งการจัดกิจกรรมผ่านอำเภอก่อนเวลาเดินขบวนให้มาปรึกษาที่อำเภอก่อน เพราะเวลาหน่วยงานรัฐไม่มีข้อมูลก็จะเกิดปัญหาแบบเรื่องที่ผ่านมา

3.8 ส่งเสริมทั้งเด็กตาติกา มุมมองของเด็กพุทธนี้ เด็กพุทธเราน้อย การอบรมแบบตาติกาเราไม่มีอยู่แล้ว แต่ศีลของเราไทยพุทธนี้ เราจะมีเด็กภาคฤดูร้อน และเด็กในแต่ละโรงเรียนมีการเรียนพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ก็โอเคตามนั้น เพราะถ้าจะส่งเสริม หรือถ้าจะให้เห็นว่าภาครัฐต้องแยกแยะให้ถูก ให้การส่งเสริมตาติกาแล้ว โรงเรียนพุทธก็ต้องมีแบบนี้ มันไม่ใช่ เพราะคนละวิถีชีวิต

มุมมองของนักเรียนโรงเรียนตาติกา ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาติกานั้น มองว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่ดี ที่ตนเองสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ได้มีการแสดงออกมองว่าอัตลักษณ์ที่นักเรียนโรงเรียนตาติกาควรที่จะมีการแสดงออก คือ อัตลักษณ์เกี่ยวกับความเป็นมลายูอันได้แก่ การสละ การแต่งกาย ภาษาหรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมลายู ในส่วนของปัจจัยหรือเหตุจูงใจ คิดว่าการปลูกฝัง อบรมสั่งสอน จากครอบครัวและโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ มองว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์นั้นเป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อความเป็นอยู่ของพื้นที่ เนื่องจากจะทำให้เข้าใจและสามารถเรียนรู้ความแตกต่างของอัตลักษณ์ที่แตกต่าง อันนำไปสู่การอยู่กันได้อย่างเข้าใจในความเป็นตัวตนของกันและกัน

ในประเด็นของการจัดการหรือการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ คิดว่าในบางครั้งหน่วยงานรัฐเชิญเพื่อน ๆ ไปโดยไม่มีผู้ปกครองหรือคุณครูไป ทำให้รู้สึกกลัวรู้สึกเหมือนเป็นคนร้ายที่ทำผิดทำให้มีความคิดในแง่ลบเกี่ยวกับหน่วยงาน หรือทำให้รู้สึกอคติกับหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ในพื้นที่ จนในบางครั้งจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับรัฐเท่าที่ควรนัก

ในประเด็นข้อเสนอแนะ ต้องการให้หน่วยงานรัฐทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และความเป็นมลายู เพื่อที่จะเข้าใจความเป็นตัวตนของนักเรียนโรงเรียนตาติกา รวมทั้ง ต้องการให้หน่วยงานรัฐสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกทางอัตลักษณ์ หากไม่สามารถสนับสนุนก็ควรที่จะมีการกีดกัน หรือขัดขวางการจัดกิจกรรมดังกล่าว และสุดท้ายนี้ต้องการให้หน่วยงานรัฐเปิดใจและมองการแสดงออกทางอัตลักษณ์เป็น

เรื่องธรรมดาที่ไม่มีประเด็นความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง มองให้เป็นวัฒนธรรม และสิ่งที่ดีงาม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประเด็นการแสดงออกทางอัตลักษณ์ พิจารณาได้ว่าการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาเป็นเรื่องที่ดี เป็นสิ่งที่นักเรียนหรือใคร ๆ มีสิทธิที่จะแสดงออกมาซึ่งความเป็นตัวตนมาอยู่ ผ่านการแต่งกาย ภาษา รวมถึงวัฒนธรรมอันดีงามต่าง ๆ ที่ต้องการจะแสดงออกมาให้สังคม หรือคนอื่น ๆ ได้รับรู้ผ่านการแสดงออกที่สร้างสรรค์และในกิจกรรมที่ดี ไม่มีการแอบแฝงเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากการแสดงอัตลักษณ์ ไม่มีบุคคลอื่นเข้ามาบีบบังคับ ชักจูงให้มีการแสดงออกบางอย่างให้กลายเป็นจุดฉนวนความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐ เด็กนักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน

2. ประเด็นปัจจัยหลักหรือหัวใจสำคัญที่ทำให้ต้องการแสดงออกทางอัตลักษณ์ คือ สิ่งแวดล้อม และครอบครัว ซึ่งจะสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีการแสดงออกของนักเรียนตาดีกาที่แตกต่างกัน เช่น ในกรณีการชูป้ายของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาในพื้นที่ปะนาเระ เนื่องจากบริบทพื้นที่ที่มีการปลุกฝังหรือถ่ายทอดเรื่องดังกล่าวเป็นปกติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวระบุว่า การดำเนินการดังกล่าวนั้น เป็นความตั้งใจของคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการให้เด็กถือรูป และถ่ายภาพลงโซเชียลมีเดียเพื่อให้เป็นกระแส ไม่ได้เป็นการจัดของผู้จัดแต่อย่างใด เด็กยอมไม่ผิด เพราะพวกเขาไม่เคยรู้เลย ผู้ใหญ่ให้ทำอะไรก็ทำตามโดยขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้อง และขาดการไตร่ตรองก่อนหรือความรู้เกี่ยวกับความหมายของคนในภาพ

3. ประเด็นมีความรู้สึกละอย่างไรเมื่อได้มีการแสดงออกทางอัตลักษณ์ พบว่า หากเป็นการแสดงออกทางอัตลักษณ์ที่ต้องการที่จะแสดงออกมาจากความต้องการของเด็กก็จะมีความรู้สึกดีใจ ภาคภูมิใจ รู้สึกมีคุณค่า รักและหวง

แผนความเป็นอัตลักษณ์ของเขา โดยเด็กนักเรียนจะมีการแสดงออกที่เป็นปกติธรรมดา ในทางกลับกันหากการแสดงออกนั้นเป็นเรื่องของใครที่ต้องการเด็กนักเรียนโรงเรียนตาติกาอาจจะมีความรู้สึกในช่วงเวลานั้น เขาอาจจะไม่รู้สึกอะไรเลยกับการแสดงออกดังกล่าว หรืออาจจะกลัวการแสดงออกเพราะจะถูกเพ่งเล็งจากหน่วยงานรัฐใหม่ หรืออาจจะมีความผิดในอนาคต

4. ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายหรือการดำเนินการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ที่มีการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัดเกินไปปราศจากการฟังความจากเด็ก ไม่มองให้ครอบคลุมในทุกด้าน ไม่มองในหลาย ๆ มิติ มองเพียงด้านความมั่นคงอย่างเดียว ขาดการศึกษาหลักศาสนา และวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ถูกต้อง ลองสอบถามถึงวัตถุประสงค์ในการแสดงออกก่อนและควรจัดทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ก่อนออกกฎหมายมาบังคับใช้ ซึ่งเป็นไปตามข้อบัญญัติของการออกกฎหมายแต่มุ่งเน้นให้มาทำความเข้าใจและประชาพิจารณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นพิเศษ

5. ในประเด็นของการจัดการหรือการดำเนินการของหน่วยงานรัฐ นักเรียนตาติกาคิดว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร หรือฝ่ายปกครองไปที่บ้านแล้วเชิญเพื่อน ๆ ไป สอบสวนหรือสอบถามนักเรียนโรงเรียนตาติกา โดยไม่มีผู้ปกครองหรือคุณครูไป ทำให้มีความรู้สึกกลัวรู้สึกตนเองเหมือนเป็นคนร้ายที่ทำผิด ทำให้มีความคิดในแง่ลบเกี่ยวกับหน่วยงาน หรือทำให้รู้สึกอคติกับหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ในพื้นที่ จนในบางครั้งจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับรัฐเท่าที่ควรนัก

6. ในประเด็นข้อเสนอแนะการแสดงออกในอัตลักษณ์ของนักเรียนตาติกาเชิงสร้างสรรค์ และสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในพื้นที่พบว่า ต้องการหน่วยงานรัฐให้เข้าใจคนมลายูในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะคนมลายูเราอยู่กันแบบนี้ มีกิจกรรมอะไรเราก็จะรวมกลุ่ม แต่เราก็จะไม่ลืมหุ้คนมลายู เพราะมุสลิมเป็นเอกลักษณ์ของคนในพื้นที่ ถ้าเป็นไปได้ก็ไม่อยากให้ลืม เพราะการไปรวมตัวก็ไม่ใช่อะไร อยากให้หน่วยงานของรัฐเข้าใจ ถ้ามีอะไรก็อยากให้มาคุย ไม่เอาแบบเอาหมายเรียก ควรจะมีการไตร่ตรอง หรือควรที่จะ

เปิดใจ คือ อย่าให้อคติมากับเรา รวมทั้งต้องการให้หน่วยงานรัฐทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ เพื่อที่จะเข้าใจความเป็นตัวตนของนักเรียนโรงเรียนตาดีกา รวมทั้ง ต้องการให้หน่วยงานรัฐสนับสนุนการจัดกิจกรรม หรือส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกทางอัตลักษณ์ หากไม่สามารถสนับสนุนก็ไม่ควรที่จะมีการกีดกัน หรือขัดขวางการจัดกิจกรรมดังกล่าว และสุดท้ายนี้ต้องการให้หน่วยงานรัฐเปิดใจและมองการแสดงออกทางอัตลักษณ์เป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่มีประเด็นความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้อง มองให้เป็นวัฒนธรรมและสิ่งที่ดีงาม

การศึกษาและสังเกตการณ์ในงานมหรรมตาดีกาสัมพันธ์

จากการศึกษาการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนตาดีกาในงานมหรรมตาดีกาสัมพันธ์ พบว่า คณะกรรมการหรือผู้จัดงานได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวคิดการประกวดขบวนพาเหรดในแต่ละปีที่มีธีมที่แตกต่างกัน กำหนดแนวคิดให้อิสระทางความคิด โดยไม่ขัดต่อหลักศาสนา และไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง สำหรับในปี พ.ศ. 2567 นี้ ได้กำหนดให้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตะโล๊ะไกรทองเป็นเจ้าภาพจัดมหรรมตาดีกาสัมพันธ์ระดับอำเภอ ระหว่างวันที่ 4 - 6 พฤษภาคม 2567 โดยมีศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ทุกหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดแนวคิดมัสยิดอัลอ็อกซอ (ปาเลสไตน์) ซึ่งเป็น 1 ใน 3 มัสยิดศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม ถือเป็นมัสยิดที่นบีมุฮัมมัดเดินทางอย่างรวดเร็วในยามค้าคินจาก มัสยิดอัลฮะรอม ในมักกะฮ์ มายังมัสยิดแห่งนี้ และเดินทางขึ้นสู่ชั้นฟ้าเบื้องสูงโดยการนำพาของมลาอิกะฮ์ และกลับมาภายในคืนเดียว เหตุการณ์ในคืนนั้นเป็นที่รู้จักกันว่า “อิสรอ” และ “มิอรอญ์” กิจกรรมประกอบด้วย การประกวดเดินพาเหรด การแข่งขันกีฬา กิจกรรมประกวดอานาซิด การบรรยายธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้มีเวทีแสดงความสามารถ สนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการ ส่งเสริมให้นักเรียนตาดีกาและเยาวชนเล่นกีฬา ออกกำลังกาย ห่างไกลยาเสพติด สร้างความรัก ความสามัคคี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตาดีกาในระดับอำเภอและประชาชนในพื้นที่ แต่ก็มีแสดงออก

บางส่วนที่ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างภาครัฐ คนนอกพื้นที่ ต่อเด็ก และเยาวชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ ในขบวนพาเหรดในครั้งนี้ เช่น การแต่งคอสเพลย์สนับสนุนปาเลสไตน์ กลุ่มฮามาส และตั้งแถวคล้ายสวนสนาม แบกอวูธ แบกจรวดจำลอง (NationTV, 2024) จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ข้อมูลว่า การดำเนินการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะสื่อสารความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพี่น้องมุสลิมที่ว่ามุสลิมเป็นพี่น้องกัน เปรียบประดุจเรือหนึ่งลำเดียวกัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งเจ็บปวด ส่วนอื่นก็เจ็บปวดด้วย นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ต้องการสื่อสาร ทำให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนบางส่วนเกิดคำถามว่า การกระทำในลักษณะเป็นการขึ้นนำความคิดที่ไม่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน และเป็นการปลูกฝังภาพจำด้านความรุนแรง ความขัดแย้งให้กับเยาวชนในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งสร้างผลกระทบด้านจิตใจให้กับผู้พบเห็นภาพดังกล่าวทำให้เกิดความกังวล กลัวมีการแต่งกายเลียนแบบและเกิดความเข้าใจผิดในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าว จังหวัดปัตตานีได้กำหนดแนวทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ โดยให้อำเภอดำเนินการ ดังนี้ 1) ให้อำเภอแจ้งหน่วยงาน หรือบุคคลที่ขอสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ ให้ดำเนินการขออนุมัติการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ โดยผ่านสภาวัฒนธรรมอำเภอ โดยให้บุคคลที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ ชี้แจง วัตถุประสงค์ และรูปแบบของการจัดกิจกรรม ให้สภาวัฒนธรรมอำเภอพิจารณา 2) ให้บุคคลที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ ลงนามข้อสัญญาร่วมกันระหว่างสภาวัฒนธรรมอำเภอกับหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณว่าจะดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ และรูปแบบที่กำหนด หากไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และรูปแบบที่กำหนดจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป 3) ให้สภาวัฒนธรรมอำเภอพิจารณาให้ความเห็นชอบในรูปแบบการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ให้เป็นไปเชิงสร้างสรรค์ 4) ให้สภาวัฒนธรรมอำเภอนำรูปแบบของการจัดกิจกรรมตติกาสัมพันธ์ เสนอให้กับศูนย์ปฏิบัติการอำเภอพิจารณาอนุมัติ โดยให้ศูนย์ปฏิบัติการ

อำเภอมีอำนาจในการตรวจสอบ อนุญาต ระบุ หรือตัดทอนรูปแบบการจัดกิจกรรม ได้หากไม่ได้ดำเนินการตามที่กำหนด และ 5) ให้อำเภอแจ้งแนวทางปฏิบัติการจัด กิจกรรมตาดิการสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ ดังนี้

1. รัฐควรมีนโยบายในการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดทำองค์ความรู้ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ควรจัดทำองค์ความรู้ในทุก ๆ ศาสนาหรือทุก ๆ วัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน

2. การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม หน่วยงานรัฐจะต้องศึกษาหลักศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความพิเศษและสวยงาม โดย ไม่ยึดประเด็นความมั่นคงเป็นหัวใจหลัก และจัดทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ก่อนออก กฎหมายมาบังคับใช้

3. รัฐควรให้ความสำคัญต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ หรือตัวตนใน เชิงของซอฟพาวเวอร์ (Soft Power) หรือเป็นสิ่งที่สวยงามและควรแก่การ สื่อสารให้คนอื่นเห็น

4. รัฐจะต้องไม่บังคับใช้วัฒนธรรมเชิงเดียวมากดทับวัฒนธรรมในพื้นที่ แต่ควรส่งเสริมให้อัตลักษณ์มลายูให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ อัน จะส่งผลถึงความเข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่

5. ควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนให้มากขึ้น เป็นการ สร้างความรักความสามัคคี ความเป็นหนึ่งเดียว ป้องกันปัญหาการมั่วสุมและปัญหา ยาเสพติด อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียนและประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะที่เสนอให้มีการวิจัยต่อไป ได้แก่

1. การศึกษาโครงการและปัจจัยในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับเด็กนักเรียน โรงเรียนตาดิการในแต่ละพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การศึกษานโยบายความมั่นคงของรัฐในแงุ่มุมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตาติกา และสถาบันปอเนาะว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใดและศึกษาแนวทางแก้ไข

3. การศึกษานโยบายและทัศนคติของภาครัฐกับการแสดงกับกรณีการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนตาติกา

4. การศึกษากลยุทธ์ในการสร้างความเป็นตัวตน หรืออัตลักษณ์อื่น ๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และนำไปปรับใช้ในพื้นที่ เพื่อให้ในพื้นที่สามารถแสดงออกทางอัตลักษณ์ได้โดยปราศจากความขัดแย้งหรือความกังวล

5. การศึกษาวิธีการพูดคุยที่จะสร้างความเข้าใจ หรือหาแนวทางอื่นในการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์โดยให้ทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

- Chotchui, S. (2011). *A Study of the Development of Identity and Uniqueness in Schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1* (Independent study). Naresuan University.
- Fueangfoosakul, A. (2003). *Identity: A Review of Theories and Conceptual Frameworks*. National Research Council of Thailand. Bangkok.
- Hwanlem, D. (2009). *The Development of the Concept of Harmonious Culture in a Multicultural Society according to the Perspective of Border Patrol Police officers with Experience Working in the Three Southern Border Provinces*. Songkhla: Thaksin University.

- ISRA News. (2023, March 31). Dek dek chaidan tai chu nueng nio phai khwam mankhong? *ISRA News Agency*. Retrieved from <https://www.isranews.org/article/south-slide/117476-symbolone.html>
- ISRA News. (2023, July 24). Thue rūup klum puan tai doen pharet ta di ka. *ISRA News Agency*. Retrieved from <https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/120466-tadikaparade.html>
- ISRA News. (2024, May 7). Cosplay baek puen thamhet? tang thim song khabuan parade “tadika samphan.” *ISRA News Agency*. Retrieved from <https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/128379-genpalestinecosplaytt.html>
- Kraywichian, T. (2016). *Morality and Ethics of Executives*. Bangkok: Office of the Civil Service Commission
- Leepreecha, P. (2004). The Creation and Perpetuation of the Hmong Ethnic Group’s Identity. In *Identity Discourse*. Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization).
- Narongraksakhet, I., Hlangpute, S., & Saha, K. (2012). Developing Curriculum of TADIKAs for Preserving Their Traditional Identities. *Al-Nur Journal of Graduate School*, 7(12), pp. 15-28.
- NationTV. (2024, July 3). Chae sanan khamsang phuwa ying pattani pom “parade tadika” kap “thong palestine”. *Nation*. Retrieved from <https://www.nationtv.tv/news/region/378945443>
- Phothisita, C. (2006). *The Science and Art of Qualitative Research* (2nd ed.). Amarin Printing & Publishing. Bangkok.

Sangngoen, S. (1999). *Foundations of Thai Culture*. Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat Institute.

Sengpracha, N. (1989). *Cultural Foundations*. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Centre.

Weerasai, B. (1974). *Society and Anthropology* (2nd ed.). Bangkok: Externet.

บทความวิชาการ

ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความชอบธรรม การแบ่งปันอำนาจ และการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี¹

(Received: November 28, 2024; Revised: December 12, 2024; Accepted: December 17, 2024)

บทคัดย่อ

ปฏิบัติการสันติภาพได้รับผลกระทบจากภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสองมิติ คือ มิติด้านดินแดนหรือความมั่นคง และมีมิติด้านทรัพยากร การสร้างสันติภาพจะบังเกิดความยั่งยืนได้ก็ด้วยความเข้าใจกระบวนการแห่งอัตสัมพันธ์วิสัยและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย แต่ทว่ายังมีกระบวนการสร้างความชอบธรรมอีกสองชนิดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพ ซึ่งก็คือการกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ และการยอมรับในอัตลักษณ์ การกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การสร้างสันติภาพบรรลุความชอบธรรม ส่วนการยอมรับอัตลักษณ์ เป็นกระบวนการทำให้การสร้างสันติภาพได้มีความเป็นตัวแทนและความชอบธรรม กระบวนการทั้งสองอย่างทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามีคามยุติธรรม ซึ่งนำไปสู่การยอมรับสิทธิของผู้ปกครอง ในอีกด้านหนึ่ง สันติภาพยังมีประเด็นการกระจาย

---

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: srisompob.j@gmail.com

อำนาจหรือการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing) ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง
ดังนั้น รูปแบบทางการเมืองประชาธิปไตยที่ถูกเสนอขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาการ
แบ่งปันอำนาจคือระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคมหรือ Consociationalism
ซึ่งเป็นรัฐที่มีการแบ่งแยกภายในตามแนวชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษา แต่ยังคง
มีเสถียรภาพเนื่องจากการปรึกษาหารือกันระหว่างชนชั้นนำในกลุ่มเหล่านี้ รัฐ
แบบสหสังคมมักถูกนำไปเปรียบเทียบกับว่าดีกว่ารัฐที่มีระบบการเลือกตั้งในแบบ
เสียงข้างมากในการแก้ปัญหาความขัดแย้งอัตลักษณ์ แนวทางที่สองคือระบอบ
ประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลางหรือ Centripetalism โดยระบอบ
ประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลางมุ่งจะลดความเป็นการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์
และสนับสนุนพรรคการเมืองที่ร่วมมือกันหลายชาติพันธุ์

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบกับบริบทสังคมหลายแห่งในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้พบว่า จังหวัดอาเจห์ของอินโดนีเซียได้พัฒนาไปสู่ระบอบ
ประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ของมินดาเนามีส่วนคล้ายคลึงกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบสหสังคม
(Consociationalism) ผสมกับการเมืองระบบอุปถัมภ์ใหม่ ในขณะที่การ
แก้ปัญหาภาคใต้ของประเทศไทย รัฐไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกเป็นระบอบ
ประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) มากกว่าเพราะยังคงสับสน
กับการแก้ปัญหาแบบอำนาจนิยม ส่วนการจัดการของปาปัว ในอินโดนีเซียเป็น
การผสมระหว่างประชาธิปไตยแบบสหสังคม (Consociationalism) และ
ประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) อันทำให้มีลักษณะ
สันติภาพที่แตกแยกแตกต่าง

คำสำคัญ: การสร้างสันติภาพ การแบ่งปันอำนาจ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ระบบสหสังคม ระบบเน้นศูนย์กลาง

Academic Article

Weaving Legitimacy, Power-Sharing and Peace Building in Southeast Asia

*Srisompob Jitpiomsri*¹

Abstract

Peace practices have been affected by geopolitics of Southeast Asia which has two dimensions, security and resources. A sustainable peacebuilding could be attained through the inter-subjectivity process and inclusion. There are two processes of making legitimacy including redistribution and recognition. Redistribution is a process to support peace as well as legitimacy. Recognition of identity is also the support of peace through representation. Both processes involve people's feeling of justice, making the right to govern acceptable. On the other hand, peace also involves the forms of power-sharing. Therefore, the proposed model of governance includes consociationalism, which has been divided based on different ethnicities and identities. Another form of power-sharing is identified as the centripetalism, in which the

---

¹ Assistant Professor Dr., Center for Conflict and Peace Studies and Cultural Diversity, Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: srisompob.j@gmail.com

form of governance is designed to encourage inter-communal moderation by promoting multi-ethnic political parties, cross-cutting electoral incentives and inter- group accommodation.

Findings from some case studies of Southeast Asia indicate that the Aceh of Indonesia has been evolved to be the centripetalism, while the Mindanao of the Philippines is developed to be similar to the consociationalism mixed with the neopatrimonialism. In Thailand's Deep South conflict, the Thai state is more oriented to choose the centripetalism as a form of conflict resolution as the elites are still confused with the authoritarian mode of resolution. Peace in Papua, Indonesia, evolves to become ramified and expanded fields with mixed power sharing and continued struggle for justice. The mixed power sharing is between consociationalism and centripetalism.

Keywords: Peacebuilding, Power-Sharing, Southeast Asia, Consociationalism, Centripetalism

บทนำ

แนวคิดที่สำคัญในบทความชิ้นนี้เกิดจากการตั้งคำถามว่าสันติภาพและประชาธิปไตยในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเกิดขึ้นและพัฒนาการไปได้อย่างไรในท่ามกลางสังคมที่มีความขัดแย้ง? ในที่นี้อาจจะมองได้จากสองแง่มุม คือ เรื่องการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) และเรื่องการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing) ทั้งสองมุมมองมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด โดยความสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการอีกอันหนึ่งคือการสร้างความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) ปฏิบัติการสร้างความเป็นธรรมในสังคมจะทำให้เกิดการกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ (Redistribution) และกระบวนการยอมรับลักษณะพิเศษทางอัตลักษณ์ (Recognition) ที่ช่วยให้เกิดการสร้างสันติภาพและความชอบธรรมให้กับระบอบการปกครองด้วย การกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ และการยอมรับอัตลักษณ์ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐมีความยุติธรรม ซึ่งทำให้ประชาชนยอมรับสิทธิธรรมของผู้ปกครอง รวมทั้งยอมรับการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในนามของรัฐและสังคม ในอีกด้านหนึ่ง นักรัฐศาสตร์ก็พบว่าการจัดการปกครองด้วยการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing Governance) เป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมที่มีปัญหาการแตกแยกกันทางอัตลักษณ์อย่างรุนแรง การปกครองประชาธิปไตยนั้นดีมาก แต่สิ่งที่ดีที่สุดก็คือการแบ่งปันอำนาจในกระบวนการประชาธิปไตย (Democratic Power-Sharing) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดว่ารูปแบบบางอย่างของการร่วมกันตัดสินใจระหว่างกลุ่มอัตลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่มีความแตกต่างกันอาจจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองอันจะทำให้อำนาจที่รัฐนำมาใช้นั้นมีประสิทธิภาพและไม่ใช่เป็นเพียงแค่การใช้อำนาจในเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคืออำนาจจะต้องมีการจัดการร่วมกันจริง ๆ ดังนั้น สูตรทางการเมืองในแบบประชาธิปไตยที่ถูกเสนอขึ้นมา คือ ระบอบประชาธิปไตยแบบ

สหสังคม (Consociationalism) สูตรที่สองคือ ระบบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism)

เพื่อที่จะให้เกิดการคิดใหม่อย่างการวิพากษ์ต่อการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรอบแนวคิดทางทฤษฎีนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์รูปแบบทางการเมืองในการสร้างสันติภาพและการพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการนี้ กรณีศึกษาของหลายประเทศถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นโมเดลตัวอย่างการวิเคราะห์ซึ่งเป็นต้นทางของการศึกษาที่ละเอียดลึกซึ้งต่อไป

ทั้งนี้ระหว่างวันที่ 4-6 ตุลาคม พ.ศ. 2567 สถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับเครือข่ายทางวิชาการนานาชาติและในประเทศไทย อันประกอบด้วย Asian Political and International Studies Association (APISA), Southern of Political Science and Public Administration Association (SouthPSPA), Center of ASEAN Community Studies (CACS), Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Talents Hub for Monitoring Violence and Conflict (HMVC), Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, Minority Rights Group, Faculty of Law and International Relations, Universiti Sultan Zainal Abidin (UniSZA), Malaysia, Driyarkara School of Philosophy, Jakarta, Indonesia, และ Behavioral Science Association of Thailand ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia ณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การประชุมวิชาการดังกล่าวมีการเตรียมการแนวคิดที่เป็นแกนหลักคือการสร้างสันติภาพและการพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยนักวิชาการจากสมาคมรัฐศาสตร์และวิเทศ

ศึกษาแห่งเอเชีย (APISA) และเปิดรับการนำเสนอผลงานทางวิชาการและวิจัยจากนักวิชาการที่มาจากเครือข่ายวิชาการอื่น ๆ ด้วย

แกนหลักของความคิดในการจัดประชุมวิชาการครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวไปแล้วข้างต้น คือ “ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างวัฒนธรรม การแบ่งปันอำนาจและการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งแนวคิดนี้ได้พัฒนาการร่วมกันโดย 1) Ketut Putra Erawan, Udayana University, Indonesia, 2) Srisompob Jitpiromsri, Prince of Songkla University, Thailand และ 3) Paul Chambers, Naresuan University, Thailand เนื่องจากมีแนวคิดที่น่าสนใจทางวิชาการ ผู้เขียนจึงสรุปสาระสำคัญของการนำเสนอผลงานใน Principle Panel

ดังนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของบทความนี้ คือ เสนอแนวคิดใหม่ในเรื่องการสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในแง่ภูมิรัฐศาสตร์ การสร้างวัฒนธรรมของรัฐ และข้อเสนอเรื่องรูปแบบการกระจายอำนาจหรือการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing) เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป บางส่วนของข้อสรุปจากการนำเสนอครั้งนี้จะรวมถึงกรณีศึกษาของบางประเทศ เช่น สันติภาพในอาเจะห์ อินโดนีเซีย สันติภาพในบังซามูโร ฟิลิปปินส์ สันติภาพในปาปัว อินโดนีเซีย และสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อสะท้อนกรณีศึกษาที่ชัดเจนตามกรอบความคิดดังกล่าว

การสร้างวัฒนธรรม การแบ่งปันอำนาจ และการสร้างสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความชอบธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสันติภาพที่มีความยั่งยืน ทำให้สังคมยอมรับหลักนิติธรรมของรัฐ เชื่อฟังกฎหมาย และตระหนักว่าความสัมพันธ์ทางอำนาจมีความยุติธรรม ยอมรับสิทธิในการปกครอง หลักนิติธรรม/นิติรัฐ และ

ความสำนึกในความยุติธรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเสริมความเข้มแข็งให้แก่ “การก่อรูปของสันติภาพ” ที่มีความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม นอกจากประเด็นในเรื่องความชอบธรรมแล้ว ประเด็นเรื่องสถานะภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบันก็มีความสำคัญต่อสันติภาพที่จะต้องมีการพิจารณาด้วย เพราะมันทำให้การสร้าง ความชอบธรรมไปเสริมความเข้มแข็งของการสร้างสันติภาพในพื้นที่แห่งความขัดแย้งต่าง ๆ พื้นที่ใดที่มีความขัดแย้งและอ่อนแอเปราะบางก็มีปัญหาความชอบธรรมและสันติภาพ เมื่อบวกกับประเด็นภูมิรัฐศาสตร์ที่มีการแข่งขันกันปัญหาก็จะมากขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้น

สภาวะสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจะพิจารณาไม่ได้ อย่างเด่นชัดว่าประสบความสำเร็จทั้งในแง่สันติภาพเชิงบวกและสันติภาพเชิงลบ สันติภาพเชิงลบ หมายถึง การยุติความรุนแรงเชิงกายภาพ สันติภาพเชิงบวก หมายถึง การยุติความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Galtung, 1969) ในห้วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันทางภูมิรัฐศาสตร์มากขึ้น การสร้างสันติภาพก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

รายงานของ The Asia Foundations ชี้ว่าหนทางเดินไปสู่การสร้างสันติภาพในฟิลิปปินส์ ประเทศไทย อินโดนีเซียและประเทศอื่น ๆ ไม่ใช่เรื่องที่จะสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคย่อย ๆ ที่ความขัดแย้งในระดับอนุภูมิภาคกำลังแพร่ขยายไปทั่ว ทั้งเป็นเรื่องที่ถึงตายและยืดเยื้อ ในรอบ 20 ปีเกิดความขัดแย้งขึ้นในระดับอนุภูมิภาค 26 แห่ง ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ กว่าครึ่งหนึ่งของภูมิภาค ความขัดแย้งเหล่านี้บางที่เป็นความขัดแย้งที่ใช้อาวุธที่ยาวนานที่สุดในโลก ซึ่งมักจะผ่านคนหลายรุ่นอายุ โดยเฉลี่ยประมาณ 40 ปี ในภูมิภาคเอเชีย ความ

ขัดแย้งในระดับอนุภูมิภาคเป็นรูปแบบความขัดแย้งด้วยอาวุธที่ใช้กันโดยทั่วไป นับตั้งแต่ปี 1955 (Parks et al., 2013)

การวิเคราะห์รากเหง้าปัญหา สาเหตุและเงื่อนไขของสันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีความสำคัญมากในทางวิชาการเพื่อหาวิธีในการสร้างสันติภาพซึ่งอาจจะมีหลายหนทาง นี่เป็นปริศนาที่จะต้องหาทางแก้ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของ “การสร้างสันติภาพ” ซึ่งในทางปฏิบัติ การสร้างสันติภาพ จะเกิดในหลายบริบทพื้นที่ ในมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ปาตานี ประเทศไทย ปาปัว ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเมียนมา พื้นที่อาเจห์ ประเทศอินโดนีเซีย และติมอร์ เลสเต ดินแดนเหล่านี้มีลักษณะพิเศษทั้งในทางพื้นที่และมิติทางประวัติศาสตร์ (Spatial and Historical Salience) มีการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ในอดีตและเหตุการณ์ปัจจุบันเฉพาะหน้า พลวัตเหล่านี้ยิ่งจะทำให้มีความยุ่งเหยิงมากขึ้นไปอีก

ปฏิบัติการสันติภาพยังได้รับผลกระทบจากภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีสองมิติ คือ มิติด้านดินแดนหรือความมั่นคง และมิติด้านทรัพยากร ทรัพยากรสองชนิดของภูมิรัฐศาสตร์ที่แสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดก็คือความมั่นคงในด้านดินแดนและการใช้ทรัพยากร (Territorial, Security and Resource Extraction) ในประการที่สองคือ การสร้างสันติภาพจะบังเกิดความยั่งยืนได้ก็ด้วยความเข้าใจกระบวนการแห่งอัตสัมพันธ์วิสัยและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย (Inter-Subjective and Inclusive Process) ด้วยการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ สังคม และผู้มีส่วนได้เสียหลายหลากประเภท ดังนั้น สันติภาพจะต้องเกิดจากความยินยอมพร้อมใจกันจากหลายฝ่าย โดยผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมาก ในกระบวนการสร้างสันติภาพ ความยินยอมพร้อมใจกันจะทำให้เกิดความชอบธรรมที่ทำให้สันติภาพมีความยั่งยืน

แต่ทว่ายังมีกระบวนการสร้างความชอบธรรม (Legitimation Processes) อีกสองชนิดที่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ คือ การกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ (Redistribution) และการยอมรับในอัตลักษณ์ (Recognition) การกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การสร้างสันติภาพบรรลุความชอบธรรมทั้งในแง่วิธีการและในแง่เนื้อหาสาระ (Instrumental and Substantive Legitimacy) ส่วนการยอมรับอัตลักษณ์เป็นกระบวนการที่ทำให้การสร้างสันติภาพมีความเป็นตัวแทนและความชอบธรรม กระบวนการทั้งสองอย่างคือการกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่ และการยอมรับอัตลักษณ์ ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความยุติธรรมซึ่งทำให้ประชาชนยอมรับสิทธิของผู้ปกครองในการดำเนินการปกครองเหนือดินแดน รวมทั้งการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ หรือการจัดการทรัพยากร การรับรองและความชอบธรรมดังกล่าวคือเงื่อนไขสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการสันติภาพ

โดยสรุป ที่กล่าวมานี้คือความพยายามเพื่อที่จะหาแนวคิดใหม่ในเรื่องการสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยคิดถึงทั้งในแง่ภูมิรัฐศาสตร์และการสร้างความชอบธรรม ดังที่จะได้เห็นต่อไป การสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผ่านมาไม่ใช่เรื่องที่ย่ายและยังไม่มีวามเข้มแข็งเท่าที่ควร

การแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing)

ประเด็นทางทฤษฎีอีกประการหนึ่งในแนวความคิดใหม่เรื่องการสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็คือ ข้อเสนอเรื่องรูปแบบการกระจายอำนาจหรือการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing) Allison McCulloch จากหนังสือเรื่อง Power-Sharing and Political Stability in Deeply

Divided Societies ซึ่งให้เห็นว่าการทำข้อตกลงสันติภาพที่ลงนามกันในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมา นั้นมักจะรวมเอาเรื่องการกระจายอำนาจหรือการแบ่งปันอำนาจ (Power-Sharing) ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเอาไว้ ดังที่มีการทำข้อเสนอทางนโยบายจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สถานการณ์ในอัฟกานิสถาน บอสเนีย และเฮอร์โกวีนา โคโซโว และอิรัก นอกจากนี้ยังมีในข้อตกลงเรื่องกระจายอำนาจที่ทำกันเองจากความขัดแย้งภายในประเทศ เช่น เบลเยียม บรูไน ไอร์แลนด์เหนือ และทิโรลใต้ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีข้อเสนอเรื่องการกระจายอำนาจในการแก้ปัญหความขัดแย้งในอีกหลายประเทศ เช่น ไชปรัส ฟิจิ เคนยา มาเลเซีย ไนจีเรีย รวันดา แอฟริกาใต้ ศรีลังกา และซิมบับเว เป็นต้น (McCulloch, 2014)

ระบอบการปกครองอาจจะแบ่งกันได้หลายวิธีทาง เช่น ด้วยลักษณะชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และอุดมการณ์ การมองโดยทั่วไป คือการแบ่งแยกกันด้วยชาติพันธุ์ภายในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก และปัญหาชาติพันธุ์กลายเป็นจุดเด่นในการแบ่งแยกทางการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น ในการเลือกตั้ง ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวความรู้สึกแตกต่างในเรื่องชาติพันธุ์เป็นพื้นฐานของการสร้างกลุ่มและการแบ่งแยกกลุ่มอย่างถาวรจนกลายเป็นกลุ่มอัตลักษณ์ที่แขวนป้ายชื่อต่างกัน และเกิดการต่อสู้กับคนกลุ่มอื่นที่แบ่งแยกอัตลักษณ์ในลักษณะเดียวกัน เมื่อความเป็นสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์กลายเป็นเรื่องทางการเมืองมากเกินไป และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีความเป็นปฏิปักษ์ และนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ระบอบการปกครองก็จะถูกมองว่ามีการแบ่งแยก ขาดฉันทามติในการตัดสินใจ

ระบอบประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาเหล่านี้ เพราะมีการจัดการโดยเชื่อว่าพลเมืองมีความเท่าเทียมกันทางการเมือง และเปิดช่องทางให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง กลไกการมีส่วนร่วมโดยสถาบันที่ไม่ใช้ความรุนแรงทำให้ระบบลักษณะนี้เป็นตัวเลือกที่ดีกว่า เช่น

มีพรรคการเมืองและระบบตัวแทนในรัฐสภา มิใช่ด้วยวิธีใช้การปราบปรามและ
ไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายที่เห็นต่างมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น

Arend Lijphart ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในเรื่องการออกแบบ
รูปแบบกระจายอำนาจได้อธิบายว่า ในขณะที่ประชาธิปไตยเป็นทางออกที่ดี แต่
ก็ไม่ใช่ว่าประชาธิปไตยทุกรูปแบบมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการแก้ปัญหาใน
สังคมที่มีการแตกแยกกันอย่างบาดลึก การปกครองโดยเสียงของคนส่วนข้าง
มาก มีปัญหาอย่างยิ่งในสังคมที่การลงคะแนนเลือกตั้งแบ่งแยกกันไปตามกลุ่ม
เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การควบคุมโดยฝ่ายชนชั้นนำที่มี
อำนาจนำ (Hegemonic Control) ดังนั้น การจัดการปกครองด้วยการแบ่งปัน
อำนาจ (Power-Sharing Governance) จึงอาจจะเป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมที่มี
ปัญหาการแตกแยกกันทางอัตลักษณ์อย่างมาก (Lijphart, 1969)

ประเทศที่เจอปัญหาแบบนี้มีวิธีแก้ยู่สองวิธี คือ 1) การขจัดความ
แตกต่างด้วยวิธีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การขับไล่ประชากรจำนวนมากให้เป็นผู้
อพยพลี้ภัย แบ่งแยกประเทศ สร้างนโยบายการผสมกลมกลืน หรือ 2) จัดการ
ความแตกต่างด้วยการใช้อำนาจนำในการควบคุม การใช้ผู้เจรจาไกล่เกลี่ยหรือ
ระบบอนุญาโตตุลาการ การสร้างระบบสหพันธรัฐ และจัดการการแบ่งปัน
อำนาจ (Power-Sharing)

การปกครองประชาธิปไตยด้วยการแบ่งปันอำนาจ (Democratic
Power-Sharing) จึงตั้งอยู่บนฐานคิดว่ารูปแบบบางอย่างของการร่วมกัน
ตัดสินใจระหว่างกลุ่มอัตลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่มีความแตกแยกกันอาจจะเป็น
วิธีที่ดีที่สุดในการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง การแบ่งปันอำนาจประกอบด้วย
สององค์ประกอบ คือ อำนาจและการแบ่งปัน (Power and Sharing) อันนี้ก็
หมายความว่าอำนาจที่รัฐนำมาใช้นั้นจะมีประสิทธิผลและไม่ใช่เป็นเพียงแค่
อำนาจในเชิงสัญลักษณ์ อำนาจจะต้องมีการจัดการร่วมกันจริง ๆ

การแบ่งปันอำนาจเกิดขึ้นในระบบการเมืองที่อำนาจรัฐ (Authority of the State) ถูกจัดการร่วมกันโดยไม่ใช่เป็นเพียงแค่มาจากการสนับสนุนจากคนกลุ่มเดียวแคบ ๆ ในการเลือกตั้ง แนวคิดในการสนับสนุนการจัดการอำนาจทางการเมืองร่วมกันทำให้มีการเข้าถึงการตัดสินใจร่วมกัน “อย่างแท้จริง” ให้แก่กลุ่มประชากรต่าง ๆ ซึ่งอาจจะกลายเป็นพวกคนชายขอบก็ได้ถ้าใช้แต่หลักการเสียงส่วนข้างมากอย่างง่าย อย่างไรก็ตาม ต้องเข้าใจด้วยว่าการแบ่งปันอำนาจไม่ได้เป็นวิธีการที่สมบูรณ์แบบในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เรื่องนี้มีไฮยาซาร์พัตติกแต่ระบบการแบ่งปันอำนาจสามารถจะแก้ปัญหาการขาดฉันทามติในการตัดสินใจที่เกิดจากตัวแทนของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดมีอำนาจตัดสินใจแต่ฝ่ายเดียวและมีการต่อสู้แข่งขันกันมากเสียจนกระทั่งมีการทำลายจากฝ่ายที่มีความเป็นตัวแทนทางการเมืองของคนกลุ่มอื่น ๆ ในท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าวความขัดแย้งจะกลายเป็นเรื่องที่ฝังรากลึก

จึงเป็นไปได้ที่ประชาชนในสังคมที่มีความแตกแยกกันอย่างมาจะถูกชักจูงเอาว่ายอมรับการแจกแจงจัดสรรทางการเมืองด้วยวิธีบางอย่างอันจะเป็นผลให้เกิดผลสำเร็จในการแก้ปัญหาทางการเมืองได้อย่างง่าย ๆ รูปแบบทางการเมืองอีกแบบหนึ่งในประชาธิปไตยที่ถูกเสนอขึ้นมา คือ *ระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคม* หรือ Consociationalism ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการแบ่งปันอำนาจในระบอบประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์ให้คำจำกัดความ “รัฐแบบสหสังคม” ว่าเป็นรัฐที่มีการแบ่งแยกภายในที่สำคัญตามแนวชาติพันธุ์ ศาสนา หรือภาษา แต่ยังคงมีเสถียรภาพเนื่องจากการปรึกษาหารือกันระหว่างชนชั้นนำในกลุ่มเหล่านี้ รัฐแบบสหสังคมมักถูกนำไปเปรียบเทียบกับรัฐที่มีระบบการเลือกตั้งในแบบเสียงข้างมาก เป้าหมายของรัฐแบบสหสังคมคือเสถียรภาพทางการเมืองการปกครอง ความยั่งยืนของการปกครองแบบแบ่งปันอำนาจ ความอยู่รอดของประชาธิปไตยและการหลีกเลี่ยงความรุนแรง

แนวคิดการสร้างระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคมนี้เป็นหนึ่งในความพยายามในการออกแบบประชาธิปไตยเพื่อแก้ปัญหาสังคมที่มีความแตกแยกกันมากในเรื่องทางชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ และภาษา ความจริงข้อเสนอมีสองแนวทางก็คือแนวทางแรกที่เราเรียกว่า ระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคม หรือ Consociationalism แบบนี้ และแนวทางที่สองคือ ระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง หรือ Centripetalism² ซึ่งการเมืองแบบที่สองนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะออกแบบการเมืองให้เกิดแกนหมุนเข้าหาศูนย์กลางของระบบการเมือง เพื่อดึงพรรคฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาสู่ทางสายกลางหรือนโยบายประนีประนอม และเสริมความเข้มแข็งของแกนที่อยู่ตรงกลางในสังคมที่แตกแยกเป็นหลายปีก (Reilly, 2012)

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคมให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างชนชั้นนำหรือระหว่างผู้นำของกลุ่มที่มาจากหลากหลายชุมชน ภายใต้ตัวแบบอันนี้ มาตรการโดยเฉพาะทางสถาบัน เช่น คณะรัฐมนตรีแบบรัฐบาลผสมขนาดใหญ่ (Grand Coalition) หรือระบบการเลือกตั้งแบบการเป็นตัวแทนตามสัดส่วน (PR) การให้อำนาจวิไลกับคนส่วนข้างน้อยและเขตปกครองตัวเองของกลุ่มชาติพันธุ์ มาตรการเหล่านี้เพิ่มความเข้มแข็งและอิทธิพลของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนแนวทางที่เป็นทางเลือกซึ่งก็คือระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง หรือ Centripetalism จะพยายามหลีกเลี่ยงระบอบสหสังคมและส่งเสริมการเชื่อมประสานระหว่างชุมชนด้วยการส่งเสริมให้มีพรรคการเมืองที่ผสมข้ามชาติพันธุ์ แนวทางระบอบประชาธิปไตยแบบสหสังคมได้รับอิทธิพลจากนักรัฐศาสตร์ชื่อ Arend Lijphart ซึ่งพยายามจะทำ

---

² ในทางทฤษฎี Centripetalism ถูกเรียกอีกแบบหนึ่งว่าแนวทางแบบบูรณาการ ที่ส่งเสริมให้คนในเสียงส่วนข้างน้อยของสังคมได้มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกของเสียงส่วนข้างมากด้วย โดยผ่านระบบการเลือกตั้งที่จำเป็นต้องมีการผสมข้ามกลุ่มชาติพันธุ์หรืออัตลักษณ์ในกลุ่มผู้นำทางการเมือง ผู้เสนอแนวคิดนี้ ต้องการที่จะให้รางวัลใจแก่แนวคิดสายกลางในทางการเมืองและไม่เชื่อว่าจะเกิดความรู้สึกสมานฉันท์ในสังคมที่ยังคงนำเสนอภาพลักษณ์ความแตกต่างหรือแตกแยก

ให้เกิดสังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ส่วนระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง ก็เป็นความพยายามจะลดความเข้มข้นของลักษณะทางชาติพันธุ์ ในการแข่งขันทางการเมืองและส่งเสริมการเมืองแบบผสมข้ามวัฒนธรรมและอัตลักษณ์

ในทางทฤษฎีระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) พัฒนามาจากงานวิพากษ์แนวคิดประชาธิปไตยแบบสหสังคม (Consociationalism) ของนักวิชาการอเมริกันชื่อ Donald L. Horowitz (2000) ซึ่งต้องการจะหาสูตรการสร้างสถาบันที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาสังคมที่แบ่งแยก ในขณะที่ประชาธิปไตยแบบสหสังคม มุ่งสร้างการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่าย และมีระบบตัวแทนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในการปกครอง แต่ระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลางมุ่งจะลดความเป็นการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์และสนับสนุนพรรคการเมืองที่ร่วมมือกันหลายชาติพันธุ์

ดังนั้นประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) ให้ความสำคัญกับสถาบันที่ส่งเสริมความร่วมมือกันและมีการปรับตัวให้เข้าหากันและส่งเสริมการบูรณาการข้ามชาติพันธุ์ แนวคิดนี้มองว่าวิธีที่ดีที่สุดในการเมืองประชาธิปไตยในแบบที่มีความแตกแยกทางสังคมไม่ใช่การผลิตซ้ำการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ให้ปรากฏในอยู่สถานิติบัญญัติและกลไกของความเป็นตัวแทน แต่จะต้องทำให้เงื่อนไขอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ลดหรือกลายเป็นการเมือง ด้วยการสร้างสถาบันที่ส่งเสริมการปรองดองปรับตัวระหว่างกลุ่มที่ต่อสู้แข่งขันกัน สถาบันที่ส่งเสริมพรรคฝ่ายต่าง ๆ และผู้สมัครที่รวมคะแนนเสียงข้ามเส้นแบ่งชาติพันธุ์การเมืองแบบเน้นศูนย์กลางสามารถส่งเสริมความร่วมมือกันและลดความร้อนแรงของการเมืองแบบเน้นความแตกต่างทางชาติพันธุ์

Reilly (2012) ได้สรุปให้เห็นลักษณะพิเศษของประชาธิปไตยแบบสหสังคม (Consociationalism) คือ มีการเลือกตั้งแบบตามสัดส่วน มีพรรคการเมืองที่แยก

ตามกลุ่มอัตลักษณ์หรือชาติพันธุ์ มีรัฐบาลผสมจากหลายฝ่าย เสียข้งน้อยสามารถ
วิโต้ได้ มี Grand Coalition และมีเขตปกครองตนเองชาติพันธุ์และ/หรือสหพันธรัฐ
แต่ลักษณะพิเศษของประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) คือ ระบบ
การลงคะแนนเลือกตั้งแบบข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ มีพรรคการเมืองที่ไม่ยึดตามกลุ่มชาติ
พันธุ์หรือเป็นพรรคผสมข้ามชาติพันธุ์/อัตลักษณ์ มีรัฐบาลผสมข้ามชาติพันธุ์ ไม่มี
การวิโต้จากเสียงข้างน้อย และระบอบนี้ไม่มีเขตปกครองตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์
และไม่มีสหพันธรัฐ

โมเดลการปกครองประชาธิปไตยแบบ Power-Sharing

ตาราง 1 โมเดลการปกครองประชาธิปไตยแบบ Power-Sharing

	Consociationalism	Centripetalism
การเลือกตั้ง	การเลือกตั้งแบบสัดส่วน PR	การลงคะแนนเลือกตั้งร่วมกัน ข้ามกลุ่มชาติพันธุ์
พรรคการเมือง	พรรคการเมืองที่แยกตามกลุ่ม อัตลักษณ์	พรรคการเมืองที่ไม่ยึดตาม กลุ่มชาติพันธุ์ หรือพรรคผสม ข้ามชาติพันธุ์
คณะรัฐมนตรี	รัฐบาลผสมหลายฝ่าย เสียข้ง น้อยวิโต้ได้ Grand Coalition	รัฐบาลผสมข้ามชาติพันธุ์ ไม่มี การวิโต้จากเสียงข้างน้อย
การโอนอำนาจ	เขตปกครองตนเองชาติพันธุ์และ/ หรือสหพันธรัฐ	ไม่มีเขตปกครองตนเองชาติ พันธุ์และไม่มีสหพันธรัฐ

แหล่งที่มา: Benjamin Reilly, "Institutional Designs for Diverse Democracies: Consociationalism, Centripetalism and Communalism Compared," *European Political Science*, 11 (July, 2012), 269.

สันติภาพในอาเจะห์ (Centripetal Peace Field in Aceh, Indonesia)

I Ketut Putra Erawan ศึกษากรณีอาเจะห์และอธิบายว่า ตั้งแต่มีข้อตกลงสันติภาพในอาเจะห์ในปี 2005 ที่ Helsinki โดยรัฐบาลอินโดนีเซียและขบวนการอาเจะห์เสรี อาเจะห์ได้รับโอกาสมากขึ้นในการปกครองตัวเองและสามารถรักษาอัตลักษณ์อิสลามของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ว่ากระบวนการสันติภาพอาเจะห์จะนำมาซึ่งระบอบประชาธิปไตยแบบ Consociationalism เพราะมีตัวแทนจากชุมชนในการบริหารตามสัดส่วน และมีอำนาจวิไลจากฝ่ายศาสนา แต่ในระยะหลัง สันติภาพอาเจะห์ได้พัฒนาไปสู่ “สันติภาพที่รวมศูนย์” ในขณะที่สันติภาพอาเจะห์ผูกติดกับสนามแห่งอำนาจ พรรคการเมืองในท้องถิ่นไม่สามารถผูกขาดในการเลือกตั้งท้องถิ่น เพราะพรรคการเมืองระดับชาติอาจจะเข้าร่วมในการเมืองท้องถิ่น แต่พรรคท้องถิ่นจะต้องร่วมกับพรรคในระดับชาติ เพื่อจะเข้าร่วมการเมืองระดับชาติ การเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งประธานาธิบดีในอาเจะห์ถูกครอบงำโดยพรรคการเมืองในระดับชาติ การแบ่งปันอำนาจในอาเจะห์ได้พัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) เช่น ให้ประโยชน์แก่นักการเมืองสายกลาง เกิดการสร้างรัฐบาลผสมสายกลางและการจัดการที่ข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้ง ๆ ที่มีกฎหมายพิเศษในอาเจะห์ กฎหมายอื่น ๆ เช่น เรื่องการเลือกตั้งประธานาธิบดี การคลังท้องถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองของรัฐบาล โดยกฎหมายอื่น ๆ ทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนฐานคิดเรื่องรัฐเดี่ยวที่เป็นแบบ Centripetalism ซึ่งทำให้อาเจะห์มีพัฒนาการคล้ายจังหวัดอื่น ๆ ในอินโดนีเซีย ลักษณะพิเศษของอาเจะห์ทำให้สามารถใช้กฎหมายจารีตได้ แต่ในทางปฏิบัติ สิทธิพิเศษนี้ถูกท้าทายโดยกลุ่มสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี และนักประชาธิปไตย ซึ่งสนับสนุนการยอมรับสิทธิผู้หญิงและเด็ก (Erawan et al., 2024)

สันติภาพแบบผสมและการสร้างความชอบธรรมในยุคหลังความขัดแย้งที่มินดาเนา

Julio C. Teehankee และ Kevin Nielsen M. Agojo ได้วิเคราะห์การเมืองของเขตปกครองตนเองบังซาโมโรโดยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสันติภาพในเขตปกครองตนเองบังซาโมโรในมุสลิมมินดาเนาหรือ Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao (BARMM) อยู่ในสถานการณ์ที่อ่อนไหวแปรปรวน สถาบันมีความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ถ่วงดุลกันอย่างละเอียดอ่อนระหว่างอดีตกองกำลังปฏิวัติและตระกูลการเมืองเก่า กลุ่มปฏิวัติได้รับอำนาจมากขึ้นในระหว่างช่วงหลังความขัดแย้งและในห้วงระยะการเปลี่ยนผ่านไปสู่การออกแบบสถาปัตยกรรมอำนาจของเขตปกครองตนเองในระดับภูมิภาค ส่วนฝ่ายตระกูลการเมืองเก่าก็ไม่คุ้นเคยกับการเมืองแห่งการเลือกตั้งในรูปแบบใหม่และกติกาสถาบันแบบใหม่ ทั้งสองฝ่ายจึงรู้สึกอ่อนไหวเรื่องการส่งมอบอำนาจและหน้าที่เพื่อให้เข้ากับความเป็นจริงทางการเมืองใหม่ในภูมิภาค ในการจัดการปกครองในสันติภาพแบบผสม (Hybrid Governance) ระบบอุปถัมภ์แบบใหม่อาจเกิดขึ้น ผู้ถูกอุปถัมภ์และผู้อุปถัมภ์กำลังร่วมมือกันสร้างระเบียบทางการเมืองหลังจากยุคความขัดแย้งโดยพุ่งเป้าความสนใจต่อความสามารถของชนชั้นนำในการตกลงต่อรองระหว่างกันและกัน และการต่อรองกับประชาชน แรงจูงใจผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการเมืองทำให้เป็นเรื่องง่ายที่ชนชั้นนำจะแจกแจงแจกจ่ายผลประโยชน์สาธารณะให้แก่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับการสนับสนุน กลุ่มที่เข้าถึงความรุนแรงได้ก็จะใช้มันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เช่นกัน ระเบียบทางการเมืองหลังยุคความขัดแย้งเป็นมรดกตกทอดของการต่อสู้ในอดีต ทำให้เกิดภูมิทัศน์การเมืองในปัจจุบันและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เล่นทางการเมืองฝ่ายต่าง ๆ ทำให้มีการควบคุมความสัมพันธ์และจำกัดพฤติกรรมทางการเมือง ดังนั้นระเบียบแห่งอำนาจจึงเป็นเรื่องของการจัดการ

ของชนชั้นนำซึ่งรวมไปถึงการสร้างรัฐบาลผสมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการปกครอง กล่าวในอีกแง่หนึ่งโมเดลการเมืองประชาธิปไตยเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งของมินดาเนามีส่วนคล้ายคลึงกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบสหสังคม (Consociationalism) ชนชั้นนำกลุ่มต่าง ๆ มีการแบ่งเป็นพรรคการเมืองหลายฝ่ายที่เคยขัดแย้งกัน มาต่อสู้กันในระบบรัฐสภาระดับภูมิภาค (Regional Parliament) แม้จะยังไม่มีประวัติของฝ่ายเสียงข้างน้อยระบุไว้ก็ตาม แต่รูปแบบสหสังคมนี้นี้ได้ถูกนำมาใช้โดยผสมกับรูปแบบเก่าของการเมืองในระบบอุปถัมภ์ (Teehankee & Agojo, 2024)

สันติภาพที่แตกแยกเป็นหลายรูปแบบในปาปัว อินโดนีเซีย: การผสมรูปแบบการแบ่งปันอำนาจและการต่อสู้เพื่อความยุติธรรม

ในอีกด้านหนึ่ง การวิเคราะห์ของ I Ketut Putra Erawan เรื่องกรณีของจังหวัดปาปัว ประเทศอินโดนีเซีย ก็มีลักษณะพิเศษอีกอย่างในรูปแบบการสร้างสันติภาพ ปาปัวถูกออกแบบการปกครองให้เป็นเขตปกครองพิเศษด้วยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและการมีตัวแทนของท้องถิ่นในการตัดสินใจ แม้จะได้รับสถานะพิเศษ แต่สันติภาพในปาปวยังอยู่ห่างไกลจากความเป็นจริง การครอบงำด้วยอำนาจ ความรุนแรงและการทุจริตเอาเปรียบจากส่วนกลางยังปรากฏให้เห็น เราอาจจะวิเคราะห์สภาพเช่นนี้ว่า สันติภาพเชิงลบ (การไร้ซึ่งความรุนแรงทางกายภาพ) และสันติภาพเชิงบวก (การไร้ซึ่งปัญหายุติธรรมทางสังคมเศรษฐกิจและการเมือง) ยังไม่เกิดขึ้น ปาปัวจึงตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่าสันติภาพที่แตกแยกเป็นหลายรูปแบบ (Ramified Peace) ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

ประการแรก ตั้งแต่เริ่มมีการผนวกเข้ามาในดินแดนประเทศอินโดนีเซีย จังหวัดปาปัวถูกตั้งคำถามความชอบธรรมในการปกครองโดยอินโดนีเซีย ประการที่สอง ปาปัวมีประเด็นเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมในการแบ่งปัน

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทรัพยากร ระหว่างรัฐบาลกลางและจังหวัดปาปัว
ประการที่สาม มีประเด็นมากมายเกิดขึ้นในเรื่องการใช้อำนาจในพื้นที่ แทนที่จะ
เป็นเรื่องสวัสดิการและความยุติธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เราเข้าใจแก่นแท้ของ
ปัญหาที่เกิดในปาปัว ซึ่งเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ ปัจจัยเชิงโครงสร้างผสมกับ
พลวัตทางการเมืองรายวันและการแตกแยกที่เกิดขึ้นปัจจุบัน (Erawan, 2024)

สิ่งที่ต้องเข้าใจคือ ปัญหาเรื่องการแบ่งปันอำนาจในการกำหนด
ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นทำให้มีผลกระทบต่อ
สันติภาพ ความจริงการจัดการของปาปัวเป็นการผสมระหว่างประชาธิปไตย
แบบสหสังคม (Consociationalism) และประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง
(Centripetalism) ซึ่งทำให้ระบบมีลักษณะสันติภาพที่แตกแยกแตกต่าง การ
แบ่งปันอำนาจแบบสหสังคม (Consociationalism) ทำให้ปาปัวมีตัวแทนจาก
หลายชุมชนที่หลากหลายเข้ามาอยู่ร่วมกันในฝ่ายบริหาร มีตัวแทนชน
พื้นเมือง การปกครองตนเองของกลุ่มและให้มีสิทธิในการวิโต้ของชนพื้นเมือง
แต่โดยที่ไม่ได้ปรึกษาหารือกับคนท้องถิ่น รัฐบาลกลางก็แบ่งจังหวัดในปาปัวเป็น
7 จังหวัดโดยพลการ การแบ่งแยกนี้ไปปลุกกระแสการแข่งขันระหว่างชาติพันธุ์
ที่แต่เดิมลดลงไปแล้วให้กลับมาอีก โดยเฉพาะในเรื่องตำแหน่งทางการเมืองและ
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนที่ทำให้สันติภาพใน
ปาปัวมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นไปอีก ในขณะเดียวกัน การทุจริตทรัพยากรธรรมชาติ
การอพยพประชากรจำนวนมาก และโครงการสำคัญของรัฐก็ทำให้เกิดปัญหา
ความชอบธรรมของรัฐด้วย

ในอีกด้านหนึ่ง ปัญหาปาปัวก็เกี่ยวกับเรื่องของการเคลื่อนไหวเพื่อ
ความยุติธรรมทางสังคม รูปแบบของความยุติธรรมทางสังคมเกิดขึ้นสองอย่าง
คือ ข้อเรียกร้องเรื่องการสร้างระบบการกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่
(Redistribution) และการยอมรับในอัตลักษณ์ (Recognition) รูปแบบสอง

อย่างของการเคลื่อนไหวเพื่อความยุติธรรมทางสังคม มีผลกระทบต่ตัวแสดง บทบาทต่างกลุ่มกัน สถาบันที่ต่างกัน และระเบียบทางสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน ข้อเรียกร้องเรื่องการสร้างระบบการกระจายอำนาจและความมั่งคั่งใหม่เป็น ข้อเสนอโดยชนชั้นนำในท้องถิ่น รวมทั้งนักกิจกรรม และนักวิชาการ ในขณะที่เดียวกันข้อเรียกร้องเรื่องการยอมรับในอัตลักษณ์ (Recognition) ถูกเสนอ โดยองค์กรศาสนา กลุ่มคนพลัดถิ่น และหุ้นส่วนใหม่ที่มาจากต่างประเทศ รัฐบาลอินโดนีเซียพยายามชักชวนเครือข่ายนานาชาติและนักการทูตเพื่อให้มี บทบาทในท้องถิ่นและลดทอนข้อเรียกร้องจากท้องถิ่น เพราะเหตุนี้สันติภาพใน ปาปัวได้พัฒนาไปสู่การแตกแขนงเป็นหลายอย่างและขยายพื้นที่ไปหลายสนาม ด้วยการผสมผสานรูปแบบการแบ่งปันอำนาจและความต่อเนื่องของการต่อสู้ เพื่อความยุติธรรมด้วย

ภูมิรัฐศาสตร์ ความชอบธรรม และการสร้างสันติภาพ: ประสบการณ์จาก ภาคใต้ของประเทศไทย

Srisompob Jitpiromsri และ Paul Chambers (2024) ชี้ให้เห็นว่า ในท่ามกลางความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย นักวิชาการ หลายคนมองว่าเป็นปัญหาความชอบธรรมทางการเมืองของประเทศไทย เช่น งานของ Duncan McCargo, Surin Pitsuwan, Wankadir Che Man และ Ibrahim Sukree โดยเฉพาะงานของ McCargo ที่ชี้ให้เห็นปัญหาความชอบธรรมและ เสนอทางออกให้มีรูปแบบการปกครองแบบพิเศษ แม้จะเริ่มมีกระบวนการ พุดคุยสันติภาพเมื่อปี พ.ศ. 2556 แต่สถานการณ์สันติภาพดูเหมือนจะหยุดชะงัก ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนักหลังจากยี่สิบปีของเหตุการณ์ความไม่สงบ³

---

³ ข้อสรุปทางวิชาการในปัญหารากเหง้าความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยคือประเด็นเรื่อง อัตลักษณ์ (Identity Conflict) ซึ่งประกอบด้วยความสำคัญว่ามีการถูกกดทับในเรื่องประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และ

อย่างไรก็ดี ประเด็นภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยิ่งทำให้สถานการณ์มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันกันระหว่างมหาอำนาจทั้งในระดับโลกและภูมิภาคอันมีผลกระทบต่อภาคใต้ของประเทศไทยด้วย ประเด็นท้าทายประการแรกคือการเข้ามาของอภิมหาโปรเจกต์ที่ดำเนินการโดยรัฐและได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากประเทศสาธารณะประชาชนจีน เช่น โครงการนิคมอุตสาหกรรมที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา นิคมอุตสาหกรรมจะนะเป็นโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมโดยครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ ในพื้นที่ตำบลนาทับ ตำบลตลิ่งชัน และตำบลสะกอม โดยจะมีการผสมผสานของอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบาไม่ว่าโรงไฟฟ้า ท่าเรือ น้ำลึก โซลาร์ฟาร์ม โครงการดังกล่าวมีนักลงทุนแสดงเจตจำนงร่วมลงทุนโดยแบ่งเป็น โครงการศูนย์พลังงานสะอาด ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับบริษัทจากประเทศเกาหลีใต้และบริษัทจากประเทศจีน และได้รับการติดต่อแสดงความสนใจจากบริษัทเอกชนชั้นนำหลายประเทศ รวมทั้งมีข่าวว่านักลงทุนชาวจีนมีแผนมาร่วมทุนกับกลุ่มทีพีโอกรุ๊ป เพื่อจัดตั้งโรงงานผลิตชิ้นส่วนระบบขนส่งทางรางมูลค่า 4 แสนล้านบาท (Bangkokbiznews, 2021) แต่โครงการนี้ถูกประชาชนในท้องถิ่นประท้วง ปัจจุบันโครงการยังไม่มีความคืบหน้า เพราะการประท้วงและรัฐบาลมีมติให้รอการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment - SEA) และตรวจสอบความเหมาะสมของโครงการ

อีกด้านหนึ่งรัฐยังมีโครงการสะพานเศรษฐกิจเชื่อมทะเลอ่าวไทย-อันดามันหรือ ‘แลนด์บริดจ์’ ซึ่งเป็นเมกะโปรเจกต์ที่มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม โดยจะเชื่อมโยงท่าเรือชุมพรเข้ากับท่าเรือระนองแห่งใหม่เพื่อ

ศาสนา ประกอบกับปัญหาความอยู่ดีธรรมจากรัฐในอดีต อ่านเพิ่มเติม: Jitpiromsri, S. (2020). *Governance and Conflict Resolutions in the Southern Border Provinces of Thailand (Patani), Pattani*. Center for Conflict Studies and Cultural Diversity, Institute for Peace Studies, PSU.

ส่งเสริมการขนส่งทางน้ำให้ทันสมัยและเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของ
ไทยกับนานาชาติ โครงการนี้จะสร้างท่าเรือชุมพร พร้อมทั้งพัฒนาท่าเรือระนอง
ให้เป็นประตูการค้าฝั่งอันดามัน และพัฒนาทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง รวมถึง
รถไฟรางคู่และระบบท่อที่จะมีส่วนช่วยทำให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลาง
การขนส่งทางน้ำของภูมิภาค ซึ่งคาดว่าจะใช้งบการลงทุนสูงถึง 1 ล้านล้านบาท
โดยจะใช้งบลงทุนส่วนใหญ่จากต่างประเทศ และจะให้สัมปทานเป็นระยะเวลา
50 ปี คาดการณ์ว่าจะสามารถเปิดให้บริการได้ในเดือนตุลาคมปี 2030 โครงการ
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ
ภาคใต้ เชื่อมโยงการขนส่งระหว่างอ่าวไทยและอันดามัน หรือโครงการแลนด์
บริดจ์ ได้รับความสนใจจากรัฐบาลจีนเป็นพิเศษ โดยความสนใจนี้สอดคล้องกับ
นโยบาย One Belt One Road แต่โครงการดังกล่าวยังรอดำเนินการในขั้น
ต่อไป (ThaiPublica, 2024) (OTP, n.d.)

นอกจากนี้ในภาคใต้ยังมีโครงการความร่วมมือสามฝ่ายระหว่างไทย
มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่เรียกว่า IMTGT - Growth Triangle ซึ่งเชื่อมโยงกับ
แผนแม่บทของมาเลเซียที่เรียกว่า The East Coast Economic Region (ECER)
เพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจชายฝั่งตะวันออกของมาเลเซีย ภาคใต้
ตอนล่างของประเทศไทย จึงเป็นแกนหลักในการเติบโตทางเศรษฐกิจคู่กับ
มาเลเซียตอนเหนือและชายฝั่งตะวันออก เป็นระเบียงเศรษฐกิจทั้ง ECER and
NCER Corridors อันจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อพัฒนา
อุตสาหกรรมหนักและเบาในระดับอนุภูมิภาคนี้ (MIDA, 2024)

แต่ความก้าวหน้าของโครงการพัฒนาในระดับภูมิภาคขึ้นอยู่กับ
แก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ซึ่งยังมีปัญหาอยู่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์
ความขัดแย้งและความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกดำเนินการแก้ไขจาก
กลไกทั้งจากภายในและต่างประเทศ แม้รัฐบาลไทยจะมีความระมัดระวังอย่าง

มากไม่ให้เกิดการณ์ในภาคใต้กลายเป็นเรื่องระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายแก้ปัญหาอาศัยงบประมาณของรัฐไม่ต่ำกว่า 500,000 ล้านบาท ในรอบยี่สิบปี แต่การริเริ่มพูดคุยสันติภาพชายแดนใต้ในปี พ.ศ. 2556 ก็เริ่มในประเทศมาเลเซีย โดยมีรัฐบาลมาเลเซียเป็นผู้อำนวยความสะดวกเช่นเดียวกับสันติภาพในมินดาเนา การพูดคุยฯ ถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลังจากนั้นแม้จะไร้แรงขับเคลื่อนที่ควร ยิ่งไปกว่านั้น ในปลายปี พ.ศ. 2562 ด้วยการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศ ได้เกิด “ความริเริ่มเบอร์ลิน” (Berlin Initiative) อันเป็นคำเรียกอย่างไม่เป็นทางการของเอกสาร ที่เรียกว่า Peace Dialogue Process Design โดยเป็นกรอบกติกาทางธุรการและการประสานงานที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยเพื่อสันติสุขทั้งหมด ซึ่งคู่พูดคุยได้ร่วมกันจัดทำและเห็นพ้องใช้เป็นกรอบกติกาการทำงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา เอกสารเบอร์ลินยังระบุด้วยว่า ตัวละครอื่น ๆ ก็ยังสามารถมีบทบาทในการไกล่เกลี่ยได้และยอมรับการมีส่วนร่วมของฝ่ายที่สามอื่น ๆ ที่ได้รับความไว้วางใจ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) พยาน และผู้รับรอง

จากนั้นผู้เชี่ยวชาญสันติภาพชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก เข้าร่วมเป็นสักขีพยานในการพูดคุยสันติสุข โดยเฉพาะจากประเทศสหราชอาณาจักร เยอรมนี นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจัยด้านตัวแสดงบทบาทจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจากยุโรปได้เข้ามามีบทบาทในการพูดคุยสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2566 การพูดคุยที่กัวลาลัมเปอร์ได้ “ร่างเอกสาร” ที่เรียกว่า “หลักการทั่วไปกระบวนการพูดคุยสันติภาพ” และคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขฯ และคณะผู้แทนขบวนการ BRN เห็นพ้องที่จะร่วมกันจัดทำ “ร่างแผนปฏิบัติการร่วมเพื่อสร้างสันติสุขแบบองค์รวม” หรือ Joint Comprehensive Plan towards Peace (JCPP) เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนการพูดคุย ให้ศึบหน้าในรูปแบบที่ครอบคลุมและเป็นองค์รวม อีกทั้งมีกรอบเวลาที่ชัดเจน แต่การพูดคุยในปี พ.ศ. 2567 อยู่

ในสภาวะชะงักงัน เพราะรัฐบาลจากการเลือกตั้งนำโดยพรรคเพื่อไทย ไม่แสดงให้เห็นท่าทีที่ชัดเจนว่าจะมีนโยบายให้ดำเนินการพูดคุยสันติภาพต่อไปหรือไม่ หรืออย่างไร แต่สิ่งที่แสดงให้เห็นมากกว่าคือการเน้นนโยบายด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญในการแก้ปัญหาภาคใต้

สภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่ทำลายต่อสถานการณ์นี้ก็คือการแข่งขันของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจจากประเทศจีนในการลงทุนเมกะโปรเจกต์ โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจและแลนด์บริดจ์ แต่อีกด้านหนึ่งพลังอำนาจจากประเทศตะวันตกก็เข้ามาส่งเสริมให้เกิดการสร้างสันติภาพในแบบเสรีนิยม (Liberal Peacebuilding) ดังจะเห็นได้จาก Berlin Initiative และการทำโครงร่าง JCPPP ในการพูดคุยสันติสุขซึ่งยังค้างคาอยู่ ในส่วนของปัจจัยภายในนั้น หากไม่มีเจตนาารมณ์ทางการเมืองของรัฐบาลไทยในการจัดการแก้ปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกระบวนการสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) ที่ชัดเจน จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็จะพบปัญหาเดิมคือ ไร้ความชอบธรรมของรัฐต่อประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และการใช้ความรุนแรงก็จะมีสภาพที่ยืดเยื้อเรื้อรังต่อไป ดังนั้น การพูดคุยสันติภาพจึงควรจะต้องเดินหน้าต่อไป และประเด็นเรื่องการเสนอรูปแบบการแบ่งปันอำนาจจะเป็นทางออกสำคัญในการแก้ปัญหาแตกแยกทางชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และศาสนา ปัญหาก็คือรัฐบาลไทยจะเลือกแบบไหน จะเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบเน้นศูนย์กลาง (Centripetalism) หรือแนวคิดประชาธิปไตยแบบสหสังคม (Consociationalism) หรือจะใช้การจัดการความขัดแย้งแบบอำนาจนิยม หรือสันติภาพแบบไม่เสรี (Illiberal Peace) ในภาวะปัจจุบัน โมเดลของจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงถูกเรียกว่า สันติภาพที่ถูกละทิ้งหรือ Neglected Peace

แนวโน้มที่เป็นไปได้ในปัจจุบันคือรัฐบาลไทยอาจเลือกปรับใช้ลักษณะบางอย่างของ Centripetalism เพราะคนท้องถิ่นมลายูมุสลิมซึ่งเป็นคนส่วนมาก

ในพื้นที่ ได้เป็นมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กระจายอยู่ในพรรคต่าง ๆ เช่น พรรค ประชาชาติ พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ พรรครวมไทยสร้างชาติ และ พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพรรคดังกล่าวนี้เป็นพรรคการเมืองที่ไม่ยึดตามกลุ่ม ชาติพันธุ์หรือเป็นพรรคผสมข้ามชาติพันธุ์/อัตลักษณ์ พรรคเหล่านี้ยังร่วมอยู่ใน รัฐบาลผสมในปัจจุบันที่นำโดยพรรคเพื่อไทย แต่ข้ออ่อนคือนโยบายไม่สามารถ สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ภาษา และศาสนา แม้จะมีการเน้นนโยบายพหุ วัฒนธรรมในบางส่วน แต่ดูเหมือนจะเป็นในทางสัญลักษณ์เท่านั้น ในท้ายที่สุด แล้วข้อเสนอเรื่องการกระจายอำนาจและการจัดการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ อยู่ในข้อเสนอจากการพูดคุยสันติภาพกับขบวนการ BRN ซึ่งมีลักษณะ สอดคล้องกับ Consociationalism มากกว่า อย่างไรก็ตาม ลักษณะการจัดการ ปกครองแบบนี้ยังต้องผ่านการเจรจาต่อรองในกระบวนการสันติภาพ ปัญหา สำคัญคือปัจจุบัน แนวทางนี้ชนชั้นนำอนุรักษ์นิยมยังไม่ค่อยจะยอมรับ

ความท้าทายต่อการสร้างสันติภาพเพื่อการเปลี่ยนแปลงในภาคใต้ของ ประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้างต้นสอดคล้องกับการนำเสนอของศาสตราจารย์ Kamarulzaman Askandar (2024) ที่ว่าปัญหาของการสร้างสันติภาพในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยนั้นมีมากมายหลายประการ ความขัดแย้งในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่นานกว่ายี่สิบปีเป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเรื้อรัง โดยมีความ พยายามจากหลายฝ่ายที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น การสร้างสันติภาพเกี่ยวข้องกับ ตัวแสดงที่เป็นฝ่ายติดอาวุธ และภาคส่วนของผู้คนจำนวนมากในสังคม ที่ทำให้เกิด สันติภาพเชิงบวกขึ้น อย่างไรก็ตาม ความท้าทายก็คือการขาดความเชื่อมโยง ระหว่างกระบวนการสันติภาพอย่างเป็นทางการระหว่างกลุ่มติดอาวุธกับรัฐบาล กับการสร้างสันติภาพโดยกิจกรรมองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ สิ่งนี้ทำให้

จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้มากขึ้น สิ่งที่น่าสนใจ คือ ในกลยุทธ์การสร้างสันติภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาสังคมในพื้นที่กลับทำให้ฝ่ายขบวนการต่อสู้ที่ติดอาวุธฯ รัฐถูกลดค่าเพราะพวกเขารู้สึกว่าตนเองเป็นตัวแสดงสำคัญในความขัดแย้งนี้ด้วย

สิ่งนี้เชื่อมโยงกับความท้าทายในประเด็นที่สอง คือ การไร้ซึ่งบุคลากรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสร้างสันติภาพ การขาดบุคลากรและกลุ่มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการที่ตัวแสดงบทบาท ต่าง ๆ มองแนวทางสร้างสันติภาพและผลลัพธ์จากสันติภาพ ความท้าทายประการที่สาม คือ บทบาทฝ่ายที่สามและบทบาทที่เหมาะสมของฝ่ายที่สามดังกล่าว รวมทั้งความเป็นตัวแทนของคนที่ไม่เข้าไปในเวทีการเจรจา ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบนโต๊ะเจรจากับสถานการณ์ในพื้นที่ ทุกคนในกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้ไม่ได้อยู่ในจุดเดียวกัน นี่เองทำให้กระบวนการสร้างสันติภาพเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ กระบวนการนี้ต้องเชื่อมโยงกับการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งในภาพใหญ่ของการสร้างสันติภาพ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระดับชุมชน

แนวทางการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการสร้างสันติภาพคือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดของเราเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้งและสันติภาพ บทบาทที่เสริมต่อกันของตัวแสดงฝ่ายต่าง ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญในกระบวนการระยะยาว ความเข้าใจที่มีต่อความท้าทายเหล่านี้คือสิ่งที่สำคัญต่อการเอาชนะอุปสรรคและก้าวไปข้างหน้าเพื่อสันติภาพและความยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

บทสรุป: สันติภาพที่หลากหลาย

บทสรุปจากการประชุมวิชาการเรื่องการสร้างสันติภาพและการพัฒนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในครั้งนี้ คือ สันติภาพเป็นการปฏิบัติการจึงต้องยอมรับความหลากหลายทางประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง และยอมรับความสำคัญของบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน John David Heathershaw (2007) อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า เราต้องเดินข้ามความคิดที่ว่า มีสันติภาพหนึ่งเดียวเท่านั้น แต่จะต้องหาทฤษฎีและวิธีการศึกษาที่ทำให้เราเข้าใจและยึดกุมความหลากหลายทางประสบการณ์ของคนและกลุ่มคนที่ต่อสู้แข่งขันกันเพื่อสันติภาพในพื้นที่หลังยุคแห่งความขัดแย้ง เพื่อจะได้ปรับปรุงความเข้าใจสัมพันธ์ภาพทางอำนาจเบื้องหลังการสร้างสันติภาพ การวิเคราะห์ดังกล่าวจึงจะมีความหมายในทุกบริบท

References

- Askandar, K. (2024). *Challenges for Transformative Peacebuilding in Southern Thailand*. [Conference Booklet]. International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia. Songkhla, Thailand, pp. 31-32.
- Bangkokbiznews. (2021, May 20). Naklongthun hae sonchai phatthananihom chana (In Thai). *Bangkok Biz News*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/business/933249>
- Erawan, I. K. P. (2024). *Ramified and Expanded Peace Field in Papua, Indonesia: Mixed Power-sharing and Struggle for Social Justice*. [Conference Booklet]. International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia. Songkhla, Thailand, pp. 40.

- Erawan, I. K. P., Jitpiromsri, S., & Chambers, P. (2024). *Weaving, Geopolitics, Legitimacy and Peace Building in Southeast Asia*. [Conference Booklet]. International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia. Songkhla, Thailand, pp. 35-36.
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), pp. 167-191.
- Heathershaw, J. D. (2007). *Peace as Complex Legitimacy: Politics, Space and Discourse in Tajikistan's Peacebuilding Process, 2000-2005* (thesis).
- Horowitz, D. L. (2000). Constitutional Design: An Oxymoron? In I. Shapiro & S. Macedo (Eds.), *Designing Democratic Institutions*. New York University Press.
- Jitpiromsri, S., & Chambers, P. (2024). *Geopolitics, Legitimacy and Peacebuilding: The Experience of Southern Thailand*. [Conference Booklet]. International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia. Songkhla, Thailand, pp. 37-38.
- Lijphart, A. (1969). Consociational Democracy. *World Politics*, 21(2), pp. 207-225.
- McCulloch, A. (2014). *Power-Sharing and Political Stability in Deeply Divided Societies*. Routledge. London and New York.
- MIDA. (2024, September 30). Malaysia's Economic Corridors. *Malaysian Investment Development Authority*. Retrieved from <https://www.mida.gov.my/why-malaysia/economic-corridors/>

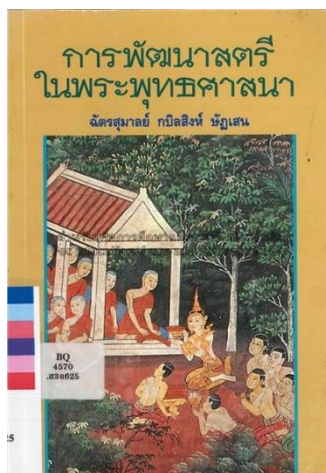
- OTP. (n.d.). *The Landbridge*. Office of Transport and Traffic Policy and Planning (OTP), Ministry of Transport. Retrieved from <https://www.landbridgethai.com/>
- Parks, T., Colletta, N., & Oppenheim, B. (2013). (rep.). *The Contested Corners of Asia: Subnational Conflict and International Development Assistance*. The Asia Foundation.
- Reilly, B. (2012). Institutional Designs for Diverse Democracies: Consociationalism, Centripetalism and Communalism Compared. *European Political Science*, 11(2), pp. 259-270.
- Teehankee, J. C., & Agojo K. N. M. (2024). *Hybrid Peace and Legitimacy in Post-Conflict Muslim Mindanao*. [Conference Booklet]. International Conference on Peacebuilding and Development in Southeast Asia. Songkhla, Thailand, pp. 39.
- ThaiPublica. (2024, January 22). Khongkan land bridge chumphon-ranong: rukhao rurao laeo ching rue. *ThaiPublica*. Retrieved from <https://thaipublica.org/2024/01/prasart19/>

บทแนะนำหนังสือ (Book Recommendation)

การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา

ชัชณพพงษ์ สรรพา (Chitsanupong Sanpha)¹

ที่มา: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2539)

(Received: August 16, 2024; Revised: September 5, 2024; Accepted: October 7, 2024)

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (หลักสูตรสหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Graduate Student, Master of Arts Program in Human and Social Development (Interdisciplinary Program), Graduate School, Chulalongkorn University), E-mail: chitsanupong25400@gmail.com

หนังสือ *การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา* เป็นผลผลิตจากวิทยานิพนธ์เรื่อง *การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา* โดย นัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ (2539) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพของสตรีท่ามกลางบริบทของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย หนังสือเล่มนี้ได้ชี้ให้เห็นการให้ความชอบธรรมของศาสนาพุทธต่อการทำงานของวัฒนธรรมอำนาจชายเป็นใหญ่ อันเป็นปัจจัยส่งผลให้สตรีเพศต้องยอมจำนนต่อความรุนแรงในสังคม ถึงแม้ว่าตนนั้นจะมีศักยภาพเพียงพอไม่แพ้ต่อบุรุษเพศหรือเพศใด ๆ ก็ตาม

เมื่อสังคมได้สถาปนาให้ศาสนาเป็นอาภรณ์ที่คอยให้ความชอบธรรม รวมถึงการนำมาซึ่งคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์ให้ปวงชน จึงนำมาซึ่งความรู้สึก “เกรงกลัวและไม่ตั้งคำถาม” สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นการอนุญาตผลิตซ้ำความรุนแรงผ่านมิติของศาสนา การวางให้เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่อง “ปกติ” และ “นิ่งเฉย” จึงยิ่งเป็นการอนุญาตให้ความรุนแรงเหล่านั้นยังสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ในสังคม หากว่าการหยุดยั้งความรุนแรงเหล่านั้นไม่

ผู้เขียนได้กล่าวถึงค่านิยมเชิงปฏิสถียรในสังคมไทยซึ่งนำมาสู่อุปสรรคในการพัฒนาสตรีในทุกระดับชั้นจนกลายเป็นประเพณีนิยม และแน่นอนว่าค่านิยมเช่นนี้เป็นผลผลิตมาจากศาสนาพุทธซึ่งอยู่ภายใต้รากเหง้าระบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) มานานนับกว่าศตวรรษ ส่งผลให้สังคมเลือกที่จะลดความสำคัญในการวิเคราะห์ปัญหาสังคมอันมีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาสตรี โดยเฉพาะปัญหาโสเภณี และปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ อีกหนึ่งรากแก้วที่สำคัญของอุปสรรคนี้คือ “คัมภีร์มนุธรรมศาสตร์” อันเป็นคัมภีร์ที่วางกฎเกณฑ์จริยธรรมและโครงสร้างทางสังคมของอินเดีย และยังเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดจริยธรรมและโครงสร้างทางสังคมอันปรากฏในกฎหมายและวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย คราวเดียวกันกับการที่เริ่มมีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทยอีกด้วย และแนวคิดเหล่านี้ก็ยังคงปรากฏในหลากหลายรูปแบบในปัจจุบัน อาทิ สุภาชิตีที่ว่าด้วยการ

ปฐิเสธสตรี เช่น “ผู้หญิงเป็นดอกไม้ ผู้ชายเป็นแมลง” หรือ “ชายข้าวเปลือก หญิงข้าวสาร” เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นในมุมมองของพุทธศาสนายังมีทัศนคติมองผู้หญิงเป็น “สิ่งสกปรก” อีกด้วย ดังเช่น “สตรีเป็นศัตรูต่อพรหมจรรย์ของชาย” เป็นต้น

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นผลกระทบของแนวคิดนี้ผ่านภาพลักษณ์ของสตรีในบริบทต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น นับตั้งแต่ภาพลักษณ์ของอิสตรีในประวัติศาสตร์ ในสถาบันการศึกษา ในสถาบันกฎหมาย ในสถาบันการปกครอง ในสถาบันเศรษฐกิจ และในสังคมไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดเสมอเหมือนประการหนึ่ง นั่นคือ “ข้อจำกัดและการต่อรอง” เพื่อให้ได้มาซึ่งที่ยืนของสตรีให้พ้นข้อจำกัดในการเป็น “ไม่ประดับ” และหรือ “สินค้าประเภทหนึ่ง” ของสังคมไทย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ข้อจำกัดและความทำห้ายดังกล่าวไม่สามารถแบ่งแยกได้ด้วยฐานะทางสังคม หรือเกียรติยศศักดิ์ศรีประการใด เพราะทั้งสตรีในชนชั้นล่างและชนชั้นนํากลับต้องประสบพบเจอกับพันธนาการนี้เหมือนกันและยากยิ่งที่จะหลุดพ้นเป็นอิสระไปได้ แม้ว่าพวกเธอจะกล่าวอ้างว่า “ไม่รู้สึกลึงการถูกกดขี่” ก็ตาม เพราะระบบการขัดเกลาทางสังคมของสังคมไทยได้ทำหน้าที่เป็นหมอตําแยผลิตข้าวจัณณธรรมประเพณีและค่านิยมให้มีแนวคิดต่อเพศหญิงในลักษณะเอาเรียดเอาเปรียบและให้ความชอบธรรมแก่ความรุนแรงประเพณีนี้เรียบร้อยแล้ว จนยากเกินจะปลดเปลื้องพันธนาการนี้ไปได้

ถึงแม้ว่าแนวคิดการปฐิเสธสตรีนสังคมไทยที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จะให้ความสำคัญไปที่ทรศนะของสถาบันศาสนา แต่ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นการใช้แนวคิดดังกล่าวเพื่อปกปิดความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับสตรีเพศในสังคมไทยผ่านสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ด้วย อาทิ สถาบันการศึกษา และสถาบันสื่อ เป็นต้น ดังเมื่อเกิดการล่งละเมิดทางเพศหญิงในสังคมไทย แทนที่สังคมจะให้ความสำคัญไปที่พฤติกรรมของคนร้ายและร่วมกันประณามการกระทำเหล่านั้น กลับเป็นการด้อยค่าและลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของสตรีเพศผู้ได้รับผลกระทบ

ดังจะเห็นได้ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ หรือในบางครั้งยังเป็นการประกอบสร้างวัตถุ
แสวงหาความตกลงขั้นชั่วคราวบนเงื่อนไขอันประกอบไปด้วยความทุกข์
ระทมของผู้ถูกระทำความรุนแรงเหล่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า
สังคมไทยได้ใช้เครื่องเพศของสตรีเป็นอารมณ์ประดับร่างกายอย่างช้านานและ
เป็นเรื่อง “ปกติ” เกินกว่าจะตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบนั้นและ
แน่นอนว่าจะบานปลายต่อไปในอนาคต

แม้ว่าการปรากฏตัวของหนังสือเล่มนี้ท่ามกลางบริบทสังคมไทยซึ่ง
กล่าวถึงอคติและแนวคิดการปฏิเสธสตรีเพศกว่า 28 ปี (พ.ศ. 2539 – 2567) แต่
ปัญหานี้ยังคงเป็นอุปสรรคหลักในการพัฒนาสตรีตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบัน ดังจะ
เห็นได้จากความท้าทายในรายงานเรื่อง *ความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
ของประเทศไทย พ.ศ. 2559 – 2563* โดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ (2564) โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเสมอภาค
ระหว่างเพศและเสริมพลังแก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน กล่าวถึงความท้าทายไว้ว่า

“เจตคติของคนในสังคมซึ่งยึดติดกับความคิดแบบทวิเพศ หรือการจำแนกเพศ
เป็นชาย/หญิงตามเพศกำเนิด รวมทั้งเจตคติที่กำหนดบทบาทให้ผู้หญิงให้เป็น
ผู้รับผิดชอบงานบ้านเพียงลำพัง ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไม่
เท่าเทียม รวมทั้งยังเป็นข้อจำกัดบทบาทของผู้หญิงในการตัดสินใจทาง
การเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ นอกจากนี้ สถานการณ์ความรุนแรงที่มี
ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงยังคงพบเห็นได้ในสังคมไทย ซึ่งมีสาเหตุมาจากความ
ไม่เคารพในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้หญิงและเด็กหญิง...”

ความท้าทายนี้จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของแนวคิดการปฏิเสธสตรีเพศ
ซึ่งมีมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มว่าจะกินระยะเวลาต่อไปอีกด้วย อีกนัยหนึ่งจึง
อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดและอคติการปฏิเสธสตรีเพศในสังคมไทยยังคงแผ่

กึ่งก้านสาขาออกไปตลอดเวลา และยังขาดการวิเคราะห์ใคร่ครวญต่อปัญหาสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสตรีอยู่เป็นอันมาก เช่นเดียวกันกับข้อที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ในตอนต้นของหนังสือ หนังสือเล่มนี้จึงมีใช้หนังสือเก่าเก็บแต่เป็นหนังสือที่ร่วมสมัยกับสังคมในปัจจุบันด้วยซ้ำไป

หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความสนใจ ใคร่รู้ ในเรื่องราวของรากเหง้าอคติและแนวคิดปฏิสถธอำนาจของสตรีอันมีบ่อเกิดมาจากศาสนาพุทธในร่มระบบปิตาธิปไตย ทั้งเมื่อได้อ่านแล้วผู้อ่านจะได้ทำความเข้าใจปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการมีชีวิตอยู่ได้ของแนวคิดที่ปฏิสถธอำนาจของสตรีและแปลงสภาพให้กลายเป็นเพศที่สกดปรก ไม่มีคุณค่า เป็นเพียงไม้ประดับของโลก เพราะฉะนั้นการอ่านหนังสือเล่มนี้จะช่วยเสริมสร้างอารมณ์แห่งความตระหนักและปลดปล่อยอคติทางเพศให้เป็นการมองทุกคนทุกเพศให้มีคุณค่าเสมอกัน ไม่แบ่งแยกด้วยเครื่องเพศ หรือปัจจัยใด ๆ ที่แตกต่างจากตนนอกเหนือจากความเป็นมนุษย์ที่เสมอกัน

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2539). *การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: บริษัทสองสยาม.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2539). *การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา [ภาพ]*. สืบค้นจาก <https://lib.sac.or.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b00001774>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563*. สืบค้นจาก https://sdgs.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2021/11/Thailands-SDGs-report-2016-2020-book_for-web-1.pdf

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนในการเตรียมบทความ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขาศาสนาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ซึ่งกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

ประเภทบทความที่เปิดรับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานวิชาการ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยของผู้เขียนที่ได้มีการดำเนินการวิจัยด้วยตนเองหรือคณะวิจัย

2. บทความวิชาการ (Academic Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานที่เกิดจากการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมทางวิชาการ มีการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เน้นการนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ในเชิงวิชาการของผู้เขียน

3. บทความพิเศษ (Special Article)

เป็นบทความที่แสดงข้อมูลและผลงานเชิงวิชาการ ที่มีข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจเป็นพิเศษ

4. บทแนะนำหนังสือ (Book Recommendation)

เป็นบทความที่นำเสนอเกี่ยวกับหนังสือที่น่าสนใจ มีการแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

5. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

เป็นบทความที่มีการให้ข้อคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ และมีการประเมินคุณค่าของหนังสือที่ผู้เขียนสนใจ

องค์ประกอบของบทความ

บทความวิจัย ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม วัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทอภิปราย บทวิจารณ์ และสรุป) และเอกสารอ้างอิง

บทความวิชาการ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทวิจารณ์ และสรุป) เอกสารอ้างอิง

กระบวนการพิจารณาบทความวารสาร

1. ผู้เขียนทำการส่งบทความผ่านทางระบบออนไลน์ โดยส่งบทความได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความของผู้เขียนแล้ว กองบรรณาธิการจะทำการพิจารณาตรวจสอบบทความในเบื้องต้นทั้งในส่วนของเนื้อหาและรูปแบบบทความ ว่าเป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนดหรือไม่ หากมีปรับแก้ในเบื้องต้นก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้ต่อไป

3. หากบทความผ่านการพิจารณาตรวจสอบในเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการแล้ว กองบรรณาธิการก็จะทำการส่งบทความไปยังผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความนั้น เพื่อให้ประเมินคุณภาพ โดยทำการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 3 ท่านต่อ 1 บทความ ซึ่งการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒินั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความแต่อย่างใด และผู้เขียนบทความก็จะไม่ทราบข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยเช่นกัน (Double - blinded)

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความ และแจ้งผลกลับมายังกองบรรณาธิการเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการก็จะพิจารณาตรวจสอบผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อที่จะทำการแจ้งผลการประเมินในภาพรวมทั้งหมดให้ผู้เขียนบทความทราบต่อไป

4.1 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ไม่ผ่าน” กองบรรณาธิการจะทำการแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบ และถือว่าสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาบทความนั้น

4.2 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ผ่าน” และควรมีการปรับแก้เพิ่มเติม กองบรรณาธิการก็จะทำการแจ้งให้ผู้เขียนทราบพร้อมกับให้ผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการต่อไป

5. เมื่อผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการแล้ว ก็ต้องส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านทางระบบอีกครั้ง

6. กองบรรณาธิการทำการตรวจสอบบทความฉบับแก้ไขของผู้เขียน

6.1 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้ยังไม่เรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้เพิ่มเติมจนกว่าบทความจะมีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์

6.2 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้มีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะทำการตอบรับการตีพิมพ์โดยการออกหนังสือรับรองการตีพิมพ์ให้ผู้เขียนต่อไป

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปรับแก้ความถูกต้องของข้อมูล หรือการจัดรูปแบบบทความเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนด และกองบรรณาธิการสามารถที่จะปฏิเสธการพิจารณา หรือปฏิเสธการตอบรับการตีพิมพ์บทความได้ในทุกขั้นตอนหากเห็นสมควร

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา อย่างไรก็ตาม กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ คัดลอก หรือเผยแพร่ แต่ขอให้อ้างอิงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

รายละเอียดการจัดรูปแบบบทความ

1. **ขนาดกระดาษ** ตั้งค่าน้ำกระดาษเป็นขนาด A5 และกำหนดขอบกระดาษ บน ล่าง ซ้าย และขวา ด้านละ 2.0 ซม.

2. **จำนวนหน้าบทความ** ไม่เกิน 30 หน้า

3. **ฟอนต์** กำหนดให้ใช้รูปแบบตัวอักษร (Font) TH SarabunPSK ทั้งหมด

4. **ชื่อเรื่อง** กรณีบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 18 pt ตัวหนา โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง

5. **ชื่อผู้เขียน** กรณีบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 15 pt ตัวหนาและตัวเอียง โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนในส่วนของ Footnote ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดย Footnote กำหนดขนาดฟอนต์ 10 pt

6. **บทคัดย่อ** กรณีบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 300 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า

7. **คำสำคัญ** กรณีบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt

8. **เนื้อหา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ซึ่งเนื้อหาจะต้องเขียนให้เป็นไปตามโครงสร้างของการเขียนบทความ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า

9. **หมายเลขหน้า** ทำการใส่หมายเลขหน้าไว้มุมล่างขวา ขนาดฟอนต์ 10 pt

10. **ตารางหรือภาพประกอบ** ข้อมูลในตารางหรือภาพประกอบจะต้องมีความคมชัด ขนาดฟอนต์สามารถปรับลดลงได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรปรับให้น้อยกว่าขนาด 10 pt

11. **เอกสารอ้างอิง** ระบบอ้างอิงให้ใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ขนาดฟอนต์ 15 pt กรณีมีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

การเขียนเอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษากำหนดให้มีการเขียนเอกสารอ้างอิงโดยใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่มีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

1. หนังสือ/ตำรา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์.

Hauss, C. (2010). *International Conflict Resolution* (2nd Ed). A&C Black.

Clarke, T., & Peterson, T. R. (2015). *Environmental Conflict Management*. Sage Publications.

2. บทความวารสารวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าบทความ.

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

3. บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์, เลขหน้าบทความ). สำนักพิมพ์.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38 Perspectives on motivation* (p. 237-288). University of Nebraska Press.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (ระดับวิทยานิพนธ์). ชื่อมหาวิทยาลัย/
สถาบัน.

Whandee, W. (2018). *Factors Affecting the Effectiveness of Academic Journal Administration in Thailand* (Master Thesis). Prince of Songkla University.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

Whandee, W., Preecha, N., & Khunwishit, S. (2019). *The Analysis of Thesis Publishing Ability of PSU Graduate Programs and Factors Affecting the Choices that Graduate Students Choose for Getting Their Thesis Published* (Research Report). Prince of Songkla University.

6. เอกสารออนไลน์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. Retrieved วันที่สืบค้น, from
<http://www.xxxxxxxx>

Fishbein, E. (2020). *Refugees Cling to Hope of Resettlement, Even as World Slams Doors*. Retrieved June 19, 2022, from
<https://www.aljazeera.com/news/2020/10/16/refugees-cling-to-hope-of-resettlement-even-as-doors-close>

7. เอกสารจากการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม (เลขหน้าบทความ). สถานที่ประชุม.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (p. 85-110). Murdoch University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาไทย

กรณีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นงานภาษาไทย จะต้องทำการปรับการเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น โดยทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยปี ค.ศ.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น งานของ บุชบง ชัยเจริญวัฒนะ จากปี พ.ศ. 2563 โดยทำการเขียนการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วยวงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana (2020) .....(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ

.....(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Chaijaroenwatana, 2020)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษโดยใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น
 บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2563). *การจัดการความขัดแย้ง: ความรู้เบื้องต้น
 และกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทำการปรับเป็น

Chaijaroenwatana, B. (2020). *Conflict Management: Basic
 Understanding & Case Studies* (2nd Ed). Prince of Songkla
 University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาอังกฤษ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น แล้วตามด้วยปี ค.ศ.
 ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong
 Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque โดยทำการเขียนการอ้างอิง
 ในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วย
 วงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana and Haque (2017) .....(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บ
 ประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ
 .....(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Haque & Chaijaroenwatana, 2017)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

ให้ทำการใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque จากบทความวารสารวิชาการ โดยทำการอ้างอิงท้ายบทความ ดังนี้

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาประเมินคุณภาพบทความ และเพื่อเป็นการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาจึงได้กำหนดจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความตามบทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และผู้พิมพ์ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีการพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ของบทความนั้น ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยรายชื่อและข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและผู้พิมพ์ให้ทราบซึ่งกันและกัน
4. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความด้วยความเป็นกลาง บนฐานของเหตุผลทางวิชาการ ไม่มีอคติหรือเหตุผลส่วนตัวในการพิจารณาและตัดสินบทความของผู้พิมพ์
5. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความหรือผู้พิมพ์
6. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาอย่างเคร่งครัด และไม่นำบทความไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานหรือบางส่วนของผลงานตนเอง

7. ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและกองบรรณาธิการ รวมถึงมีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและกองบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่ตนเองประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความควรประเมินบทความในศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเนื้อหาของบทความที่ได้รับให้ประเมินอย่างถ่องแท้ มีการประเมิน วิพากษ์ วิวิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการปรับปรุงบทความ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้รับให้ประเมิน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของเนื้อหาบทความเป็นหลัก โดยปราศจากอคติในการประเมินบทความ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินบทความตามกรอบระยะเวลาที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. หากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความมีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับให้ประเมินนั้น ควรจะแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษานั้น จะต้องไม่เคยได้รับการเผยแพร่ในแหล่งใดมาก่อน และ/หรือไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารวิชาการหรือการประชุมวิชาการอื่นใด
2. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมานั้นจะต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของผู้นิพนธ์หรือคณะผู้นิพนธ์เอง หากมีการอ้างอิงในเนื้อหา ต้องจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความด้วย
3. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความนั้นจริง
4. ผู้นิพนธ์ต้องไม่รายงานความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ โดยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการศึกษานั้น
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดอย่างเคร่งครัด
6. ผู้นิพนธ์ควรระบุแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย รวมถึงผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

CPSJ

Conflict and Peace Studies Journal

Editorial of Conflict and Peace Studies Journal

Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

15 Karnjanavanich Rd., Hatyai, Songkhla 90110, Thailand

Tel.: 0 7428 9461

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu